

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΒÉΛÁΝÉ NAGY κατά ΟΥΓΓΑΡΙΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 53080/13)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

10 Φεβρουαρίου 2015

Παραπομπή στο Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως

1/6/2015

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στο άρθρο 44, παράγραφος 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί φραστικές αναδιατυπώσεις.

Στην υπόθεση Béláné Nagy κατά Ουγγαρίας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Δεύτερος Τομέας), συνεδριάζοντας σε Τμήμα αποτελούμενο από τους:

Işıl Karakaş, Πρόεδρο,

András Sajó,

Nebojša Vučinić,

Helen Keller,

Egidijus Kūris,

Robert Spano,

Jon Fridrik Kjølbro, δικαστές,

και Stanley Naismith, Γραμματέα του Τομέα,

Αφού διαβουλευτήκε κεκλεισμένων των θυρών στις 6 Ιανουαρίου 2015,

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία ελήφθη κατά την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση προέρχεται από μία προσφυγή (αριθ. 53080/13) κατά της Ουγγαρίας την οποία κατέθεσε στο Δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 34 της Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (εφεξής «η Σύμβαση») μια υπήκοος Ουγγαρίας, η κα. Béláné Nagy (εφεξής «η προσφεύγουσα»), στις 12 Αυγούστου 2013.

2. Η προσφεύγουσα εκπροσωπείται από τον κ. A. Cech, δικηγόρο στη Βουδαπέστη. Η Ουγγρική Κυβέρνηση (εφεξής «η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τον κ. Z. Tallódi, εκπρόσωπο του Υπουργείου Δημόσιας Διοίκησης και Δικαιοσύνης.
3. Η προσφεύγουσα ισχυρίστηκε ότι είχε απωλέσει τα μέσα βιοπορισμού της, τα οποία διασφάλιζε μόνο με ένα επίδομα αναπηρίας, ως αποτέλεσμα της εφαρμογής των μεταβολών στη νομοθεσία από τις αρχές, χωρίς ορθή κρίση, αν και η υγεία της δεν είχε ποτέ βελτιωθεί. Επικαλείται το άρθρο 6 της Σύμβασης.
4. Στις 21 Ιανουαρίου 2014, η προσφυγή αυτή κοινοποιήθηκε στην Κυβέρνηση.
5. Στις 27 Αυγούστου 2014 χορηγήθηκε στην προσφεύγουσα νομική αρωγή.

ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

I. ΟΙ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

6. Η προσφεύγουσα γεννήθηκε το 1959 και ζει στη Baktalórántháza.
7. Το 2001 η απώλεια της ικανότητας προς εργασία της προσφεύγουσας εκτιμήθηκε ότι είναι 67 τοις εκατό από την 1η Απριλίου 2001, και της χορηγήθηκε σύνταξη αναπηρίας (βλέπε παράγραφο 18 κατωτέρω). Η εκτίμηση αυτή διατηρήθηκε κατά τα έτη 2003, 2006 και 2007.
8. Σύμφωνα με μια τροποποίηση της ισχύουσας μεθοδολογίας αλλά, προφανώς, χωρίς καμία ουσιαστική μεταβολή στην υγεία της, το ποσοστό αναπηρίας της προσφεύγουσας μεταβλήθηκε σε 40 τοις εκατό την 1η Δεκεμβρίου 2009. Χωρίς να διαβλέπει την αποκατάστασή της, η επιτροπή εξέτασης προγραμμάτισε το επόμενο check- up της ιατρικής της κατάστασης για το Νοέμβριο του 2012.
Συνεπεία του ορισμού του ποσοστού αναπηρίας στο 40 τοις εκατό, το δικαίωμά της σε σύνταξη αναπηρίας ανακλήθηκε από την 1η Φεβρουαρίου 2010.
Η προσφεύγουσα προσέβαλε την απόφαση αυτή στο δικαστήριο, αλλά το Εργατικό Δικαστήριο της Nyíregyháza απέρριψε την προσφυγή της την 1η Απριλίου 2011, παρά τη γνωμάτευση εμπειρογνώμονα η οποία ανέφερε ότι η κατάσταση της προσφεύγουσας δεν είχε βελτιωθεί από το 2007. Η προσφεύγουσα υποχρεώθηκε να επιστρέψει τα ποσά που εισέπραξε μετά την 1η Φεβρουαρίου 2010.
9. Το 2011 η προσφεύγουσα ζήτησε επανεξέταση της αναπηρίας της. Το Σεπτέμβριο του 2011, η πρωτοβάθμια αρχή την εκτίμησε σε 45 τοις εκατό, προγραμματίζοντας την

επόμενη εξέταση για το Σεπτέμβριο του 2014. Η δευτεροβάθμια αρχή άλλαξε αυτό το ποσοστό σε 50 τοις εκατό, με προγραμματισμένη επανεξέταση το Μάρτιο του 2015. Ένα τέτοιο ποσοστό θα της παρείχε δικαίωμα σε σύνταξη αναπηρίας, αν δεν ήταν δυνατή η αποκατάστασή της (βλέπε παράγραφο 19 κατωτέρω). Ωστόσο, αυτή τη φορά, η εξέταση διέβλεψε την αποκατάσταση της προσφεύγουσας σε ένα χρονικό διάστημα 36 μηνών, διάστημα κατά το οποίο επρόκειτο να λαμβάνει επίδομα αποκατάστασης.

10. Από την 1η Ιανουαρίου 2012 τέθηκε σε ισχύ ένας νέος νόμος σχετικά με τα επιδόματα αναπηρίας (νόμος CXCI του 2011). Εισηγήγε πρόσθετα κριτήρια εφαρμογής (βλέπε παράγραφο 20 κατωτέρω). Αξίζει να σημειωθεί ότι, αντί για την ικανοποίηση του κριτηρίου της προϋπηρεσίας που απαιτούσε η προηγούμενη νομοθεσία, το άτομο με αναπηρία πρέπει να έχει τουλάχιστον 1.095 ημέρες καλυπτόμενες από κοινωνική ασφάλιση κατά την πενταετία που προηγείται της υποβολής της αίτησής του. Τα άτομα που δεν πληρούν την απαίτηση αυτή μπορούν, ωστόσο, να πληρούν τις προϋποθέσεις, αν δεν είχαν διακοπή της κοινωνικής κάλυψης για περισσότερες από 30 ημέρες σε όλη τη σταδιοδρομία τους ή αν εισέπρατταν σύνταξη αναπηρίας στις 31 Δεκεμβρίου 2011.

11. Το Φεβρουάριο του 2012, η προσφεύγουσα υπέβαλε και νέα αίτηση για επίδομα αναπηρίας. Η κατάστασή της αξιολογήθηκε τον Απρίλιο του 2012, καταλήγοντας σε διαπίστωση ποσοστού αναπηρίας 50 τοις εκατό. Στις 5 Ιουνίου 2012 απορρίφθηκε η προσφυγή της, επειδή δεν είχε την απαιτούμενη περίοδο κοινωνικής κάλυψης. Δεν διαβλέφθηκε αποκατάσταση. Η επόμενη εξέταση είχε προγραμματιστεί για τον Απρίλιο του 2014.

12. Στις 2 Αυγούστου 2012, η προσφεύγουσα υπέβαλε νέα αίτηση για σύνταξη αναπηρίας, βάσει του νέου νόμου για τα επιδόματα αναπηρίας και υποβλήθηκε σε άλλη μια εξέταση, στην οποία το ποσοστό αναπηρίας της και πάλι καθορίστηκε στο 50 τοις εκατό. Δεν διαβλέφθηκε αποκατάσταση.

13. Κατ' αρχάς, ένα τέτοιο ποσοστό αναπηρίας θα παρείχε στην προσφεύγουσα το δικαίωμα σε σύνταξη αναπηρίας, βάσει του νέου συστήματος. Ωστόσο, δεδομένου ότι η σύνταξη αναπηρίας της είχε λήξει το Φεβρουάριο του 2010 (δηλαδή, δεν ελάμβανε σύνταξη αναπηρίας στις 31 Δεκεμβρίου 2011) και, επιπλέον, δεν ήταν σε θέση να συγκεντρώσει τον απαιτούμενο αριθμό ημερών κάλυψης από κοινωνική ασφάλιση ή να

επιδείξει μια αδιάκοπη κοινωνική κάλυψη, δεν ήταν επιλέξιμη, υπό οποιαδήποτε ιδιότητα, για επίδομα αναπηρίας στο πλαίσιο του νέου συστήματος. Αντί των απαιτούμενων 1.095 ημερών κάλυψης από την κοινωνική ασφάλιση, η προσφεύγουσα είχε μόνο 947.

14. Κατά συνέπεια, το αίτημα της προσφεύγουσας για σύνταξη αναπηρίας απορρίφθηκε, τόσο από τις αρμόδιες διοικητικές αρχές (στις 23 Νοεμβρίου 2012 και στις 27 Φεβρουαρίου 2013), όσο και από το Διοικητικό και Εργατικό Δικαστήριο του Nyíregyháza, στις 20 Ιουνίου 2013.

15. Από την 1η Ιανουαρίου 2014, τα επίδικα νομοθετικά κριτήρια έχουν τροποποιηθεί, με σκοπό την επέκταση της επιλεξιμότητας για το επίδομα αναπηρίας σε όσους έχουν συγκεντρώσει είτε 2.555 ημέρες κάλυψης από την κοινωνική ασφάλιση εντός δέκα ετών είτε 3.650 ημέρες εντός δεκαπέντε ετών. Ωστόσο, η προσφεύγουσα δεν μπορούσε να ικανοποιήσει ούτε αυτά τα κριτήρια.

16. Φαίνεται ότι, προς το παρόν, η προσφεύγουσα ζει με βοηθήματα.

17. Από το 2013, το Συνταγματικό Δικαστήριο εξέτασε μια σειρά από καταγγελίες που καταφέρονται, επί της ουσίας, κατά των ίδιων νέων κανόνων για τα δικαιώματα αναπηρίας (αριθ. αποφάσεων 3227/2013, 3156/2013 και 3235/2014). Οι προσφεύγοντες σε αυτές τις διαδικασίες έγειραν τις συνταγματικές ανησυχίες τους, μετά τις αμετάκλητες και δεσμευτικές εθνικές αποφάσεις, χωρίς να απευθύνονται στο *Kúria* (Ανώτατο Δικαστήριο), στο πλαίσιο της διαδικασίας επανεξέτασης. Αν και τα αιτήματα αυτά, τελικά, απορρίφθηκαν ως απαράδεκτα για άλλους λόγους, το Συνταγματικό Δικαστήριο δεν έκρινε ότι, προκειμένου να διασκεδαστούν οι συνταγματικές τους καταγγελίες, οι εν λόγω προσφεύγοντες όφειλαν να έχουν προσεγγίσει, προηγουμένως, το *Kúria*.

II. ΣΥΝΑΦΕΣ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ

18. Οι σχετικές διατάξεις του νόμου αριθ. LXXXI του 1997 για τη Σύνταξη Κοινωνικής Ασφάλισης ¹, όπως ίσχυαν μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2011, προέβλεπαν:

¹ καταργήθηκε με το νόμο αριθ. CXCI του 2011, από την 1η Ιανουαρίου 2012

Άρθρο 4 (1) γ)

«[Σύμφωνα με τους όρους του παρόντος νόμου] ο όρος σύνταξη αναπηρίας [σημαίνει]:

τη σύνταξη που πρέπει να καταβληθεί σε περίπτωση αναπηρίας, με την προϋπόθεση ότι έχει συγκεντρωθεί η απαιτούμενη προϋπηρεσία.»

Άρθρο 23 (1)

«Σύνταξη αναπηρίας οφείλεται σε ένα άτομο το οποίο:

- (α) έχει υποστεί 67 τοις εκατό απώλεια της ικανότητας προς εργασία, λόγω προβλημάτων υγείας, σωματικών ή ψυχικών προβλημάτων, χωρίς καμία προοπτική βελτίωσης κατά τη διάρκεια του επόμενου έτους ... [και]
- (β) έχει συγκεντρώσει την απαιτούμενη προϋπηρεσία [συνάρτηση της ηλικίας, όπως περιγράφεται στο νόμο] [και]
- (γ) δεν εργάζεται τακτικά ή κερδίζει σημαντικά λιγότερα από ό, τι πριν καταστεί ανάπηρο.»

19. Όσον αφορά στις συντάξεις αναπηρίας που χορηγούνται μετά την 31η Δεκεμβρίου 2007, ο ίδιος νόμος, όπως ίσχυε μεταξύ 12 Μαρτίου και 31 Δεκεμβρίου 2011, όριζε τα εξής:

Άρθρο 36 / Α

«(1) Σύνταξη αναπηρίας θα οφείλεται σε ένα άτομο το οποίο:

- α) υπέστη [τουλάχιστον 79 τοις εκατό απώλεια της ικανότητας προς εργασία, ή το ίδιο μεταξύ 50 και 79 τοις εκατό, εάν δεν είναι εφικτή η αποκατάσταση], και
- β) συγκέντρωσε την προϋπηρεσία που απαιτείται σε σχέση με την ηλικία του, και
- γ) [δεν έχει εισόδημα ή κερδίζει σημαντικά λιγότερα χρήματα από ό, τι προηγουμένως], και
- δ) δεν λαμβάνει επίδομα ασθενείας ή επίδομα ασθενείας αναπηρίας.»

20. Ο Νόμος CXCI του 2011 σχετικά με τις παροχές που χορηγούνται σε άτομα με μειωμένη ικανότητα εργασίας, στο βαθμό που είναι συναφής και ίσχυε μεταξύ 26 Ιουλίου 2012 και 31 Δεκεμβρίου 2013, όριζε τα εξής:

Άρθρο 2

«(1) Το άτομο του οποίου η κατάσταση της υγείας έχει διαπιστωθεί ότι είναι 60 τοις εκατό ή λιγότερο, κατά τη σύνθετη επανεξέταση της Αρχής Αποκατάστασης (εφεξής: τα άτομα με μειωμένη ικανότητα εργασίας) και το οποίο:

- α) έχει καλυφθεί για ένα ελάχιστο 1.095 ημερών από την κοινωνική ασφάλιση, με βάση

το άρθρο 5 του [Νόμου περί Κοινωνικής Ασφάλισης], κατά τα πέντε έτη που προηγούνται της υποβολής της αίτησής του, και

β) δεν έχει εμπλακεί σε οποιαδήποτε βιοποριστική δραστηριότητα και

γ) δεν λαμβάνει κανένα τακτικό χρηματικό επίδομα

θα είναι επιλέξιμο για επιδόματα που χορηγούνται σε άτομα με μειωμένη ικανότητα εργασίας.

(2) Κατά παρέκκλιση από το εδάφιο (1) (α), τα άτομα

α) που καλύφθηκαν από την κοινωνική ασφάλιση εντός 180 ημερών από τη λήξη της μαθητείας τους και των οποίων η κάλυψη κοινωνικής ασφάλισης δεν έχει διακοπεί για οποιοδήποτε χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 30 ημερών πριν την υποβολή της αίτησής τους, ή

β) τα οποία λάμβαναν την 31η Δεκεμβρίου 2011 σύνταξη αναπηρίας, σύνταξη αναπηρίας ατυχήματος, επίδομα αποκατάστασης ή κοινωνικό επίδομα για άτομα με προβλήματα υγείας

θα είναι επιλέξιμα για τις παροχές που χορηγούνται σε άτομα με μειωμένη ικανότητα εργασίας, ανεξάρτητα από τη διάρκεια της περιόδου που καλύπτεται με κοινωνική ασφάλιση.

(3) Η περίοδος ασφάλισης των 1.095 ημερών θα περιλαμβάνει:

α) την περίοδο του επιδόματος ασθενείας, του επιδόματος ασθενείας λόγω ατυχήματος, του επιδόματος εγκυμοσύνης και τοκετού, του επιδόματος παιδικής μέριμνας και του επιδόματος ανεργίας,

β) την περίοδο της σύνταξης αναπηρίας, της σύνταξης αναπηρίας λόγω ατυχήματος, του επιδόματος αποκατάστασης, του κοινωνικού επιδόματος για άτομα με προβλήματα υγείας,

γ) την προϋπηρεσία που έχει συγκεντρωθεί δυνάμει μιας σύμβασης που έχει συναφθεί βάσει του άρθρου 34 του [Νόμου περί Κοινωνικής Ασφάλισης], με σκοπό τη συγκέντρωση προϋπηρεσίας και εισοδήματος δημιουργίας δικαιώματος σύνταξης, υπό την προϋπόθεση ότι η σύμβαση είχε συναφθεί έως τις 31 Δεκεμβρίου 2011.»

Άρθρο 3

«(1) Με την επιφύλαξη της πρότασης αποκατάστασης της Αρχής Αποκατάστασης που

υποβάλλεται στο πλαίσιο της σύνθετης επανεξέτασης, το επίδομα που χορηγείται σε ένα άτομο με μειωμένη ικανότητα εργασίας θα είναι είτε:

α) επίδομα αποκατάστασης, είτε

β) επίδομα αναπηρίας».

Άρθρο 5

«(1) Τα άτομα με μειωμένη ικανότητα προς εργασία δικαιούνται επιδόματος αναπηρίας, στις περιπτώσεις που δεν συνιστάται αποκατάσταση.»

21. Το Συνταγματικό Δικαστήριο εξέτασε το Νόμο CXCI του 2011 στην απόφαση 40/2012. (XII.6.) AB. Υπενθύμισε ότι η νομολογία του διαφοροποιείται μεταξύ των επιδομάτων που αποκτώνται με υποχρεωτικές εισφορές στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, αφενός, και των κοινωνικών επιδομάτων που δεν συνιστούν «εξαγορασθέντα δικαιώματα», αφ' ετέρου. Τα πρώτα επιδόματα (π.χ. σύνταξη γήρατος ή σύνταξη επιζώντος συζύγου) απολάμβαναν συνταγματικής προστασίας όμοια με αυτή της ιδιοκτησίας, λόγω του εγγενούς ασφαλιστικού τους στοιχείου. Όσον αφορά στα τελευταία, οι εγγυήσεις που απορρέουν από τις απαιτήσεις του κράτους δικαίου (δηλαδή της προστασίας της θεμιτής προσδοκίας, της κατάλληλης στιγμής για την προετοιμασία) θα πρέπει να τηρούνται ως κριτήρια συνταγματικότητας - αντί των απαιτήσεων που σχετίζονται με την προστασία της ιδιοκτησίας. Στη νομολογία του Συνταγματικού Δικαστηρίου, η προστασία της θεμιτής προσδοκίας (ή, με άλλα λόγια, η προστασία των κεκτημένων δικαιωμάτων) σήμαινε την εφαρμογή της απαίτησης του εύθετου χρόνου για προετοιμασία, που προκύπτει, επίσης, από την αρχή της ασφάλειας δικαίου των ήδη αποκτηθέντων τίτλων. Σε περίπτωση απουσίας ενός ήδη αποκτηθέντος τίτλου, το Συνταγματικό Δικαστήριο μπορεί μόνο να ελέγξει αν ο χρόνος που προβλέπεται από τη νομοθεσία ήταν επαρκής προκειμένου να συνειδητοποιήσουν τα άτομα το περιεχόμενό του. Στην πραγματικότητα, το ζήτημα στις αντίστοιχες καταστάσεις ήταν η διαφορά στη σταθερότητα της βάσης των προσδοκιών.

22. Η απόφαση περιλαμβάνει ιδίως τα ακόλουθα αποσπάσματα:

«30. ... Το Συνταγματικό Δικαστήριο εξέτασε τροποποιήσεις σε νόμους και κανονισμούς που αφορούν συντάξεις αναπηρίας σε αρκετές αποφάσεις. Η απόφαση με αριθμό 321 / B / 1996 AB κατηγοριοποιεί τις συντάξεις αναπηρίας εν μέρει ως επίδομα,

προτρέποντας την προστασία της ιδιοκτησίας και εν μέρει ως παροχή κοινωνικών υπηρεσιών. Όπως αναφέρεται στην απόφαση, ο νόμος «παρέχει φροντίδα, στο πλαίσιο της συνταγματικής αρχής της κοινωνικής ασφάλισης, για τα άτομα τα οποία, πριν φθάσουν σε ηλικία σύνταξης γήρατος έχουν χάσει την ικανότητά τους να εργαστούν λόγω αναπηρίας ή ανικανότητας από ατύχημα. ... Πριν φθάσουν στην επίσημη ηλικία συνταξιοδότησης, η σύνταξη αναπηρίας είναι μια ειδική παροχή που χορηγείται σε άτομα με βάση την αναπηρία τους. Μετά τη συμπλήρωση της ηλικίας συνταξιοδότησης, τα άτομα που είναι ... ανίκανα προς εργασία ... δεν δικαιούνται αυτή την ειδική παροχή επειδή, κατά τη λήξη της απασχόλησής τους, είναι επιλέξιμα να λάβουν σύνταξη γήρατος με βάση την ηλικία τους.»

31. Η απόφαση αριθ. 1129 / B / 2008 AB αναφέρει ότι η σύνταξη αναπηρίας εμπίπτει στην κατηγορία των προσωπικών παροχών συνταξιοδότησης, αν και το στοιχείο «εξαγορασθέντος δικαιώματός» τους είναι εμφανές μόνο στο μέτρο που «το άθροισμά του είναι μεγαλύτερο μετά από μια μεγαλύτερη προϋπηρεσία, ή είναι ίσο ή προσεγγίζει τη σύνταξη γήρατος. Διαφορετικά, κυριαρχεί η αρχή της αλληλεγγύης, δεδομένου ότι το άτομο με αναπηρία, το οποίο δεν θα ήταν επιλέξιμο για σύνταξη γήρατος με βάση την ηλικία ή την προϋπηρεσία του, είναι σε θέση να λαμβάνει συνταξιοδοτικές παροχές από το χρονικό σημείο κατά το οποίο καθορίζεται η αναπηρία». ...

32. Κατά την ερμηνεία του Συνταγματικού Δικαστηρίου, οι νόμοι που παρέχουν δικαίωμα σε συντάξεις αναπηρίας δεν αποτελούν υποκειμενικά συνταγματικά δικαιώματα, αλλά είναι ανάμικτες παροχές κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικών υπηρεσιών, διαθέσιμες – υπό συγκεκριμένους όρους - σε άτομα κάτω από την ηλικία συνταξιοδότησης που πάσχουν από κακή υγεία, τα οποία, λόγω της αναπηρίας τους, έχουν μειωμένη ικανότητα προς εργασία και έχουν ανάγκη από οικονομική βοήθεια, λόγω της απώλειας του εισοδήματος.»

23. Οι σχετικές διατάξεις της Σύμβασης αριθ. 102 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) για την Κοινωνική Ασφάλιση (Στοιχειώδεις Κανόνες), που εγκρίθηκε στις 28 Ιουνίου 1952, έχουν ως εξής: ²

2 Η Σύμβαση αριθ. 102 έχει επικυρωθεί από 50 χώρες. Όσον αφορά στα Κράτη-Μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, 14 από αυτά, μη συμπεριλαμβανόμενης της Ουγγαρίας, επικύρωσαν το Μέρος ΙΧ της εν λόγω πράξης.

Μέρος ΙΧ – Επίδομα αναπηρίας

Άρθρο 53

«Κάθε Μέλος για το οποίο έχει τεθεί σε ισχύ το παρόν μέρος της Σύμβασης πρέπει να διασφαλίζει στα προστατευόμενα άτομα τη χορήγηση επιδομάτων αναπηρίας, σύμφωνα με τα επόμενα άρθρα του παρόντος Μέρους.»

Άρθρο 54

«Η καλυπτόμενη έκτακτη ανάγκη περιλαμβάνει αδυναμία άσκησης οποιασδήποτε προσοδοφόρας δραστηριότητας, σε προβλεπόμενο βαθμό, η οποία αδυναμία είναι πιθανό να είναι μόνιμη ή να επιμένει μετά την εξάντληση του επιδόματος ασθενείας.»

Άρθρο 55

«Τα προστατευόμενα άτομα περιλαμβάνουν:

- (α) καθορισμένες κατηγορίες μισθωτών, που απαρτίζουν όχι λιγότερο από το 50 τοις εκατό όλων των εργαζομένων, ή
- (β) καθορισμένες κατηγορίες του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, που απαρτίζουν όχι λιγότερο από το 20 τοις εκατό όλων των κατοίκων, ή
- (γ) όλους τους κατοίκους των οποίων τα έσοδα, κατά τη διάρκεια της έκτακτης ανάγκης, δεν υπερβαίνουν τα καθοριζόμενα όρια, με τέτοιο τρόπο ώστε να συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις του άρθρου 67, ή
- (δ) στις περιπτώσεις που ισχύει μια δήλωση που έχει γίνει σύμφωνα με το άρθρο 3, καθορισμένες κατηγορίες μισθωτών, που απαρτίζουν όχι λιγότερο από 50 τοις εκατό όλων των εργαζομένων σε βιομηχανικές θέσεις εργασίας που απασχολούν 20 άτομα και άνω.»

Άρθρο 56

«Το επίδομα θα είναι μια περιοδική καταβολή που υπολογίζεται ως εξής:

- (α) στις περιπτώσεις που προστατεύονται κατηγορίες εργαζομένων ή κατηγορίες του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, με τέτοιο τρόπο ώστε να συμμορφώνεται είτε με τις απαιτήσεις του άρθρου 65 είτε με τις απαιτήσεις του άρθρου 66,
- (β) στις περιπτώσεις που όλοι οι κάτοικοι, των οποίων τα έσοδα, κατά τη διάρκεια του ασφαλιστικού κινδύνου, δεν υπερβαίνουν καθορισμένα όρια, με τέτοιο τρόπο ώστε να συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις του άρθρου 67.»

Άρθρο 57

«1. Το επίδομα που ορίζεται στο άρθρο 56 θα διασφαλίζεται, σε περίπτωση καλυπτόμενης έκτακτης ανάγκης, τουλάχιστον για --

(α) ένα προστατευόμενο άτομο που έχει συμπληρώσει, πριν την επέλευση της έκτακτης ανάγκης, σύμφωνα με καθορισμένους κανόνες, μια απαιτούμενη περίοδο, η οποία μπορεί να είναι είτε 15 έτη εισφορών ή απασχόλησης, είτε 10 έτη διαμονής, ή

(β) στις περιπτώσεις που, κατ' αρχάς, προστατεύονται όλα τα οικονομικά ενεργά άτομα, ένα προστατευόμενο άτομο που έχει συμπληρώσει μια απαιτούμενη περίοδο τριών ετών εισφορών και για το οποίο, ενώ ήταν σε εργάσιμη ηλικία, έχει καταβληθεί ο προβλεπόμενος μέσος ετήσιος αριθμός εισφορών.

2. Σε περίπτωση που το επίδομα που αναφέρεται στην παράγραφο 1 εξαρτάται από μια ελάχιστη περίοδο εισφορών ή απασχόλησης, μειωμένο επίδομα θα διασφαλίζεται τουλάχιστον για --

(α) ένα προστατευόμενο άτομο που έχει συμπληρώσει, πριν την έκτακτη ανάγκη, σύμφωνα με καθορισμένους κανόνες, μια απαιτούμενη περίοδο πέντε ετών εισφορών ή απασχόλησης, ή

(β) στις περιπτώσεις που, κατ' αρχάς, προστατεύονται όλα τα οικονομικά ενεργά άτομα, ένα προστατευόμενο άτομο που έχει συμπληρώσει μια απαιτούμενη περίοδο τριών ετών εισφορών και για το οποίο, ενώ ήταν σε εργάσιμη ηλικία, έχει καταβληθεί το ήμισυ του μέσου ετήσιου αριθμού εισφορών που καθορίζεται σύμφωνα με το εδάφιο

(β) της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου.

3. Οι απαιτήσεις της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου θα θεωρείται ότι πληρούνται όταν ένα επίδομα που υπολογίζεται σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Μέρους XI, αλλά σε ποσοστό δέκα μονάδων χαμηλότερο από ό, τι φαίνεται στον Πίνακα που επισυνάπτεται στο εν λόγω Μέρος, για τον τυπικό ενδιαφερόμενο, διασφαλίζεται τουλάχιστον για ένα προστατευόμενο άτομο που έχει συμπληρώσει, σύμφωνα με καθορισμένους κανόνες, πέντε έτη εισφορών, απασχόλησης ή διαμονής.

4. Μια αναλογική μείωση του ποσοστού που αναφέρεται στον Πίνακα που επισυνάπτεται στο Μέρος XI μπορεί να υπάρξει όταν η απαιτούμενη περίοδος για τη σύνταξη που αντιστοιχεί στο μειωμένο ποσοστό υπερβαίνει τα πέντε έτη εισφορών ή

απασχόλησης, αλλά είναι κάτω των 15 ετών εισφορών ή απασχόλησης. Στην περίπτωση αυτή καταβάλλεται μειωμένη σύνταξη, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου.»

Άρθρο 58

«Το επίδομα που προβλέπεται στα άρθρα 56 και 57 θα χορηγείται καθ' όλη τη διάρκεια της έκτακτης ανάγκης ή μέχρι να καταστεί απαιτητό το επίδομα γήρατος.»

24. Η Διεθνής Ταξινόμηση Λειτουργικότητας, Αναπηρίας και Υγείας (ICF), η οποία εγκρίθηκε από τα Κράτη-Μέλη του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ) το 2001, προβλέπει, στο σχετικό τμήμα της, τα εξής:

Παράρτημα 6

Ηθικές οδηγίες για τη χρήση της ICF, κοινωνική χρήση των πληροφοριών ICF

«(10) Η Διεθνής Ταξινόμηση Λειτουργικότητας, Αναπηρίας και Υγείας, καθώς και όλες οι πληροφορίες που προέρχονται από τη χρήση της, δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται για την απόρριψη κεκτημένων δικαιωμάτων ή τον περιορισμό, με άλλο τρόπο, νόμιμων δικαιωμάτων σε επιδόματα, για άτομα ή ομάδες.»

Ο ΝΟΜΟΣ

Ι. ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΑΡΙΘ. 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

25. Η προσφεύγουσα κατήγγειλε ότι είχε χάσει τα μέσα βιοπορισμού της, που προηγουμένως είχε διασφαλίσει με τη σύνταξη αναπηρίας, επειδή, σύμφωνα με το νέο σύστημα, σε ισχύ από το 2012, δεν είχε πλέον δικαίωμα σε ένα τέτοιο επίδομα, αν και η υγεία της ήταν κακή όπως πάντα, και αυτό συνεπεία της τροποποιημένης νομοθεσίας που περιέχει όρους που δεν θα μπορούσε πιθανώς να ικανοποιήσει. Επικαλέστηκε το άρθρο 6 της Σύμβασης.

Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η καταγγελία αυτή πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, το οποίο έχει ως εξής:

«Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο δικαιούται ειρηνικής απόλαυσης της περιουσίας του. Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί την ιδιοκτησία του, παρά μόνο για λόγους δημόσιας ωφέλειας και υπό τους όρους που προβλέπονται από το νόμο και τις γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου.

Οι προηγούμενες διατάξεις δεν επηρεάζουν, ωστόσο, σε καμία περίπτωση το δικαίωμα του Κράτους να εφαρμόζει όσους νόμους κρίνει αναγκαίους για τον έλεγχο της χρήσης των ιδιοκτησίας, σύμφωνα με το γενικό συμφέρον ή για διασφάλιση της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων.»

26. Η Κυβέρνηση αμφισβήτησε το επιχείρημα αυτό.

A. Επί του παραδεκτού

27. Η Κυβέρνηση υποστήριξε ότι η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί λόγω μη εξάντλησης των εθνικών ένδικων μέσων, επειδή η προσφεύγουσα δεν είχε καταθέσει προσφυγή επανεξέτασης κατά των αποφάσεων είτε της 1ης Απριλίου 2011 είτε της 20ης Ιουνίου 2013, ένα αποτελεσματικό ένδικο μέσο προς εξάντληση σε διοικητικές διαφορές.

Υποστήριξε, επίσης, ότι η προσφυγή είχε υποβληθεί εκπρόθεσμα, αφού η εξάμηνη προθεσμία πρέπει να υπολογίζεται από την απόφαση του 2011 η οποία, αρχικά, ανακάλεσε το δικαίωμα της προσφεύγουσας. Κατά την άποψή της, ούτε η ψήφιση του νέου νόμου, ούτε οι επακόλουθες νέες εξετάσεις διέκοψαν την προσμέτρηση της εν λόγω προθεσμίας.

28. Η προσφεύγουσα υποστήριξε ότι η επανεξέταση ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου, που αργότερα μετονομάστηκε σε *Kúria*, της οποίας το αντικείμενο ήταν εκ του νόμου περιορισμένο σε νομικά ζητήματα, θα ήταν μάταιη σε οποιαδήποτε διαδικασία, επειδή ήταν αντικειμενικά αδύνατο να ικανοποιήσει τα κριτήρια που περιέχονται στο νόμο. Επιπλέον, η ένστασή της ήταν συνεχούς χαρακτήρα ή, εναλλακτικά, και το πιο σημαντικό, έπρεπε να υπολογίζεται από τη δεύτερη απόφαση που αντανακλά τη νομοθεσία του 2012, λόγοι για τους οποίους ο κανόνας των έξι μηνών πρέπει να θεωρηθεί ότι τηρήθηκε.

29. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η προσφυγή για επανεξέταση ενώπιον του *Kúria* είναι, συνήθως, ένα ένδικο μέσο που πρέπει να εξαντλείται σε αστικές δικαστικές διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένων και των διοικητικών, (βλέπε υπόθεση *Béla Szabó κατά Ουγγαρίας*, αριθ. 37470/06, 9 Δεκεμβρίου 2008). Ωστόσο, ο κανόνας περί αναλώσεως πρέπει να εφαρμόζεται με κάποιο βαθμό ευελιξίας και χωρίς υπερβολική τυπολατρία. Πράγματι, ο κανόνας περί αναλώσεως δεν είναι ούτε απόλυτος ούτε μπορεί

να εφαρμόζεται αυτόματα. Κατά την εξέταση του κατά πόσο έχει τηρηθεί, είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες περιστάσεις της κάθε υπόθεσης (βλέπε υπόθεση *Akdivar και Λοιποί κατά Τουρκίας*, 16 Σεπτεμβρίου 1996, παράγραφος 69, *Εκθέσεις Δικαστικών Αποφάσεων και Κρίσεων* 1996 - IV). Σύμφωνα με το άρθρο 35, παράγραφος 1, τακτική προσφυγή θα πρέπει να ασκείται από έναν προσφεύγοντα σε ένδικα μέσα τα οποία είναι διαθέσιμα και επαρκή για την παροχή έννομης προστασίας σε σχέση με τις επικαλούμενες παραβιάσεις. Η ύπαρξη αυτών των ένδικων μέσων πρέπει να είναι επαρκώς βέβαιη, όχι μόνο στη θεωρία αλλά και στην πράξη, ειδάλλως δεν θα διαθέτουν την απαιτούμενη προσιτότητα και αποτελεσματικότητα. Δεν υπάρχει καμία υποχρέωση προσφυγής σε ένδικα μέσα τα οποία είναι ανεπαρκή ή αναποτελεσματικά (βλέπε υπόθεση *Akdivar*, όπως ανωτέρω, παράγραφοι 66, 67).

30. Στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι το αντικείμενο της πρώτης άσκησης της προσφυγής ήταν το ποσοστό αναπηρίας, όπως αυτό ορίζεται στο πλαίσιο μιας νέας θεσμικής μεθοδολογίας. Αυτό της δεύτερης υπόθεσης - δηλαδή, το ζήτημα το οποίο πράγματι καταγγέλλεται - ήταν το ερώτημα κατά πόσον ή όχι το ποσό των προηγούμενων εισφορών της προσφεύγουσας προς το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης ήταν επαρκές για τους σκοπούς του ισχύοντος καθεστώτος φροντίδας προς τα άτομα με αναπηρία. Για το Δικαστήριο, τα εθνικά δικαστήρια δεν έκαναν τίποτε περισσότερο, και στις δύο περιπτώσεις, από το να εφαρμόσουν τις κανονιστικές διατάξεις στην κατάσταση της προσφεύγουσας, χωρίς καμία ιδιαίτερη ερμηνεία του δικαίου ή αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων. Δεδομένου ότι, όπως το αντιλαμβάνεται το Δικαστήριο, μια επανεξέταση ενώπιον του *Kúria* περιορίζεται σε νομικά ζητήματα (ένας ισχυρισμός της προσφεύγουσας που δεν αμφισβητήθηκε από την Κυβέρνηση), είναι πεπεισμένο ότι μία πρόταση επανεξέτασης που θα αμφισβητεί τους ίδιους τους κανόνες θα ήταν χωρίς καμία εύλογη προοπτική επιτυχίας. Ως εκ τούτου, υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις της παρούσας υπόθεσης, αυτή η νομική λεωφόρος θα ήταν αναποτελεσματική και, ως εκ τούτου, μάταιη, και η μη άσκησή της δεν μπορεί να προσαφθεί στην προσφεύγουσα. Κατά συνέπεια, η προσφυγή δεν μπορεί να απορριφθεί λόγω μη εξάντλησης των εθνικών ένδικων μέσων.

31. Παρά τον αναμφισβήτητα συνεχή χαρακτήρα της θεμιτής προσδοκίας της

προσφεύγουσας να λάβει φροντίδα προς άτομα με αναπηρία (δείτε το κεφάλαιο Επί της Ουσίας, και ιδίως την παράγραφο 45 κατωτέρω), το Δικαστήριο επισημαίνει ότι, όσον αφορά στην πρώτη άσκηση της προσφυγής, η τελική εθνική απόφαση στην υπόθεση αυτή, σχετικά με την εκπλήρωση των ιατρικών κριτηρίων επιλεξιμότητας που ίσχυαν τότε, εκδόθηκε την 1η Απριλίου 2011, δηλαδή περισσότερο από έξι μήνες πριν την ημερομηνία υποβολής της προσφυγής (12 Αυγούστου 2013). Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο κωλύεται, σύμφωνα με το άρθρο 35, παράγραφος 1 της Σύμβασης, να εξετάσει την εν λόγω διαδικασία.

Όσον αφορά στη δεύτερη περίπτωση, στις 20 Ιουνίου 2013, με τελεσίδικη και δεσμευτική δικαστική απόφαση, η προσφεύγουσα αποκλείστηκε από την επιλεξιμότητα για σύνταξη αναπηρίας, βάσει των κανόνων του 2012, λόγω έλλειψης επαρκούς περιόδου κοινωνικής κάλυψης. Η προσφυγή, στο βαθμό που αφορά στο να βρει η ένσταση της προσφεύγουσας την πηγή της στην εν λόγω απόφαση, δεν μπορεί, επομένως, να απορριφθεί λόγω μη συμμόρφωσης με τον κανόνα των έξι μηνών.

32. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η προσφυγή δεν είναι προδήλως αβάσιμη, κατά την έννοια του άρθρου 35, παράγραφος 3 (α) της Σύμβασης. Περαιτέρω επισημαίνει ότι δεν είναι απαράδεκτη για οποιουσδήποτε άλλους λόγους. Πρέπει, επομένως, να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

33. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η αφαίρεση της σύνταξης αναπηρίας της μέσω διαδοχικών τροποποιήσεων των οικείων κανόνων επιλεξιμότητας, με αποκορύφωμα την κατάσταση του έτους 2012, αλλά χωρίς καμία βελτίωση στην υγεία της, αποτελούσε αδικαιολόγητη προσβολή των δικαιωμάτων της που απορρέουν από τη Σύμβαση. Κατά την άποψή της, η παρέμβαση δεν επιδίωξε κανένα αναγνωρίσιμο θεμιτό σκοπό και της επέβαλε μια υπερβολική προσωπική επιβάρυνση, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η διακοπή της σύνταξης αναπηρίας αφαίρεσε από την προσφεύγουσα τα μέσα για την επιβίωσή της.

34. Η Κυβέρνηση ήταν της γνώμης ότι η προσφεύγουσα δεν είχε ούτε κατοχή, ούτε θεμιτή προσδοκία για τους σκοπούς του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1. Κατά την

άποψη της, είχε ήδη παύσει να δικαιούται σύνταξης αναπηρίας δυνάμει των προηγούμενων κανόνων και, έως το χρόνο έναρξης ισχύος της νέας νομοθεσίας, δεν είχε «κατοχή», κατά την έννοια του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1. Ούτε θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι έχει θεμιτή προσδοκία, ελλείψει ικανοποίησης των σχετικών κριτηρίων επιλεξιμότητας στο πλαίσιο του νέου καθεστώτος.

2. Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

α. Γενικές αρχές

35. Οι αρχές που εφαρμόζονται, γενικά, στις περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 είναι εξίσου σημαντικές όταν πρόκειται για κοινωνικές και κοινωνικής πρόνοιας παροχές. Ειδικότερα, το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 δεν δημιουργεί δικαίωμα κτήσεως περιουσιακών στοιχείων (βλέπε υπόθεση *Van der Musselle κατά Βελγίου*, 23 Νοεμβρίου 1983, παράγραφος 48, Σειρά Α αριθ. 70). Ούτε εγγυώνται, ως εκ τούτου, οποιοδήποτε δικαίωμα σε σύνταξη ενός συγκεκριμένου ποσού (βλέπε, για παράδειγμα, *Kjartan Ásmundsson κατά Ισλανδίας*, αριθ. 60669/00, παράγραφος 39, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων 2004-ΙΧ). Πράγματι, το δικαίωμα σε σύνταξη γήρατος ή οποιαδήποτε παροχή κοινωνικής πρόνοιας ενός συγκεκριμένου ποσού δεν περιλαμβάνεται, ως τέτοιο, μεταξύ των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που διασφαλίζονται από τη Σύμβαση (βλέπε, για παράδειγμα, υπόθεση *Aunola κατά Φινλανδίας* (απόφαση), αριθ. 30517 / 96, 15 Μαρτίου 2001).

36. Το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 δεν θέτει κανένα περιορισμό στην ελευθερία του Συμβαλλομένου Κράτους να αποφασίζει αν πρέπει ή όχι να διαθέτει οποιαδήποτε μορφή συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, ή να επιλέγει τον τύπο ή το ύψος των παροχών που διαθέτει στο πλαίσιο οποιουδήποτε τέτοιου συστήματος. Εάν, ωστόσο, ένα Συμβαλλόμενο Κράτος έχει σε ισχύ νομοθεσία που προβλέπει την αυτοδίκαιη πληρωμή ενός δικαιώματος παροχής κοινωνικής πρόνοιας - είτε υπό όρους είτε όχι, με προηγούμενη καταβολή εισφορών - η εν λόγω νομοθεσία πρέπει να θεωρηθεί ότι δημιουργεί ένα ιδιοκτησιακό συμφέρον που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 για άτομα που πληρούν τις απαιτήσεις του (βλέπε, στο πλαίσιο του άρθρου 14, σε συνδυασμό με το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1,

υπόθεση *Stec και Λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου (απόφαση)*. [GC], αριθ. 65731/01 και 65900/01, παράγραφος 54, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων 2005-X). Για το Δικαστήριο, η τελευταία αρχή επιτρέπει μια συγκεκριμένη ερμηνεία, στο πλαίσιο της φροντίδας προς τα άτομα με αναπηρία, η οποία είναι μια παροχή κοινωνικής πρόνοιας ειδικού χαρακτήρα. Δεδομένου ότι η καταβολή εισφορών σε ένα συνταξιοδοτικό ταμείο μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, να δημιουργήσει ένα δικαίωμα ιδιοκτησίας και το δικαίωμα αυτό μπορεί να επηρεαστεί από τον τρόπο με τον οποίο διανέμεται το ταμείο (βλέπε υπόθεση *Kjartan Ásmundsson, όπως αναφέρεται ανωτέρω, παράγραφος 39*), το Δικαστήριο θεωρεί ότι αν η παροχή, η οποία είχε χορηγηθεί με βάση την ισχύουσα νομοθεσία και η οποία είχε δημιουργηθεί από την καταβολή κατάλληλων εισφορών στο σύστημα και την ικανοποίηση των απαιτήσεων της ισχύουσας νομοθεσίας κατά τη διάρκεια της ενεργού απασχόλησης του ατόμου, αφαιρέθηκε - ιδίως με αναδρομική τροποποίηση των κανόνων εισφορών - ένα τέτοιο μέτρο θα απαιτούσε πειστική δικαιολογία για τους σκοπούς του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, εφ' όσον ισχύει η άλλη βασική απαίτηση, δηλαδή η επιδείνωση της κατάστασης της υγείας.

37. Στο σύγχρονο δημοκρατικό Κράτος πολλά άτομα εξαρτώνται εντελώς, για το σύνολο ή μέρος της ζωής τους, όσον αφορά στην επιβίωσή τους, από τις παροχές κοινωνικής ασφάλισης και πρόνοιας. Πολλά εθνικά νομικά συστήματα αναγνωρίζουν ότι τα άτομα αυτά απαιτούν κάποιο βαθμό βεβαιότητας και ασφάλειας, και προβλέπουν παροχές που πρέπει να καταβληθούν - υπό την εκπλήρωση των όρων επιλεξιμότητας - ως δικαίωμα. Σε περίπτωση που ένα άτομο έχει ένα διεκδικήσιμο δικαίωμα, βάσει του εθνικού δικαίου, σε μια παροχή κοινωνικής πρόνοιας, η σημασία αυτού του συμφέροντος θα πρέπει, επίσης, να αντικατοπτρίζεται με διατήρηση σε ισχύ του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 (βλέπε, μεταξύ άλλων αρχών, *Stec, όπως αναφέρεται ανωτέρω, παράγραφος 51, υπόθεση Moskal κατά Πολωνίας, αριθ. 10373/05, παράγραφος 39, 15 Σεπτεμβρίου 2009*).

38. Το Δικαστήριο έχει δεχθεί τη δυνατότητα μείωσης στα δικαιώματα κοινωνικής ασφάλισης, σε ορισμένες περιπτώσεις. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έχει επισημάνει τη σημασία που μπορεί να έχει η πάροδος του χρόνου στη νομική ύπαρξη και το

χαρακτήρα των παροχών κοινωνικής ασφάλισης. Αυτό ισχύει τόσο για τροποποιήσεις της νομοθεσίας, οι οποίες μπορούν να υιοθετηθούν με σκοπό την αντιμετώπιση των κοινωνικών μεταβολών και των εξελίξεων των απόψεων σχετικά με τις κατηγορίες των ατόμων που έχουν ανάγκη κοινωνικής πρόνοιας, καθώς, επίσης, και για την εξέλιξη των επιμέρους καταστάσεων (βλέπε υπόθεση *Wieczorek κατά Πολωνίας*, αριθ. 18176/05, παράγραφος 67, 8 Δεκεμβρίου 2009 και, περαιτέρω, παραπομπές στη νομολογία που παρατίθενται σε αυτή). Ωστόσο, όταν το ποσό μιας παροχής μειώνεται ή διακόπτεται, αυτό μπορεί να συνιστά παρέμβαση σε περιουσία, η οποία απαιτεί αιτιολόγηση (βλέπε υπόθεση *Kjartan Ásmundsson*, όπως αναφέρεται ανωτέρω, παράγραφος 40, και υπόθεση *Rasmussen κατά Πολωνίας*, αριθ. 38886/05, παράγραφος 71, 28 Απριλίου 2009).

39. Απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου να κριθεί ορισμένη παρέμβαση συμβατή με το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 είναι ότι θα πρέπει να είναι νόμιμη.

Επιπλέον, οποιαδήποτε παρέμβαση από δημόσια αρχή στην ειρηνική απόλαυση της περιουσίας μπορεί να δικαιολογηθεί μόνο όταν εξυπηρετεί ένα νόμιμο δημόσιο (ή γενικό) συμφέρον. Λόγω της άμεσης γνώσης της κοινωνίας τους και των αναγκών της, οι εθνικές αρχές είναι, κατ' αρχάς, σε καλύτερη θέση από το διεθνές δικαστή να αποφασίσουν τι είναι «προς το δημόσιο συμφέρον». Σύμφωνα με το σύστημα προστασίας που προβλέπει η Σύμβαση, εναπόκειται, επομένως, στις εθνικές αρχές να προβούν στην αρχική αξιολόγηση ως προς την ύπαρξη ενός προβλήματος δημοσίου ενδιαφέροντος που δικαιολογεί μέτρα παρέμβασης στην ειρηνική απόλαυση της περιουσίας (βλέπε υπόθεση *Terazzi Srl κατά Ιταλίας*, αριθ. 27265/95, παράγραφος 85, 17 Οκτωβρίου 2002, και υπόθεση *Wieczorek κατά Πολωνίας*, όπως αναφέρεται ανωτέρω, παράγραφος 59).

Το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 απαιτεί, επίσης, οποιαδήποτε παρέμβαση να είναι ανάλογη προς το σκοπό που επιδιώκεται να επιτευχθεί (βλέπε υπόθεση *Jahn και Λοιποί κατά Γερμανίας* [GC], αριθ. 46720/99, 72203/01 και 72552/01, παράγραφοι 81-94, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων 2005-VI). Η απαιτούμενη δίκαιη ισορροπία δεν θα επιτευχθεί όταν ο ενδιαφερόμενος υφίσταται ατομική και υπερβολική επιβάρυνση (βλέπε υπόθεση *Sporrong και Lönnroth κατά Σουηδίας*, 23

Σεπτεμβρίου 1982, παράγραφοι 69-74, σειρά Α, αριθ. 52).

β. Εφαρμογή των αρχών αυτών στην παρούσα υπόθεση

40. Η προσφεύγουσα είχε, από το 2001, δικαίωμα να λάβει σύνταξη αναπηρίας, επειδή πληρούσε όλες τις νόμιμες προϋποθέσεις (βλέπε παράγραφο 7 ανωτέρω). Σύμφωνα με τους κανόνες που ίσχυαν την εποχή εκείνη, ένας από τους όρους επιλεξιμότητας για σύνταξη αναπηρίας ήταν η συγκέντρωση της απαιτούμενης προϋπηρεσίας (βλέπε παράγραφο 18 ανωτέρω).

41. Είναι αλήθεια ότι, στη συνέχεια, έχασε τη σύνταξή της (βλέπε ανωτέρω, παράγραφο 8), διότι, σύμφωνα με μια νέα μεθοδολογία αξιολόγησης, η υγεία της δεν εθεωρείτο πλέον αρκετά επιδεινωμένη ώστε να πληροί τις προϋποθέσεις για τη σύνταξη. Το Δικαστήριο επισημαίνει, στο σημείο αυτό, ότι αυτό οφείλεται σε μια μεταβολή στις ισχύουσες μεθόδους και όχι σε πραγματική βελτίωση στην υγεία της.

42. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι, από τον Ιανουάριο του 2012, το σύστημα σύνταξης αναπηρίας αντικαταστάθηκε από ένα σύστημα επιδομάτων, το οποίο περιλάμβανε νέα κριτήρια επιλεξιμότητας. Όταν, το 2012, η προσφεύγουσα υπέβαλε αίτηση για το επίδομα το οποίο αντικατέστησε τη σύνταξη, κρίθηκε μη επιλέξιμη, όχι γιατί δεν είχε την απαιτούμενη κατάσταση αναπηρίας, αλλά λόγω της ανεπαρκούς περιόδου κοινωνικής κάλυψης - και αυτό ανεξάρτητα από τον αριθμό των προηγούμενων εισφορών της στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, οι οποίες είχαν αναγνωριστεί προηγουμένως, όσον αφορά στην προϋπηρεσία, ως επαρκείς (βλέπε παραγράφους 11, 13 και 14 ανωτέρω).

43. Για το Δικαστήριο, αυτές οι μεταβολές στην κατάσταση της προσφεύγουσας, σύμφωνα με τους κανονισμούς για σύνταξη / επίδομα αναπηρίας, πρέπει να εξεταστούν από την πλευρά των εγγενών χαρακτηριστικών των εν λόγω συστημάτων. Αξίζει να σημειωθεί, στο σημείο αυτό, ότι το Συνταγματικό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι τα δικαιώματα που αποκτήθηκαν από υποχρεωτικές εισφορές στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, μπορούν, εν μέρει, να θεωρηθούν «εξαγορασθέντα δικαιώματα» (βλέπε παραγράφους 21 και 22 ανωτέρω). Ειδικότερα, το εν λόγω Δικαστήριο κατηγοριοποίησε τις συντάξεις αναπηρίας «εν μέρει ως επίδομα, προτρέποντας την προστασία της ιδιοκτησίας και εν μέρει ως παροχή κοινωνικών υπηρεσιών». Κατά την

άποψη του Συνταγματικού Δικαστηρίου, οι εγγυήσεις που απορρέουν από τις απαιτήσεις του κράτους δικαίου, δηλαδή η προστασία της θεμιτής προσδοκίας, ισχύουν και για τα κοινωνικά επιδόματα.

Σε μεγάλο βαθμό συμφωνώντας με τις απόψεις του Συνταγματικού Δικαστηρίου, το Δικαστήριο είναι, επομένως, πεπεισμένο ότι η σύνταξη / το επίδομα αναπηρίας ένα διεκδικήσιμο δικαίωμα για μια παροχή κοινωνικής πρόνοιας που αναγνωρίζεται βάσει του εθνικού δικαίου, και ως εκ τούτου, το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 έχει εφαρμογή (βλέπε παράγραφο 37 ανωτέρω). Πράγματι, όντας ειδικό στοιχείο του συνταξιοδοτικού συστήματος, η σύνταξη / το επίδομα αναπηρίας δεν είναι τίποτα λιγότερο από μια ασφάλεια, εγγυημένη δυνάμει της κοινωνίας της αλληλεγγύης, ότι όταν ένα άτομο έχει καταβάλει τις απαιτούμενες εισφορές στο σύστημα, για παράδειγμα με την καταβολή των κρατήσεων επί της μισθοδοσίας για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα, θα πρέπει να δικαιούται επιδόματος, αν το απαιτεί μια σοβαρή επιδείνωση της υγείας, που έχει ως αποτέλεσμα την αδυναμία άσκησης προσοδοφόρων δραστηριοτήτων.

44. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η προσφεύγουσα είχε καταβάλει τις εισφορές αυτές στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, όπως απαιτούνταν κατά τη διάρκεια της εργασίας της. Η προκύπτουσα θεμιτή προσδοκία να λάβει φροντίδα ατόμων με αναπηρία αναγνωρίστηκε και τιμήθηκε από τις αρχές, όταν προέκυψε η έκτακτη ανάγκη, και της χορηγήθηκε σύνταξη αναπηρίας το 2001. Συνέχισε να απολαμβάνει το εν λόγω «αγαθό» μέχρι το 2010. Η κατάσταση της υγείας της εμφανίζεται να παραμένει ουσιαστικά αμετάβλητη καθ' όλη αυτή την περίοδο και την περίοδο που ακολούθησε, και τα διάφορα ποσοστά αναπηρίας που αποδόθηκαν σε αυτή την κατάσταση ήταν, μόνο, η συνέπεια των διαδοχικών μεταβολών στη μεθοδολογία.

45. Για το Δικαστήριο, η ύπαρξη της συνεχιζόμενης, αναγνωρισμένης, θεμιτής προσδοκίας της προσφεύγουσας να λαμβάνει φροντίδα ατόμων με αναπηρία - εάν το απαιτεί η υγεία της, ακόμα και μετά τη διακοπή της σύνταξης το 2010 - αποδεικνύεται επαρκώς από το γεγονός ότι, ως άτομο που πληρούσε την προϋπόθεση των εισφορών, υπόκειτο σε επακόλουθες περιοδικές επανεξετάσεις (το Σεπτέμβριο του 2011, καθώς και τον Απρίλιο και τον Αύγουστο του 2012, με επανεξέταση να έχει προγραμματιστεί

για τα έτη 2014 και 2015).

46. Αν και δεν έχει κυρωθεί από την Ουγγαρία ή την πλειοψηφία των Κρατών-Μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, το Δικαστήριο, ωστόσο, θεωρεί αξιοσημείωτο το άρθρο 57, παράγραφος 1 (β) της Σύμβασης της ΔΟΕ για την Κοινωνική Ασφάλιση (βλέπε παράγραφο 23 ανωτέρω), σύμφωνα με το οποίο ένα προστατευόμενο άτομο που έχει συμπληρώσει μια απαιτούμενη περίοδο τριών ετών εισφορών και για το οποίο, για όσο χρονικό διάστημα ήταν σε εργάσιμη ηλικία, έχει καταβληθεί ο προβλεπόμενος μέσος ετήσιος αριθμός εισφορών, θεωρείται επιλέξιμο για παροχές.

47. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο κρίνει ότι, από τη στιγμή που πληροί τις διοικητικές απαιτήσεις του συστήματος συντάξεων αναπηρίας, όπως ίσχυαν κατά το πρώτο ουσιώδες χρονικό σημείο (δηλαδή, το 2001), η προσφεύγουσα απέκτησε, για τους σκοπούς του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, μια επίσημη αναγνώριση της θεμιτής προσδοκίας της να λάβει σύνταξη / επίδομα αναπηρίας, όπως και όταν η ιατρική κατάστασή της θα το καθιστούσε αναγκαίο. Η προσδοκία αυτή προέρχεται από τη νομοθεσία που ίσχυε κατά τη διάρκεια της εργασίας της και κατά το χρόνο της αρχικής απόκτησης των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων αναπηρίας. Λαμβάνοντας υπόψη τις θεσμικές διατάξεις σχετικά με την επιλεξιμότητα, αυτή η αναγνωρισμένη θεμιτή προσδοκία είναι μιας φύσης περισσότερο συγκεκριμένης από μια απλή ελπίδα, δεδομένου ότι βασιζόταν σε νομικές διατάξεις (συγκρίνετε και αντιπαραβάλλετε υπόθεση *Gratzinger και Gratzingerova κατά Τσεχικής Δημοκρατίας* (απόφαση), αριθ. 39794/98, παράγραφος 73, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων 2002-VII).

48. Αυτή η αναγνωρισμένη θεμιτή προσδοκία και τα ιδιοκτησιακά συμφέροντα που δημιουργούνται από τη νομοθεσία ενός Συμβαλλόμενου Κράτους που ισχύει κατά το χρόνο που καθίσταται κανείς επιλέξιμος (βλέπε υπόθεση *Stec*, όπως αναφέρεται ανωτέρω, παράγραφος 54), δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αποσβέννυνται από το γεγονός ότι, σε μια νέα μεθοδολογία αξιολόγησης, η αναπηρία της προσφεύγουσας βαθμολογήθηκε προς τα κάτω, στο 40 τοις εκατό, το Δεκέμβριο του 2009 (βλέπε ανωτέρω, παράγραφο 8), προφανώς χωρίς σημαντική μεταβολή στην κατάστασή της. Για το Δικαστήριο, η ουσία του θέματος είναι ότι, κατά τη διάρκεια της εργασίας της, η

προσφεύγουσα είχε συνεισφέρει στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, όπως απαιτείτο από το νόμο, γεγονός το οποίο, από μόνο του, υπαγόρευσε την υποχρέωση από την πλευρά του Κράτους, που βασίζεται στην κοινωνική αλληλεγγύη, να παρέχει φροντίδα προς τα άτομα με αναπηρία, αν προκύψει έκτακτη ανάγκη. Με τη χορήγηση σύνταξης αναπηρίας, το 2001, οι αρχές αναγνώρισαν, εμμέσως, ότι αυτή πληρούσε τα σχετικά κριτήρια. Μεταξύ των ετών 2001 και 2010, η προσφεύγουσα απολάμβανε την προκύπτουσα ιδιοκτησία της σύνταξης αναπηρίας και, όταν η αναπηρία της θεωρήθηκε λιγότερο σοβαρή, αυτή η ιδιοκτησία αντικαταστάθηκε από την αναγνωρισμένη θεμιτή προσδοκία της συνεχιζόμενης φροντίδας, στην περίπτωση που οι περιστάσεις το απαιτήσουν και πάλι.

Ανεξάρτητα από την απώλεια της σύνταξης το 2010, το Δικαστήριο είναι, επομένως, της άποψης ότι η προσδοκία της προσφεύγουσας, ως συμβάλλουσας στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης που πληρούσε, κάποτε, την προϋπόθεση επιλεξιμότητας, είναι νόμιμη και αδιάλειπτη στη νομική της φύση.

Θα πρέπει να υπενθυμιστεί ότι «αν μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει ακόμη στη νομολογία οποιαδήποτε διάκριση μεταξύ ανταποδοτικών και μη ανταποδοτικών παροχών, για τους σκοπούς της εφαρμογής του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, δεν υπάρχει κανένας λόγος που να δικαιολογεί τη συνεχιζόμενη ύπαρξη μιας τέτοιας διάκρισης» (βλέπε υπόθεση *Stec*, όπως αναφέρεται ανωτέρω, παράγραφος 53). Κατά την άποψη του Δικαστηρίου, η άποψη αυτή δεν μπορεί να θεωρηθεί κατάργηση οποιασδήποτε προστασίας παρείχετο προηγουμένως στα ανταποδοτικά συστήματα, καθ' υπέρβαση αυτής που οφείλεται στα μη ανταποδοτικά. Σε κάθε περίπτωση, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι το εν λόγω σύστημα συντάξεων αναπηρίας περιλάμβανε στοιχεία ανταποδοτικού χαρακτήρα, όπως έκρινε το Συνταγματικό Δικαστήριο (βλέπε παραγράφους 21, 22 και 43 ανωτέρω).

49. Το δικαίωμα της προσφεύγουσας παρεμποδίστηκε, στη συνέχεια, από τις αρχές, όταν, το 2012, της αρνήθηκαν τη φροντίδα προς άτομα με αναπηρία λόγω ανεπαρκών εισφορών κατά το παρελθόν, αν και ιατρική κατάστασή της κρίθηκε και πάλι αρκετά επιδεινωμένη. Θα πρέπει εκ νέου να τονιστεί ότι οι εισφορές αυτές, οι οποίες αρχικά διατυπώθηκαν ως προϋπηρεσία, ήταν κάποτε επαρκείς για το σκοπό αυτό, και η νέα

απαίτηση, που εκφράζεται σε όρους διάρκειας της κάλυψης κοινωνικής ασφάλισης, θεσπίστηκε αργότερα, όταν η προσφεύγουσα δεν ήταν, ουσιαστικά, πλέον σε θέση να ανταποκριθεί σε αυτή.

50. Δεν αμφισβητήθηκε μεταξύ των διαδίκων ότι αυτή η παρέμβαση προβλεπόταν από το νόμο και το Δικαστήριο δεν βλέπει κανένα λόγο να αποφασίσει διαφορετικά. Πράγματι, η απόρριψη του επιδόματος αναπηρίας οφειλόταν ακριβώς σε μια μεταβολή στο νόμο (βλέπε, *τηρουμένων των αναλογιών*, υπόθεση *Lakičević και Λοιποί κατά Μαυροβουνίου και Σερβίας*, αριθ. 27458/06, 37205/06, 37207/06 και 33604/07, παράγραφος 70 13 Δεκεμβρίου 2011).

51. Όσον αφορά στο δημόσιο ή γενικό συμφέρον, το Δικαστήριο δέχεται ότι η επίδικη νομοθεσία επιδίωκε το νόμιμο στόχο της οικονομικής ευημερίας της κοινωνίας.

52. Όσον αφορά στο ζήτημα της αναλογικότητας, το Κράτος έχει, προφανώς, ένα ορισμένο περιθώριο εκτιμήσεως όσον αφορά στην κανονιστική ρύθμιση της πρόσβασης των πολιτών σε παροχές αναπηρίας, απαιτώντας, ιδίως, ένα ορισμένο αριθμό εισφορών στο σύστημα, καθώς και ένα υποχρεωτικό ελάχιστο ποσοστό αναπηρίας. Τα στοιχεία αυτά υπόκεινται σε εξελίξεις, υπό το πρίσμα των κοινωνικών μεταβολών, της ανάπτυξης της αγοράς εργασίας και της προόδου της ιατρικής επιστήμης, συμπεριλαμβανόμενων και των επιλογών της αποκατάστασης.

53. Ωστόσο, η ελευθερία που απολαύουν τα Κράτη στον τομέα αυτό δεν μπορεί να φθάσει μέχρι του σημείου να στερήσει αυτό το δικαίωμα, από τη στιγμή που χορηγήθηκε, από την ίδια την ουσία του. Επιπλέον, οι απαιτήσεις του κράτους δικαίου πρέπει να τηρούνται, και μια αναδρομική αγνόηση των κεκτημένων δικαιωμάτων και της θεμιτής προσδοκίας, όπως είναι η περίπτωση με τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, πρέπει να αποφεύγεται κατά τη θέσπιση μέτρων κοινωνικών μεταρρυθμίσεων. Ως προς το ζήτημα αν η θεμιτή προσδοκία για λήψη φροντίδας ατόμων με αναπηρία συνεπάγεται το δικαίωμα μη μεταβολής των προϋποθέσεων επιλεξιμότητας, το Δικαστήριο επισημαίνει, κατ' αναλογία, τις Ηθικές Κατευθυντήριες Γραμμές του εγγράφου του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας για τη Διεθνή Ταξινόμηση της Λειτουργικότητας, Αναπηρίας και Υγείας, το οποίο δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται για την απόρριψη κεκτημένων δικαιωμάτων ή, με άλλο τρόπο, τον

περιορισμό νόμιμων δικαιωμάτων για παροχές σε άτομα (βλέπε ανωτέρω, παράγραφο 24). Το κράτος δικαίου, μια από τις θεμελιώδεις αρχές μιας δημοκρατικής κοινωνίας, είναι συμφυές σε όλα τα άρθρα της Σύμβασης (βλέπε υπόθεση *Amuur κατά Γαλλίας*, 25 Ιουνίου 1996, παράγραφος 50, *Εκθέσεις* 1996-III). Αυτή η εξέταση συνεπάγεται, στο πλαίσιο της υπό κρίση υπόθεσης, μια κρατική υποχρέωση διασφάλισης, βάσει της κοινωνικής αλληλεγγύης, ενός ορισμένου εισοδήματος για εκείνους των οποίων η εργασιακή ικανότητα υποχώρησε κάτω από το νόμιμα καθορισμένο επίπεδο, υπό την προϋπόθεση ότι έχουν καταβάλει επαρκείς εισφορές στο σύστημα - και αυτό με την επιφύλαξη της γενικής αρχής που υπάρχει παντού στη νομολογία του Δικαστηρίου, σύμφωνα με την οποία το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 δεν δημιουργεί δικαίωμα κτήσεως περιουσίας, ούτε θέτει κανέναν περιορισμό στην ελευθερία του Συμβαλλομένου Κράτους να αποφασίζει αν θα θεσπίσει ή όχι οποιαδήποτε μορφή συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, ή να επιλέγει τον τύπο ή το ύψος των παροχών που θα παρέχει υπό οποιοδήποτε τέτοιο σύστημα (βλέπε υπόθεση *Stec*, παράγραφος 54, που αναφέρεται ανωτέρω στην παράγραφο 36).

Το Δικαστήριο θα προσέθετε, στο σημείο αυτό, ότι, ως ζήτημα κράτους δικαίου, η αρχή *impossibilium nulla obligatio est* («ουδείς υποχρεούται στα αδύνατα») έχει ιδιαίτερη σημασία στην παρούσα υπόθεση, όπου η προσφεύγουσα *εκ των υστέρων* επιτιμήθηκε επειδή δεν κατέβαλε κατά το παρελθόν επαρκείς εισφορές, όπως καθορίζεται από τη νέα νομοθεσία – μια προϋπόθεση στην οποία δεν θα μπορούσε να ανταποκριθεί σε εκείνο το χρονικό σημείο.

54. Στην προκειμένη περίπτωση, όταν η προσφεύγουσα αναγκάστηκε να υποβάλει αίτηση για συνταξιοδότηση, για πρώτη φορά, είχε ήδη εκπληρώσει τις τότε αντίστοιχες διοικητικές απαιτήσεις και της χορηγήθηκε σύνταξη.

Παρά την ουσιαστικά αμετάβλητη κατάσταση της υγείας της, χρόνια αργότερα αποκλείστηκε από την παροχή, δεδομένου ότι οι ασθένειες που είχε δεν θεωρούνταν πλέον αρκετά ουσιώδεις για τη συνέχιση της σύνταξης.

Όταν το ποσοστό αναπηρίας της, στη συνέχεια, αυξήθηκε και πάλι, αυτό δεν μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα τη χορήγηση σύνταξης ή επιδόματος, επειδή το παρεμβαλλόμενο νέο διοικητικό κριτήριο ήταν, ουσιαστικά, ανέφικτο στη

συγκεκριμένη περίπτωση της προσφεύγουσας.

55. Τελικά αρνήθηκαν στην προσφεύγουσα εξ ολοκλήρου τα δικαιώματα κοινωνικής ασφάλισης που διαφορετικά θα της οφείλονταν, εν όψει της κακής κατάστασης της υγείας της. Είναι αξιοσημείωτο, από την άποψη της αναλογικότητας, ότι την αποστέρησαν εντελώς από τη σύνταξη / το επίδομά της, λόγω μιας νέας προϋπόθεσης επιλεξιμότητας, αντί να υποχρεωθεί να υποστεί μια εύλογη μείωση, ανάλογη με το ποσοστό της συσσωρευθείσας κάλυψης κοινωνικής ασφάλισής της, δηλαδή, 947 ημερών, αντί των 1.095 (βλέπε, *τηρουμένων των αναλογιών*, υπόθεση *Kjartan Ásmundsson*, όπως αναφέρεται ανωτέρω, παράγραφος 45, υπόθεση *Wieczorek*, όπως αναφέρεται ανωτέρω, παράγραφος 67, υπόθεση *Maggio και Λοιποί κατά Ιταλίας*, αριθ. 46286/09, 52851/08, 53727/08, 54486/08 και 56001/08, παράγραφος 62, 31 Μαΐου 2011, υπόθεσης *Banfield κατά Ηνωμένου Βασιλείου* (απόφαση), αριθ. 6223/04, 18 Οκτωβρίου 2005, και υπόθεση *Lakićević και Λοιποί*, όπως αναφέρεται ανωτέρω, παράγραφος 72).

56. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι αυτή η πορεία των γεγονότων ισοδυναμεί με δραστική μεταβολή των όρων της πρόσβασης της προσφεύγουσας σε παροχές αναπηρίας, που δεν ήταν σε θέση να προβλέψει ή να προκαταλάβει, από την άποψη ότι η θεμιτή προσδοκία της για λήψη σύνταξης αναπηρίας, εάν είχε ανάγκη και βάσει των προηγούμενων καταβληθεισών κρατήσεων μισθοδοσίας, εξαλείφθηκε πλήρως, και δεν ήταν ποτέ σε θέση να επανορθώσει την κατάστασή της.

57. Έχοντας υπόψη τα ανωτέρω, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η προσφεύγουσα υποχρεώθηκε να αναλάβει μια υπερβολική και δυσανάλογη ατομική επιβάρυνση. Ως εκ τούτου, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1.

II. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

58. Το άρθρο 41 της Σύμβασης προβλέπει τα εξής:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εθνικό δίκαιο του ενδιαφερόμενου Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους επιτρέπει την εν μέρει μόνον επανόρθωση, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, δίκαιη ικανοποίηση στο ζημιωθέντα.»

A. Βλάβη

59. Η προσφεύγουσα αξίωσε 9.834 ευρώ (EUR) για χρηματική ζημία και 5.000 ευρώ για ηθική βλάβη. Το ανωτέρω ποσό θα πρέπει να αντιστοιχεί στη συνολική αξία των συντάξεων αναπηρίας που δεν είχαν εκταμιευτεί κατά την κρίσιμη περίοδο.

60. Η Κυβέρνηση αμφισβήτησε τις αξιώσεις αυτές.

61. Το Δικαστήριο κρίνει ορθό να επιδικάσει 5.000 ευρώ για χρηματική ζημία (λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η διαπιστωθείσα παραβίαση αφορά μόνο στην περίοδο μετά την 1η Ιανουαρίου 2012) και, στη βάση της ορθής κρίσης, 5.000 ευρώ για ηθική βλάβη.

B. Δαπάνες και έξοδα

62. Η προσφεύγουσα αξίωσε, επίσης, 6.240 ευρώ για τα έξοδα και τις δαπάνες ενώπιον του Δικαστηρίου. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί σε 38,6 ώρες νόμιμης εργασίας, με χρέωση ωριαίας αμοιβής 150 ευρώ, και σε 9 ώρες εργασίας νομικού βοηθού, με χρέωση ωριαίας αμοιβής 50 ευρώ, που πρόκειται να τιμολογηθούν από το δικηγόρο της.

63. Η Κυβέρνηση αμφισβήτησε αυτή την αξίωση.

64. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, η προσφεύγουσα δικαιούται αποζημίωση για έξοδα και δαπάνες μόνο κατά το μέτρο που έχει αποδειχθεί ότι αυτά έχουν, πραγματικά και αναγκαία, προκύψει και είναι εύλογα ως προς το ποσό. Στην προκειμένη περίπτωση, λαμβανομένων υπόψη των εγγράφων που έχει στην κατοχή του και των ανωτέρω κριτηρίων, το Δικαστήριο θεωρεί εύλογο να επιδικάσει το ποσό των 5.000 ευρώ, που καλύπτει τα έξοδα πάσης φύσεως, από το οποίο πρέπει να αφαιρεθεί ποσό 850 ευρώ - ποσό που έχει επιδικαστεί στην προσφεύγουσα στο πλαίσιο του συστήματος νομικής βοήθειας του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

65. Το Δικαστήριο κρίνει σκόπιμο το επιτόκιο υπερημερίας να πρέπει να βασίζεται στο επιτόκιο οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, στο οποίο θα πρέπει να προστεθούν τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

1. *Κηρύσσει*, κατά πλειοψηφία, την παραδεκτή προσφυγή,
2. *Αποφαίνεται*, με τέσσερις ψήφους έναντι τριών, ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 της Σύμβασης,

3. Αποφαίνεται με τέσσερις ψήφους έναντι τριών,

(α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στην προσφεύγουσα, εντός τριών μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία θα καταστεί τελεσίδικη η απόφαση, σύμφωνα με το άρθρο 44, παράγραφος 2 της Σύμβασης, τα ακόλουθα ποσά, που πρέπει να μετατραπούν στο νόμισμα του εναγόμενου Κράτους, με το επιτόκιο που ισχύει κατά την ημερομηνία διακανονισμού:

(i) EUR 5.000 (πέντε χιλιάδες ευρώ), πλέον οποιουδήποτε ποσού ενδέχεται να οφείλεται ως φόρος, για χρηματική ζημία,

(ii) EUR 5.000 (πέντε χιλιάδες ευρώ), πλέον οποιουδήποτε φόρου ενδέχεται να οφείλεται, για ηθική βλάβη,

(iii) EUR 4.150 (τέσσερις χιλιάδες εκατόν πενήντα ευρώ), πλέον οποιουδήποτε φόρου ενδέχεται να οφείλεται στην προσφεύγουσα, όσον αφορά στις δαπάνες και τα έξοδα,

(β) ότι από την πάροδο των προαναφερθέντων τριών μηνών, μέχρι και την αποπληρωμή, θα καταβάλλεται απλός τόκος για τα ανωτέρω ποσά, με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, κατά την περίοδο υπερημερίας, συν τρεις ποσοστιαίες μονάδες,

4. Απορρίπτει, ομόφωνα, το υπόλοιπο της αξίωσης της προσφεύγουσας για δίκαιη ικανοποίηση.

Συντάχθηκε στην αγγλική γλώσσα και, στη συνέχεια, κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 10 Φεβρουαρίου 2015, σύμφωνα με το άρθρο 77, παράγραφοι 2 και 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου.

Stanley Naismith	Işıl Karakaş
Γραμματέας	Πρόεδρος

Σύμφωνα με το άρθρο 45, παράγραφος 2 της Σύμβασης και το άρθρο 74, παράγραφος 2 του Κανονισμού του Δικαστηρίου, η διαφορετική γνώμη των δικαστών Keller, Spano και Kjølbro επισυνάπτεται στην παρούσα απόφαση.

ΚΟΙΝΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΩΝ KELLER, SPANO ΚΑΙ
KJØLBRO

I.

1. Το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 της Σύμβασης δεν έχει ποτέ, έως σήμερα, ερμηνευθεί από το Δικαστήριο ότι υποχρεώνει τα Κράτη-Μέλη να παρέχουν στα άτομα το δικαίωμα σε παροχές κοινωνικής ασφάλισης, με τη μορφή συντάξεων αναπηρίας, ανεξάρτητα από το αν έχουν ένα διεκδικήσιμο δικαίωμα σε μια τέτοια σύνταξη, βάσει του εθνικού δικαίου. Η πλειοψηφία έχει, επομένως, επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής του δικαιώματος ιδιοκτησίας το οποίο προβλέπεται από τη Σύμβαση, κατά τρόπο που είναι κατηγορηματικά αντίθετος προς τη νομολογία του Δικαστηρίου και το αντικείμενο και το σκοπό του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1. Καθώς το δικαίωμα ιδιοκτησίας, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, δεν είναι ένα αυτόνομο αποθετήριο για τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα που δεν χορηγούνται από τα Κράτη-Μέλη, με όλο το σεβασμό, διαφωνούμε.

II.

2. Θα αρχίσουμε ανακεφαλαιώνοντας τη νομολογία του Δικαστηρίου στον τομέα αυτό.

3. Όπως εξηγείται στην απόφαση περί παραδεκτού του Τμήματος Μείζονος Συνθέσεως, στην υπόθεση *Stec και Λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου*. ((απόφαση) [GC], αριθ. 65731/01 και 65900/01, παράγραφος 50, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων 2005-X):

«Η προσέγγιση του Δικαστηρίου στο άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 θα πρέπει να αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα του τρόπου με τον οποίο είναι, σήμερα, οργανωμένη η παροχή κοινωνικής πρόνοιας στα Κράτη-Μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Είναι σαφές ότι σε αυτά τα Κράτη, αλλά και στα περισσότερα μεμονωμένα Κράτη, υπάρχει ένα ευρύ φάσμα παροχών κοινωνικής ασφάλισης που έχουν σχεδιαστεί για να παρέχουν δικαιώματα που προκύπτουν αυτοδίκαια. Οι παροχές χρηματοδοτούνται με μια μεγάλη ποικιλία από τρόπους: κάποιες πληρώνονται από εισφορές σε ένα ειδικό ταμείο, κάποιες εξαρτώνται από το μητρώο εισφορών του προσφεύγοντος, πολλές πληρώνονται από τη γενική φορολογία, με βάση ένα καθεστώς που ορίζεται από το νόμο... Λαμβάνοντας υπόψη την ποικιλία των μεθόδων

χρηματοδότησης, και τη συμπλεκτική φύση των παροχών, σύμφωνα με τα περισσότερα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας, φαίνεται όλο και περισσότερο επιτόλαιο να υποστηρίζεται ότι μόνο οι παροχές που χρηματοδοτούνται από εισφορές σε ένα συγκεκριμένο ταμείο εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1. Επιπλέον, το να αποκλείσει κανείς παροχές που καταβάλλονται από τη γενική φορολογία θα ήταν σαν να αγνοεί το γεγονός ότι πολλοί προσφεύγοντες στο πλαίσιο αυτού του τελευταίου τύπου συστήματος, συμβάλλουν, επίσης, στη χρηματοδότηση του, μέσω της καταβολής φόρων.»

4. Όπως συνέχισε παρατηρώντας το Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως (αυτόθι, παράγραφος 51, η υπογράμμιση δική μας):

«Στο σύγχρονο δημοκρατικό Κράτος πολλά άτομα εξαρτώνται εντελώς, για το σύνολο ή μέρος της ζωής τους, όσον αφορά στην επιβίωσή τους, από τις παροχές κοινωνικής ασφάλισης και πρόνοιας. Πολλά εθνικά νομικά συστήματα αναγνωρίζουν ότι τα άτομα αυτά απαιτούν κάποιο βαθμό βεβαιότητας και ασφάλειας, και προβλέπουν παροχές που πρέπει να καταβληθούν - υπό την εκπλήρωση των όρων επιλεξιμότητας - ως δικαίωμα. Σε περίπτωση που ένα άτομο έχει ένα διεκδικήσιμο δικαίωμα, βάσει του εθνικού δικαίου, σε μια παροχή κοινωνικής πρόνοιας, η σημασία αυτού του συμφέροντος θα πρέπει, επίσης, να αντικατοπτρίζεται με διατήρηση σε ισχύ του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1.»

5. Ωστόσο, το Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως εισήγαγε προσεκτικά ένα σημαντικό περιοριστικό παράγοντα σχετικά, δηλώνοντας ότι (αυτόθι, παράγραφοι 54-55, η υπογράμμιση δική μας):

«Πρέπει, ωστόσο, να τονιστεί ότι οι αρχές ... που ισχύουν, γενικά, στις περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, είναι εξίσου σημαντικές όταν πρόκειται για παροχές κοινωνικής πρόνοιας. Ειδικότερα, το άρθρο αυτό δεν δημιουργεί δικαίωμα για απόκτηση περιουσίας. Δεν θέτει κανένα περιορισμό στην ελευθερία του Συμβαλλομένου Κράτους να αποφασίσει αν πρέπει να διαθέτει οποιαδήποτε μορφή συστήματος κοινωνικής ασφάλισης ή όχι, ή να επιλέξει τον τύπο ή το ύψος των παροχών που θα διαθέτει στο πλαίσιο οποιουδήποτε τέτοιου συστήματος Εάν, ωστόσο, ένα Συμβαλλόμενο Κράτος έχει σε ισχύ νομοθεσία που προβλέπει την αυτοδίκαιη πληρωμή

μιας παροχής κοινωνικής πρόνοιας - είτε υπό όρους είτε όχι, με προηγούμενη καταβολή των εισφορών - η νομοθεσία αυτή πρέπει να θεωρηθεί ότι δημιουργεί ένα ιδιοκτησιακό συμφέρον που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, για άτομα που πληρούν τις απαιτήσεις του ...»

Σε σχέση με τις υποθέσεις που αφορούν μια καταγγελία που έχει υποβληθεί σύμφωνα με το άρθρο 14, σε συνδυασμό με το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, βάσει της οποίας ο προσφεύγων είχε στερηθεί το σύνολο ή μέρος μιας συγκεκριμένης παροχής, λόγω διακρίσεων που καλύπτονται από το άρθρο 14, το Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως κατέληξε στο εξής συμπέρασμα:

«Το σχετικό κριτήριο είναι αν, εκτός από την προϋπόθεση του δικαιώματος για το οποίο η προσφεύγουσα ασκεί προσφυγή, *θα είχε δικαίωμα, εκτελεστό δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας, να λάβει την εν λόγω παροχή ... Αν και το Πρωτόκολλο αριθ. 1 δεν περιλαμβάνει το δικαίωμα είσπραξης παροχής κοινωνικής ασφάλισης οποιουδήποτε είδους, αν ένα Κράτος αποφασίσει να δημιουργήσει ένα σύστημα παροχών, θα πρέπει να το κάνει με έναν τρόπο που να είναι συμβατός με το άρθρο 14.*»

6. Έτσι προκύπτει, σαφώς, από την υπόθεση *Stec και Λοιποί* (όπως αναφέρεται ανωτέρω), όπως επιβεβαιώθηκε από το Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως στην υπόθεση *Andrejeva κατά Λετονίας* ([GC], αριθ. 55707/00, παράγραφος 77, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 2009), και πάλι, πιο πρόσφατα, στην υπόθεση *Stummer κατά Αυστρίας* ([GC], αριθ. 37452/02, παράγραφος 82, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 2011), ότι η ίδια η Σύμβαση δεν παρέχει δικαίωμα να καταστεί κάποιος ιδιοκτήτης περιουσίας, δικαίωμα λήψης οποιασδήποτε σύνταξης ή άλλων παροχών κοινωνικής ασφάλισης, ή δικαίωμα σε παροχές κοινωνικής ασφάλισης ενός συγκεκριμένου ύψους. Παρατηρούμε, ωστόσο, ότι η υπόθεση *Stec και Λοιποί* (όπως αναφέρεται ανωτέρω) περιορίστηκε στο ερώτημα αν η παροχή κοινωνικής πρόνοιας την οποία αφορά η καταγγελία ενέπιπτε στο «πεδίο εφαρμογής» του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, για τους σκοπούς του άρθρου 14. Ωστόσο, το Δικαστήριο εφάρμοσε, στη συνέχεια, μια παρόμοια δοκιμή εφαρμογής των καταγγελιών, καλώντας το ίδιο να εντοπίσει μια ανεξάρτητη παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, εξετάζοντας έτσι αν η ανάκληση των παροχών κοινωνικής

ασφάλισης και πρόνοιας ήταν σύμφωνη με τις απαιτήσεις της νομιμότητας και της αναλογικότητας, σύμφωνα με το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 (βλέπε, για παράδειγμα, υπόθεση *Wieczorek κατά Πολωνίας*, αριθ. 18176/05, παράγραφος 67, 8 Δεκεμβρίου 2009 και υπόθεση *Moskal κατά Πολωνίας*, αριθ. 10373/05, παράγραφος 39, 15 Σεπτεμβρίου 2009). Σε τέτοιες περιπτώσεις, το Δικαστήριο επέμεινε στη σταθερή θέση του ότι η εν λόγω αξίωση μιας αδικαιολόγητης παρέμβασης με δικαίωμα στον τομέα των δικαιωμάτων πρόνοιας δεν θα πρέπει να θεωρείται ότι εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, εάν ο προσφεύγων δεν μπορεί να αποδείξει, ως ζήτημα απόλυτου ελάχιστου ορίου, ότι είχε, κατά τη χρονική στιγμή της παρέμβασης, ένα «διεκδικήσιμο δικαίωμα» βάσει του εθνικού δικαίου. Κατά συνέπεια, όπως έχει πρόσφατα επιβεβαιωθεί, για άλλη μια φορά, από το Δικαστήριο στην υπόθεση *Richardson κατά Ηνωμένου Βασιλείου* ((απόφαση) αριθ. 26252/08, 10 Απριλίου 2012, παράγραφος 17), στις περιπτώσεις που «ο ενδιαφερόμενος δεν πληροί ή παύει να πληροί, τις νομικές προϋποθέσεις που προβλέπονται στο εθνικό δίκαιο για τη χορήγηση οποιασδήποτε συγκεκριμένης μορφής παροχών ή σύνταξης, δεν υπάρχει παρέμβαση στα δικαιώματα που απορρέουν από το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 «(η υπογράμμιση δική μας). Το Δικαστήριο αναφέρθηκε στις υποθέσεις των *Bellet, Huertas και Vialatte κατά Γαλλίας*, (απόφαση) αριθ. 40832/98, 27 Απριλίου 1999 και *Rasmussen κατά Πολωνίας*, αριθ. 38886/05, παράγραφος 71, 28 Απριλίου 2009.

III.

7. Δεν αμφισβητείται, εν προκειμένω, και η πλειονηφία το αναγνωρίζει εξίσου (βλέπε παραγράφους 41-42 της απόφασης), ότι η προσφεύγουσα δεν είχε διεκδικήσιμο δικαίωμα βάσει του εθνικού δικαίου στη σύνταξη αναπηρίας που ζήτησε το Φεβρουάριο και τον Αύγουστο του 2012, η απόρριψη της οποίας, στη συνέχεια, αποτέλεσε τη βάση της αξίωσης της, που τελικά απορρίφθηκε από το Διοικητικό και Εργατικό Δικαστήριο στις 20 Ιουνίου 2013. Περισσότερα από δύο έτη είχαν περάσει έτσι από τότε που ανακλήθηκε το δικαίωμά της σε σύνταξη αναπηρίας και οι δικαστικές διαδικασίες, στις οποίες η προσφεύγουσα αμφισβήτησε την ανάκληση, ολοκληρώθηκαν την 1η Απριλίου 2011. Ως εκ τούτου, η προσφυγή της προς το Δικαστήριο, όσον αφορά στις διαδικασίες αυτές, ορθώς απορρίφθηκε από το

Δικαστήριο ως απαράδεκτη, σύμφωνα με το άρθρο 35, παράγραφος 1 της Σύμβασης (βλέπε παράγραφο 31 της απόφασης).

Αυτή η αδιάσειστη νομική πραγματικότητα θα έπρεπε, κατά την άποψή μας, να ήταν το τέλος του ζητήματος, δεδομένου ότι η ύπαρξη βάσιμης αξίωσης, σύμφωνα με το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, στον τομέα των παροχών κοινωνικής πρόνοιας, εξαρτάται σταθερά από την ύπαρξη ενός δικαιώματος στις εν λόγω παροχές, *βάσει του εθνικού δικαίου*, όπως έχουμε εξηγήσει στις παραγράφους 2-6 ανωτέρω. Με άλλα λόγια, η Σύμβαση δεν προβλέπει δικαίωμα για σύνταξη αναπηρίας ανεξάρτητα από την εθνική νομοθεσία.

8. Η πλειοψηφία προσπάθησε να παρακάμψει αυτό τον περιορισμό του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, στον τομέα των δικαιωμάτων κοινωνικής ασφάλισης και πρόνοιας, με την υιοθέτηση, *για πρώτη φορά*, της έννοιας ότι η προσφεύγουσα, που κάποτε είχε δικαίωμα σε σύνταξη αναπηρίας βάσει του εθνικού δικαίου, διατηρεί επ' αόριστον μια «θεμιτή προσδοκία να λάβει σύνταξη / επίδομα αναπηρίας, όπως και όταν θα το απαιτούσε η ιατρική της κατάσταση» (βλέπε παράγραφο 47 της απόφασης). Αν και είναι σαφές ότι η προσφεύγουσα απώλεσε κάθε διεκδικήσιμο δικαίωμα σε σύνταξη αναπηρίας το 2010, η πλειοψηφία καταλήγει, ωστόσο, ως εκ τούτου, στο συμπέρασμα ότι η «προσδοκία της προσφεύγουσας, ως συνεισφέρουσας στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, που πληρούσε κάποτε την προϋπόθεση επιλεξιμότητας, είναι νόμιμη και συνεχής στη νομική φύση της» (βλέπε υπόθεση σημείο 48 της απόφασης, *στο τέλος*).

9. Κατ' αρχάς, σημειώνουμε, με όλο το σεβασμό, ότι η πλειοψηφία απέχει από το να αναγνωρίσει ανοιχτά ότι η προσέγγιση αυτή συνεπάγεται μια εντελώς νέα αντίληψη της έννοιας της «θεμιτής προσδοκίας», σύμφωνα με το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, που δεν έχει παρατηρηθεί ποτέ πριν στη νομολογία του Δικαστηρίου και οπωσδήποτε όχι στον τομέα των δικαιωμάτων κοινωνικής ασφάλισης και πρόνοιας. Έτσι, η πλειοψηφία φιλοδοξεί να «εφαρμόσει» τις γενικές αρχές της νομολογίας του Δικαστηρίου, όπως τις επανέλαβε στις παραγράφους 35-39 της απόφασης, η ορθή εφαρμογή των οποίων δεν θα μπορούσε, ενδεχομένως, να οδηγήσει στο αποτέλεσμα στο οποίο κατέληξε η πλειοψηφία.

10. Δεύτερον, θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι η αυτοτελής έννοια της «ιδιοκτησίας», σύμφωνα με το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 δεν περιορίζεται σε «υφιστάμενη ιδιοκτησία», αλλά μπορεί να καλύπτει και περιουσιακά στοιχεία, συμπεριλαμβανόμενων και των απαιτήσεων, όσον αφορά στα οποία ο προσφεύγων μπορεί να υποστηρίξει ότι έχει, τουλάχιστον, μια εύλογη και «θεμιτή προσδοκία» απόκτησης ουσιαστικής απόλαυσης ενός δικαιώματος ιδιοκτησίας (βλέπε υπόθεση μεταξύ άλλων αρχών, την υπόθεση *Öneryıldız κατά Τουρκίας*, αριθ. 48939/99, παράγραφος 124, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων 2004-XII). Έτσι, προκειμένου να υπάρχει οποιαδήποτε δυνατότητα για έναν προσφεύγοντα να έχει βάσιμο δικαίωμα σύμφωνα με το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, με βάση μια «θεμιτή προσδοκία», η εν λόγω προσδοκία πρέπει να θεμελιώνεται σε κάποια κανονιστική νομική πηγή, σε εθνικό επίπεδο, που να μπορεί εύλογα να εκχωρήσει ένα δικαίωμα ιδιοκτησίας σε αυτόν. Είναι αυτονόητο ότι θεμιτή προσδοκία σε δικαίωμα ιδιοκτησίας δεν προκύπτει όταν το εν λόγω άτομο δεν μπορεί, ενδεχομένως, να είναι ο αποδέκτης ενός τέτοιου δικαιώματος στο εθνικό δίκαιο, ενόψει της φύσης και της νομικής προέλευσής του. Όπως δήλωσε κατηγορηματικά το Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως στην υπόθεση *Korecký κατά Σλοβακίας* ([GC], 44912/98, παράγραφος 50, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων 2004-IX), «καμία θεμιτή προσδοκία [σύμφωνα με το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1] δεν μπορεί να ειπωθεί ότι προκύπτει όταν υπάρχει διαφορά ως προς την ορθή ερμηνεία και εφαρμογή του εθνικού δικαίου και όταν οι ισχυρισμοί του προσφεύγοντος απορρίπτονται, στη συνέχεια, από τα εθνικά δικαστήρια» (βλέπε, επίσης, υπόθεση *Anheuser-Busch Inc κατά Πορτογαλίας*, [GC], αριθ. 73049/01, παράγραφος 65, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων 2007-I).

11. Συνεπώς, το σκεπτικό της πλειοψηφίας εγείρει το εξής κρίσιμο ερώτημα: ποια είναι η κανονιστική νομική πηγή της «συνεχούς» θεμιτής προσδοκίας που η πλειοψηφία θεωρεί ότι έχει η προσφεύγουσα; Δεν αμφισβητείται ότι δεν πρόκειται να βρεθεί στο εθνικό δίκαιο της Ουγγαρίας. Και πάλι, η προσφεύγουσα δεν είχε κανένα δικαίωμα στην εν λόγω σύνταξη το 2012. Η ύπαρξη ενός τέτοιου δικαιώματος σαφώς απορρίφθηκε από τα εθνικά δικαστήρια. Ως εκ τούτου, το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου

αριθ. 1 δεν δημιουργεί δικαίωμα απόκτησης ιδιοκτησίας και, το σημαντικότερο, δεν θέτει κανέναν περιορισμό στην ελευθερία του Συμβαλλομένου Κράτους να αποφασίζει αν πρέπει να διαθέτει ή όχι οποιαδήποτε μορφή συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Είναι αυτονόητο ότι το 2012, δύο έτη αφού έχασε το εθνικό δικαίωμά της σε σύνταξη αναπηρίας, η προσφεύγουσα δεν θα μπορούσε, ενδεχομένως, να είχε θεμιτή προσδοκία, βάσει του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου 1, για διατήρηση ενός αυτόνομου δικαιώματος, το οποίο ήταν ανύπαρκτο μέσα στα όρια του δικαιώματος ιδιοκτησίας δυνάμει της Σύμβασης. Και πάλι, όπως το Δικαστήριο δήλωσε, ως γενική αρχή, μόλις πάνω από τρία έτη πριν, στην υπόθεση *Richardson* (όπως αναφέρεται ανωτέρω, παράγραφος 17), στις περιπτώσεις που ο ενδιαφερόμενος δεν πληροί, ή «παύει να πληροί», τις νομικές προϋποθέσεις που ορίζονται στην εθνική νομοθεσία για τη χορήγηση οποιασδήποτε συγκεκριμένης μορφής παροχών ή σύνταξης, δεν υπάρχει παρέμβαση στα δικαιώματα που απορρέουν από το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1.

12. Η πλειοψηφία φαίνεται να επηρεάζεται από την αντίληψη ότι η προσφεύγουσα συνέβαλε στο εν λόγω συνταξιοδοτικό σύστημα κατά τη διάρκεια του χρονικού διαστήματος που εργαζόταν (βλέπε παραγράφους 48-49 της απόφασης). Ωστόσο, το ζήτημα αυτό είναι άνευ σημασίας για τους σκοπούς της εφαρμογής του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως. Εν πάση περιπτώσει, η προσφεύγουσα δεν ισχυρίστηκε, ούτε απέδειξε με οποιονδήποτε τρόπο ενώπιον του παρόντος Δικαστηρίου, ότι το εν λόγω ανταποδοτικό σύστημα είχε τη μορφή υποχρεωτικών εισφορών, για παράδειγμα προς ένα συνταξιοδοτικό ταμείο ή ένα σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, που δημιούργησε έναν άμεσο σύνδεσμο μεταξύ του επιπέδου των εισφορών και των χορηγούμενων παροχών. Ως εκ τούτου, η προσφεύγουσα δεν είχε, σε οποιαδήποτε δεδομένη χρονική στιγμή, ένα αναγνωρίσιμο και απαιτητό μερίδιο σε ένα συγκεκριμένο ταμείο, για τους σκοπούς του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, ή τα λεγόμενα «εξαγορασθέντα δικαιώματα» κατά την έννοια της Σύμβασης (βλέπε, για παράδειγμα, την υπόθεση *Müller κατά Αυστρίας*, αριθ. 5849/72, απόφαση της Επιτροπής της 1ης Οκτωβρίου 1975 Αποφάσεις και Εκθέσεις (DR) 3, σελ. 25, την υπόθεση *G. κατά Αυστρίας*, αριθ. 10094/82, απόφαση της Επιτροπής της 14ης Μαΐου 1984, Αποφάσεις και Εκθέσεις 38, σελ. 84, και την υπόθεση

De Kleine Staarman κατά Ολλανδίας, αριθ. 10503/83, απόφαση της Επιτροπής της 16ης Μαΐου 1985, Αποφάσεις και Εκθέσεις 42, σελ. 162).

13. Ως εκ τούτου, το ερώτημα κατά πόσον ή όχι η προσφεύγουσα συνέβαλε, σε κάποιο βαθμό, στο εν λόγω δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα, και αν το ανταποδοτικό της μητρώο λήφθηκε υπόψη κατά την εξέταση του αν είχε δικαίωμα σε σύνταξη αναπηρίας το 2001, δεν έχει καμία σχέση με το ζήτημα της εφαρμογής του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, όταν, το 2012, δεν είχε, σαφώς, κανένα δικαίωμα σε μία τέτοια σύνταξη, υπό το νέο εθνικό σύστημα που θεσπίστηκε με το νόμο αριθ. CXCI (βλέπε παράγραφο 10 της απόφασης). Αυτή η αντίληψη εφαρμογής του δικαιώματος στην ιδιοκτησία βάσει της Σύμβασης προκύπτει άμεσα από την υπόθεση *Stec και Λοιποί* (όπως αναφέρεται ανωτέρω), που κατέστησε περιττή, κατ' αρχάς, τη διάκριση μεταξύ ανταποδοτικών ή μη ανταποδοτικών συστημάτων συνταξιοδότησης στα Κράτη-Μέλη, για τους σκοπούς του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1. Και στις δύο περιπτώσεις, ο προσφεύγων πρέπει να αποδείξει ότι είχε διεκδικήσιμο δικαίωμα βάσει του εθνικού δικαίου για εφαρμογή του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1. Αυτή, απλά, δεν είναι η περίπτωση της παρούσας προσφεύγουσας.

IV.

14. Εν κατακλείδι, η προσφεύγουσα θα μπορούσε να είχε βάσιμη αξίωση, σύμφωνα με το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 της Σύμβασης, όταν ανακλήθηκε η σύνταξη αναπηρίας της το 2010, όπως αποφασίστηκε τελεσίδικα από τα ουγγρικά δικαστήρια, το 2011. Ωστόσο, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί του ζητήματος αυτού, αφού η καταγγελία της προσφεύγουσας ως προς αυτό δεν υποβλήθηκε στο Δικαστήριο εντός έξι μηνών από την τελεσίδικη απόφαση της εν λόγω διαδικασίας (βλέπε παράγραφο 7 ανωτέρω). Η πλειοψηφία δεν μπορεί να επανορθώσει αυτή την κατάσταση με την επινόηση ενός ουσιαστικού δικαιώματος για σύνταξη αναπηρίας δυνάμει της Σύμβασης, όπου δεν υπάρχει κανένα, με απρόβλεπτες συνέπειες για τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης και πρόνοιας των 47 Κρατών-Μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Ακριβής μετάφραση του Αγγλικού πρωτότυπου εγγράφου.

Αθήνα, 15/3/2016

Ο μεταφραστής, Στέφανος Τέφος

ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

ΥΠΟΘΕΣΗ GALLARDO SANCHEZ κατά ΙΤΑΛΙΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 11620/07)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

24 Μαρτίου 2015

Η απόφαση αυτή είναι τελεσίδικη, αλλά μπορεί να υποστεί φραστικές αναδιατυπώσεις.

Στην υπόθεση Gallardo Sanchez κατά Ιταλίας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Τέταρτος Τομέας),
συνεδριάζοντας σε Τμήμα αποτελούμενο από τους:

Päivi Hirvelä, *Πρόεδρος,*

Guido Raimondi,

Γιώργο Νικολάου,

Ledi Bianku,

Nona Tsotsoria,

Paul Mahoney,

Krzysztof Wojtyczek, *δικαστές,*

και Fatos Araci, *Αναπληρωτή Γραμματέα του Τομέα,*

Αφού διαβουλευτήκε, κεκλεισμένων των θυρών, στις 3 Μαρτίου 2015,

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία ελήφθη κατά την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 11620/07) κατά της Ιταλικής Δημοκρατίας που κατατέθηκε στο Δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 34 της Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (εφεξής «η Σύμβαση») από έναν υπήκοο της Βενεζουέλας, τον κ. Manuel Rogelio Gallardo Sanchez (εφεξής «ο προσφεύγων»), στις 7 Μαρτίου 2007.
2. Ο προσφεύγων εκπροσωπήθηκε από τον κ. Σ. Κουλουρούδη, δικηγόρο στην Αθήνα. Η Ιταλική Κυβέρνηση (εφεξής «η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από την Εκπρόσωπό της, κα. E. Spatafora.
3. Ο προσφεύγων ισχυρίστηκε ότι η διάρκεια της κράτησής του, εν αναμονή της

έκδοσης, συνεπαγόταν παραβίαση του άρθρου 5, παράγραφος 3 της Σύμβασης.

4. Αποφασίστηκε η καταγγελία αυτή να εξεταστεί, αντ' αυτού, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1 (στ). Στις 2 Μαΐου 2013 η προσφυγή κοινοποιήθηκε στην Κυβέρνηση.

5. Στις 16 Δεκεμβρίου 2013 αντίγραφο των παρατηρήσεων της Κυβέρνησης εστάλη στην εκπρόσωπο του προσφεύγοντα, καλώντας τον να καταθέσει στο Δικαστήριο τις παρατηρήσεις του προς απάντηση και τις αξιώσεις του δίκην δίκαιης ικανοποίησης. Παρά το ενδιαφέρον που εκδηλώθηκε από τον προσφεύγοντα ως προς την επιδίωξη της εξέτασης της υπόθεσης, ο εκπρόσωπός του δεν υπέβαλε παρατηρήσεις εντός της προθεσμίας που τέθηκε για το σκοπό αυτό.

ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Ι. ΟΙ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

6. Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, όπως υποβλήθηκαν από τους διαδίκους, μπορούν να συνοψιστούν ως εξής.

7. Ο προσφεύγων, κ. Manuel Rogelio Gallardo Sanchez, είναι υπήκοος Βενεζουέλας, ο οποίος γεννήθηκε το 1965 και ζει στο Κέιπ Τάουν.

8. Στις 19 Απριλίου 2005, ο προσφεύγων, ο οποίος είχε κατηγορηθεί για εμπρησμό από τις ελληνικές αρχές, συνελήφθη, εν αναμονή της έκδοσής του από την αστυνομία της Ρώμης, βάσει ενός εντάλματος σύλληψης που εκδόθηκε από το Εφετείο Αθηνών, στις 26 Ιανουαρίου 2005, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης περί Εκδόσεων της 13ης Δεκεμβρίου 1957.

9. Στις 22 Απριλίου 2005 το Εφετείο της L' Aquila επικύρωσε τη σύλληψη του προσφεύγοντα και διέταξε την κράτησή του.

10. Στις 26 Απριλίου 2005, το Υπουργείο Δικαιοσύνης ζήτησε από το Εφετείο να παρατείνει την κράτησή του.

11. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 27ης Απριλίου 2005, ο Πρόεδρος Εφετών, κρίνοντας δυνάμει του άρθρου 717 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (βλέπε παράγραφο 25 κατωτέρω), εξακρίβωσε την ταυτότητα του προσφεύγοντα και ρώτησε αν έδωσε τη συναίνεσή του για την έκδοσή του. Ο προσφεύγων δεν συναίνεσε.

12. Στις 9 Ιουνίου 2005, ο Υπουργός Δικαιοσύνης ενημέρωσε το Εφετείο ότι, στις 25 Μαΐου 2005, οι ελληνικές αρχές είχαν αποστείλει ένα αίτημα έκδοσης, μαζί με όλα τα

απαιτούμενα δικαιολογητικά.

13. Στις 21 Ιουνίου 2005, η Εισαγγελία ζήτησε από το Εφετείο να κάνει δεκτό το αίτημα έκδοσης.

14. Η ακροαματική διαδικασία είχε προγραμματιστεί για τις 15 Δεκεμβρίου 2005. Μετά από αίτημα του εκπροσώπου του προσφεύγοντα, αναβλήθηκε μέχρι τις 12 Ιανουαρίου 2006.

15. Χωρίς καμία προηγούμενη έρευνα, το Εφετείο ενέκρινε την έκδοση, με απόφαση της 12ης Ιανουαρίου 2006, η οποία κατατέθηκε στις 30 Ιανουαρίου 2006. Επιβεβαίωσε τη συμμόρφωση του αιτήματος έκδοσης με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση περί Εκδόσεων και τη συμμόρφωση με τις αρχές *ne bis in idem* («κανείς δεν διώκεται, ούτε τιμωρείται ποινικά δις για το ίδιο αδίκημα») και του διττού αξιόποινου, και απέκλεισε το ενδεχόμενο η δίωξη να είχε κινηθεί για οποιουσδήποτε λόγους διακρίσεων ή πολιτικούς λόγους.

16. Στις 3 Μαρτίου 2006, ο προσφεύγων άσκησε έφεση για νομικά ζητήματα, υποστηρίζοντας, κυρίως, ότι η προσφυγή για την έκδοσή του είχε σταλεί από τις ελληνικές αρχές μετά την προθεσμία των σαράντα ημερών που προβλέπεται στο άρθρο 16, παράγραφος 4 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης περί Εκδόσεων, πράγμα που σήμαινε, κατά την άποψή του, ότι η κράτησή του ήταν παράνομη. Υποστήριξε, επίσης, ότι οι κατηγορίες εις βάρος του από τις ελληνικές αρχές δεν στηρίζονταν σε σοβαρές ενδείξεις ενοχής. Ο ίδιος υποστήριξε ότι θα έπρεπε να αφεθεί, συνεπώς, ελεύθερος.

17. Με απόφαση της 11ης Μαΐου 2006, που κατατέθηκε στη Γραμματεία στις 18 Σεπτεμβρίου 2006, το Ακυρωτικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή με μόνο ένα μονοσέλιδο σκεπτικό, ιδίως επειδή διαπιστώθηκε ότι το αίτημα έκδοσης είχε παραληφθεί εντός της προθεσμίας που προβλέπεται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση περί Εκδόσεων και ότι δεν ήταν αρμόδιο να εξετάσει κατά πόσον είχαν προσκομιστεί σοβαρές ενδείξεις ενοχής.

18. Εν τω μεταξύ, σε τρεις περιπτώσεις, μεταξύ του Ιουνίου και του Σεπτεμβρίου του 2005, ο προσφεύγων είχε ασκήσει, ανεπιτυχώς, έφεση στο Εφετείο Ρώμης, προκειμένου να πετύχει την απόλυσή του. Στην τελευταία απόφασή του, της 27ης Οκτωβρίου 2005, που εκδόθηκε κεκλεισμένων των θυρών, σε συμμόρφωση με την αρχή της εκατέρωθεν

ακροάσεως, και χωρίς καμία προηγούμενη έρευνα, το Εφετείο διαπίστωσε ότι δεν υπήρχε κανένας λόγος να αποστεί από τις δύο προηγούμενες απορριπτικές αποφάσεις, λαμβάνοντας υπόψη το συνεχή κίνδυνο διαφυγής του προσφεύγοντα, αν και οι αρχές είχαν αφαιρέσει το διαβατήριό του, και την υποχρέωση του Κράτους να συμμορφωθεί με τις διεθνείς δεσμεύσεις του.

19. Στις 9 Οκτωβρίου 2006, ο υπουργός Δικαιοσύνης υπέγραψε τη διαταγή έκδοσης.

20. Στις 26 Οκτωβρίου 2006 ο προσφεύγων εκδόθηκε.

II. ΣΧΕΤΙΚΑ ΔΙΕΘΝΗ ΚΕΙΜΕΝΑ

21. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση περί Εκδόσεων, η οποία υπεγράφη στο Παρίσι, στις 13 Δεκεμβρίου 1957 και επικυρώθηκε από την Ιταλία με το νόμο 300 της 30ης Ιανουαρίου 1963, τέθηκε σε ισχύ σε σχέση με την Ιταλία στις 4 Νοεμβρίου 1963. Τροποποιήθηκε από το Δεύτερο Πρόσθετο Πρωτόκολλο που υπεγράφη στις 17 Μαρτίου 1978, το οποίο τέθηκε σε ισχύ σε σχέση με την Ιταλία στις 23 Απριλίου 1985. Οι σχετικές διατάξεις, όπως τροποποιούνται, έχουν ως εξής:

Άρθρο 8 - Εκκρεμής δίωξη για τα ίδια αδικήματα

«Το αιτούν Συμβαλλόμενο Μέρος μπορεί να αρνηθεί την έκδοση του εκζητούμενου προσώπου εάν οι αρμόδιες αρχές του εν λόγω Συμβαλλόμενου Μέρους προχωρούν σε δίωξη εις βάρος του σε σχέση με το αδίκημα ή τα αδικήματα για τα οποία ζητείται η έκδοση.»

Άρθρο 9 - *Non bis in idem* («κανείς δε διώκεται, ούτε τιμωρείται ποινικά δις για το ίδιο αδίκημα»)

«Η έκδοση δεν θα εγκρίνεται εάν έχει εκδοθεί για το εκζητούμενο άτομο τελεσίδικη απόφαση από τις αρμόδιες αρχές του ερωτώμενου Συμβαλλόμενου Μέρους, σε σχέση με το αδίκημα ή τα αδικήματα για τα οποία ζητείται η έκδοση. Η έκδοση μπορεί να απορριφθεί εάν οι αρμόδιες αρχές του ερωτώμενου Συμβαλλόμενου Μέρους αποφάσισαν είτε να μην κινήσουν είτε να τερματίσουν τη δίωξη σε σχέση με το ίδιο αδίκημα ή αδικήματα.»

Άρθρο 12 - Το αίτημα και τα δικαιολογητικά

«1. Το αίτημα [έκδοσης] πρέπει να είναι γραπτό και θα πρέπει να απευθύνεται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης του αιτούντος Συμβαλλομένου Μέρους προς το Υπουργείο

Δικαιοσύνης του ερωτώμενου Συμβαλλόμενου Μέρους. Ωστόσο, η χρήση της διπλωματικής οδού δεν αποκλείεται. Άλλα μέσα επικοινωνίας μπορούν να ρυθμιστούν με απευθείας συμφωνία μεταξύ δύο ή περισσότερων Συμβαλλομένων Μερών.

2. Το αίτημα πρέπει να υποστηρίζεται από:

(α) το πρωτότυπο ή επικυρωμένο αντίγραφο της καταδικαστικής απόφασης και της ποινής ή διαταγής κράτησης που είναι άμεσα εκτελεστά ή του εντάλματος σύλληψης ή άλλης εντολής που έχει το ίδιο αποτέλεσμα και εκδίδεται σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο δίκαιο του αιτούντος Συμβαλλόμενου Μέρους,

(β) μια δήλωση των αδικημάτων για τα οποία ζητείται η έκδοση. Ο χρόνος και ο τόπος της τέλεσής τους, οι νομικές περιγραφές τους και μια αναφορά στις σχετικές νομικές διατάξεις θα πρέπει να διατυπώνονται όσο το δυνατό ακριβέστερα, και

(γ) ένα αντίγραφο των σχετικών νομοθετημάτων ή, όπου αυτό δεν είναι δυνατό, μια δήλωση της σχετικής νομοθεσίας και μια όσο το δυνατό ακριβέστερη περιγραφή του εκζητούμενου προσώπου, μαζί με οποιαδήποτε άλλη πληροφορία θα βοηθούσε στην εξακρίβωση της ταυτότητας και της εθνικότητάς του.»

Άρθρο 16 - Προσωρινή σύλληψη

1. Σε επείγουσες περιπτώσεις, οι αρμόδιες αρχές του αιτούντος Συμβαλλόμενου Μέρους μπορούν να ζητήσουν την προσωρινή σύλληψη του καταζητούμενου. Οι αρμόδιες αρχές του ερωτώμενου Συμβαλλόμενου Μέρους θα αποφασίζουν επί του θέματος, σύμφωνα με τη νομοθεσία του.

2. Το αίτημα για προσωρινή σύλληψη θα αναφέρει ότι υπάρχει ένα από τα έγγραφα που αναφέρονται στο άρθρο 12, παράγραφος 2.α, και ότι πρόκειται να σταλεί αίτημα έκδοσης. Πρέπει, επίσης, να αναφέρει για ποιο αδίκημα θα ζητηθεί η έκδοση και πότε και πού διαπράχθηκε το εν λόγω αδίκημα και, στο μέτρο του δυνατού, θα δίνει μια περιγραφή του καταζητούμενου.

3. Ένα αίτημα προσωρινής σύλληψης θα αποστέλλεται στις αρμόδιες αρχές του ερωτώμενου Συμβαλλόμενου Μέρους είτε μέσω της διπλωματικής οδού είτε απευθείας με το ταχυδρομείο, το τηλεγραφείο ή μέσω της Διεθνούς Οργάνωσης Εγκληματολογικής Αστυνομίας (Interpol) ή με οποιοδήποτε άλλο μέσο παρέχει γραπτές αποδείξεις ή είναι αποδεκτό από το ερωτώμενο Συμβαλλόμενο Μέρος. Η αιτούσα αρχή

ενημερώνεται αμελλητί για το αποτέλεσμα της αίτησής της.

4. Η προσωρινή σύλληψη μπορεί να διακοπεί αν, εντός προθεσμίας 18 ημερών μετά τη σύλληψη, το ερωτώμενο Συμβαλλόμενο Μέρος δεν έχει λάβει το αίτημα έκδοσης και τα έγγραφα που αναφέρονται στο άρθρο 12. Δεν πρέπει, σε καμία περίπτωση, να υπερβαίνει τις 40 ημέρες από την ημερομηνία της εν λόγω σύλληψης. Η δυνατότητα προσωρινής απόλυσης, ανά πάσα στιγμή, δεν αποκλείεται, αλλά το ερωτώμενο Συμβαλλόμενο Μέρος θα λαμβάνει οποιαδήποτε μέτρα θεωρεί αναγκαία για την αποτροπή της διαφυγής του καταζητούμενου.

5. Η απόλυση δεν επηρεάζει την εκ νέου σύλληψη και έκδοση, αν, στη συνέχεια, ληφθεί ένα αίτημα έκδοσης.»

III. ΣΧΕΤΙΚΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

22. Όσον αφορά στην εφαρμογή των προληπτικών μέτρων, το άρθρο 715 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΚΠΔ) προβλέπει ότι, κατόπιν αιτήματος ενός τρίτου Κράτους, το Εφετείο μπορεί να διατάξει την προσωρινή σύλληψη ενός ατόμου για τους σκοπούς της διαδικασίας έκδοσης. Το αίτημα μπορεί να γίνει δεκτό (α) εάν το τρίτο Κράτος ενεργεί δυνάμει μιας εκτελεστής καταδικαστικής απόφασης ή εντάλματος σύλληψης και προτίθεται να αποστείλει ένα αίτημα έκδοσης, (β) εάν το τρίτο Κράτος έχει δώσει μια περιγραφή των σχετικών πράξεων προς υποστήριξη του αιτήματος έκδοσης, έχει αναφέρει την αξιόποινη πράξη με την οποία κατηγορείται το καταζητούμενο άτομο, και έχει επιτρέψει στο άτομο αυτό να ταυτοποιηθεί, (γ) εάν υπάρχει ενδεχόμενος κίνδυνος να διαφύγει το άτομο. Η εφαρμογή του μέτρου κοινοποιείται από τον Υπουργό Δικαιοσύνης στις αρχές του τρίτου Κράτους. Το προληπτικό μέτρο της σύλληψης θα διακόπτεται εάν το τρίτο Κράτος δεν αποστείλει το αίτημα έκδοσης και τα δικαιολογητικά εντός σαράντα ημερών από την κοινοποίηση αυτή, στα Υπουργεία Εξωτερικών και Δικαιοσύνης.

23. Κατά το άρθρο 716, παράγραφος 3 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ο Πρόεδρος του Εφετείου πρέπει να επιβεβαιώνει την προληπτικό μέτρο της σύλληψης εντός ενενήντα έξι ωρών και να διατάσσει την εφαρμογή ενός στερητικού της ελευθερίας μέτρου.

24. Σύμφωνα με το άρθρο 716, παράγραφος 4 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, το

προληπτικό μέτρο θα διακόπτεται αν ο Υπουργός Δικαιοσύνης δεν ζητήσει από το Εφετείο, εντός δέκα ημερών από την επιβεβαίωση της σύλληψης, να διατάξει τη θέση του ατόμου υπό κράτηση.

25. Σύμφωνα με το άρθρο 717 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, στις περιπτώσεις που οι εθνικές αρχές έχουν διατάξει ένα στερητικό της ελευθερίας μέτρο, ο Πρόεδρος του Εφετείου θα προγραμματίζει μια επ' ακροατηρίου συζήτηση προκειμένου να ταυτοποιήσει τον ενδιαφερόμενο και διαπιστώσει κατά πόσον ο τελευταίος παρέχει τη συναίνεσή του για την έκδοση.

26. Σύμφωνα με το άρθρο 714 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, η διάρκεια του στερητικού της ελευθερίας μέτρου δεν μπορεί να υπερβαίνει το ένα έτος και τους έξι μήνες. Μπορεί, ωστόσο, να παραταθεί για ένα συνολικό χρονικό διάστημα που δεν θα υπερβαίνει τους τρεις μήνες.

27. Σύμφωνα με το άρθρο 718 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, το στερητικό της ελευθερίας μέτρο μπορεί, κατόπιν αιτήματος ενός εκ των μερών ή αυθόρμητα, να διακοπεί από το Εφετείο ή το Ακυρωτικό Δικαστήριο, το οποίο θα συνεδριάζει ως πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Το Εφετείο συσκέπτεται κεκλεισμένων των θυρών, αφού ακούσει τους διαδίκους. Η απόφαση του Εφετείου μπορεί να εφεσιβληθεί ενώπιον του Ακυρωτικού Δικαστηρίου, στο βαθμό που οι λόγοι της έφεσης στηρίζονται σε παραβίαση της νομοθεσίας. Συναφώς, το Ακυρωτικό Δικαστήριο έχει, σε αρκετές περιπτώσεις, τεκμηριώσει ότι δεν έχει αρμοδιότητα να εξετάζει τις εφέσεις για νομικά ζητήματα, στα οποία ο εκκαλών επιδιώκει την απόλυσή του, με την αιτιολογία ότι ο κίνδυνος διαφυγής του, ο οποίος αποτελούσε τη δικαιολογία για το στερητικό της ελευθερίας μέτρο, έχει παύσει να υφίσταται (βλέπε, για παράδειγμα, την απόφαση του Ακυρωτικού Δικαστηρίου με αριθ. 33545 της 7ης Σεπτεμβρίου 2010, η οποία έχει κατατεθεί στη γραμματεία στις 13 Σεπτεμβρίου 2010. Γενικότερα, σχετικά με την έλλειψη δικαιοδοσίας να εξετάζει λόγους που βασίζονται σε αυθαιρεσία στη συλλογιστική των αποφάσεων του Εφετείου, δείτε την απόφαση του Ακυρωτικού Δικαστηρίου με αριθ. 37123 της 24ης Σεπτεμβρίου 2012, που έχει κατατεθεί στη γραμματεία στις 26 Σεπτεμβρίου 2012).

28. Όσον αφορά στο δικαστικό στάδιο της έκδοσης, όπως προβλέπεται στο άρθρο 704

του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, το Εφετείο αποφασίζει κεκλεισμένων των θυρών, αφού ακούσει τους διαδίκους και έχοντας συγκεντρώσει τις σχετικές πληροφορίες και πραγματοποιήσει τις απαιτούμενες επαληθεύσεις. Πρέπει να διαπιστώσει κατά πόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται από την εθνική και διεθνή νομοθεσία: επιπλέον των κανόνων της Ευρωπαϊκής Σύμβασης περί Εκδόσεων, το άρθρο 705 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας υποχρεώνει τα δικαστήρια να ελέγχουν κατά πόσον ο ενδιαφερόμενος έχει κατηγορηθεί για πολιτικό αδίκημα, αν κινδυνεύει να δικαστεί σύμφωνα με διαδικασίες που δεν εγγυώνται την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, ή αν, αφού εκδοθεί, κινδυνεύει να υποστεί μεταχείριση που είναι απάνθρωπη, εξευτελιστική ή διακριτική, ή σε οποιαδήποτε πράξη μπορεί να παραβιάζει ένα από τα θεμελιώδη δικαιώματα του ατόμου. Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο, στις περιπτώσεις που εφαρμόζεται η Ευρωπαϊκή Σύμβαση περί Εκδόσεων, τα δικαστήρια δεν δικαιούνται να εξετάσουν κατά πόσον υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ενοχής ή όχι (*gravi indizi di colpevolezza*).

29. Σύμφωνα με το άρθρο 706 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, η απόφαση αυτή μπορεί να προσβληθεί, σε σχέση με τα πραγματικά περιστατικά αλλά και για νομικά ζητήματα, ενώπιον του Ακυρωτικού Δικαστηρίου, το οποίο αποφαινεται σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 704 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

30. Το άρθρο 708 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προβλέπει ότι ο Υπουργός Δικαιοσύνης πρέπει να αποφασίσει, εντός σαράντα πέντε ημερών μετά την κατάθεση της απόφασης του Ακυρωτικού Δικαστηρίου που εγκρίνει την έκδοση, αν το άτομο πρέπει να εκδοθεί. Αν ο Υπουργός δεν εκδώσει απόφαση, ή αν αποφασίσει να απορρίψει την έκδοση, το στερητικό της ελευθερίας μέτρο πρέπει να διακοπεί.

Ο ΝΟΜΟΣ

Ι. ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 5, ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 1 (ΣΤ) ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

31. Ο προσφεύγων κατήγγειλε τη διάρκεια του στερητικού της ελευθερίας μέτρου που του επιβλήθηκε εν αναμονή της έκδοσής του. Ισχυρίστηκε ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 5, παράγραφος 3 της Σύμβασης.

32. Το Δικαστήριο, όντας κυρίαρχο του χαρακτηρισμού που πρέπει να δοθεί στο νόμο

για τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης (βλέπε, μεταξύ άλλων αρχών, υπόθεση *Guerra και Λοιποί κατά Ιταλίας*, 19 Φεβρουαρίου 1998, παράγραφος 44, *Εκθέσεις Δικαστικών Αποφάσεων και Κρίσεων* 1998 - I), διαπιστώνει ότι η προσφυγή θα πρέπει να εξεταστεί σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1 (στ) της Σύμβασης (βλέπε υπόθεση *Quinn κατά Γαλλίας*, 22 Μαρτίου 1995, σειρά Α, αριθ. 311, υπόθεση *Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 15 Νοεμβρίου 1996, *Εκθέσεις* 1996 -V, και υπόθεση *Bogdanovski κατά Ιταλίας*, αριθ. 72177/01 14 Δεκεμβρίου 2006), το οποίο έχει ως εξής:

«1. Καθένας έχει δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια του ατόμου. Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί την ελευθερία του, παρά μόνο στις ακόλουθες περιπτώσεις και σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται από το νόμο:

...

(στ) η νόμιμη σύλληψη ή κράτηση ενός ατόμου για την αποτροπή της χωρίς άδειας εισόδου στη χώρα ή ενός ατόμου εις βάρος του οποίου γίνονται λαμβάνονται μέτρα με σκοπό την απέλαση ή έκδοση.»

A. Επί του παραδεκτού

33. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η προσφυγή δεν είναι προδήλως αβάσιμη, κατά την έννοια του άρθρου 35, παράγραφος 3 (α) της Σύμβασης. Περαιτέρω επισημαίνει ότι δεν είναι απαράδεκτη για οποιουδήποτε άλλους λόγους. Πρέπει, επομένως, να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

1. Οι ισχυρισμοί των διαδίκων

34. Ο προσφεύγων υποστήριξε ότι η διάρκεια της διαδικασίας έκδοσης ήταν υπερβολική σε σχέση με το γεγονός ότι η υπόθεση, κατά την άποψή του, δεν ήταν περίπλοκη.

35. Η Κυβέρνηση αμφισβήτησε τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντα. Ισχυρίστηκε ότι η εν λόγω κράτηση είχε διαταχθεί σε συμμόρφωση με τους κανόνες έκδοσης, όπως είχαν διαπιστώσει τα ιταλικά δικαστήρια, και ότι μοναδικός σκοπός της ήταν η παράδοση του προσφεύγοντα στα δικαστήρια του αιτούντος Κράτους. Πρόσθεσε ότι ο προσφεύγων δεν είχε δώσει τη συναίνεσή του για την έκδοση, επισημαίνοντας ότι η συναίνεση θα επιτάχυνε τη διαδικασία, και ότι η καθυστέρηση στον προγραμματισμό,

εκ μέρους του Εφετείου, μιας επ' ακροατηρίου συζήτησης σχετικά με το θέμα θα μπορούσε να εξηγηθεί από τις τρεις αιτήσεις απόλυσης που είχε καταθέσει ο προσφεύγων εντός προθεσμίας τριών μηνών. Τέλος, έκρινε ότι η εν λόγω διαδικασία, η οποία είχε οδηγήσει τις ιταλικές αρχές, τόσο τις δικαστικές όσο και τις διοικητικές, στο να εγκρίνουν την έκδοση, είχε διεξαχθεί εντός των προθεσμιών που προβλέπονται από τους κανόνες του εθνικού και του διεθνούς δικαίου.

2. Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

(α) Συμμόρφωση της κράτησης με την εθνική νομοθεσία

36. Προκειμένου να διαπιστωθεί αν η εν λόγω κράτηση ήταν συμβατή με το άρθρο 5, παράγραφος 1 (στ) της Σύμβασης, το Δικαστήριο πρέπει να βεβαιώσει ότι η στέρηση της ελευθερίας, εκτός του ότι εμπίπτει σε μία από τις εξαιρέσεις που προβλέπονται στα εδάφια (α) έως (στ), ήταν «νόμιμη». Επαναλαμβάνει ότι, όπου το ζήτημα είναι η «νομιμότητα» της κράτησης, περιλαμβανόμενου και του ζητήματος αν έχει ακολουθηθεί «η διαδικασία που προβλέπεται από το νόμο», η Σύμβαση αναφέρεται, ουσιαστικά, στο εθνικό δίκαιο και προβλέπει την υποχρέωση συμμόρφωσης με τις ουσιαστικές και διαδικαστικές διατάξεις του εθνικού δικαίου (βλ. υπόθεση *Saadi κατά Ηνωμένου Βασιλείου* [GC], αριθ. 13229/03, παράγραφοι 67, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων 2008).

37. Στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι, όντας σε καλύτερη θέση από τα όργανα της Σύμβασης να βεβαιώσουν τη συμμόρφωση με την εθνική νομοθεσία, τα εθνικά δικαστήρια διαπίστωσαν, όταν κλήθηκαν από τον προσφεύγοντα ή, όταν αυτό απαιτήθηκε από το εθνικό δίκαιο, ότι το μέτρο της κράτησης ήταν νόμιμο, τόσο στην αρχική του φάση όσο και από την άποψη του σκοπού του. Κατ' αρχάς, το Εφετείο L' Aquila επιβεβαίωσε τη σύλληψη του προσφεύγοντα. Στη συνέχεια, το Εφετείο και το Ακυρωτικό Δικαστήριο επιβεβαίωσαν ότι το αίτημα έκδοσης είχε σταλεί από τις ελληνικές αρχές εντός της προθεσμίας των σαράντα ημερών που προβλέπεται στο άρθρο 16, παράγραφος 4 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης περί Εκδόσεων (βλέπε παραγράφους 15, 17 και 21 ανωτέρω). Τέλος, σε τρεις περιπτώσεις, τα δικαστήρια διαπίστωσαν ότι η υιοθέτηση και διατήρηση των προληπτικών μέτρων δικαιολογείτο από την απαίτηση συμμόρφωσης με τις διεθνείς δεσμεύσεις του Κράτους και από την

ύπαρξη ενός κινδύνου ενδεχόμενης διαφυγής του προσφεύγοντα (βλέπε παράγραφο 18 ανωτέρω).

38. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο δεν διακρίνει οποιαδήποτε αποδεικτικά στοιχεία τα οποία να υποδηλώνουν ότι η κράτηση, εν αναμονή της έκδοσης, επιδίωκε ένα σκοπό διαφορετικό από αυτόν για τον οποίο διατάχθηκε ή ότι δεν συμμορφωνόταν με την εθνική νομοθεσία.

(β) Έλεγχος του αν η κράτηση ήταν αυθαίρετη

39. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι, σε αντίθεση με ό, τι ισχυρίστηκε η Κυβέρνηση, η συμμόρφωση με τις προθεσμίες που προβλέπονται στο εθνικό δίκαιο δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι επιφέρει αυτομάτως την κράτηση του προσφεύγοντα σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1 (στ) της Σύμβασης (βλέπε υπόθεση *Auad κατά Βουλγαρίας*, αριθ. 46390/10, παράγραφος 131, 11 Οκτωβρίου, 2011). Το άρθρο 5, παράγραφος 1 απαιτεί, επιπλέον, οποιαδήποτε στέρηση της ελευθερίας να είναι σύμφωνη με το σκοπό της προστασίας του ατόμου από την αυθαιρεσία (βλέπε υπόθεση μεταξύ πολλών άλλων αρχών, υπόθεση *Winterwerp κατά Ολλανδίας*, 24 Οκτωβρίου 1979, παράγραφος 37, Σειρά Α, αριθ. 33, υπόθεση *Amuur κατά Γαλλίας*, στις 25 Ιουνίου 1996, παράγραφος 50, *Εκθέσεις* 1996-III, και υπόθεση *Witold Litwa κατά Πολωνίας*, αριθ. 26629/95, παράγραφος 78, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων 2000 - III). Πρόκειται για μια θεμελιώδη αρχή ότι καμία κράτηση, η οποία είναι αυθαίρετη, δεν μπορεί να είναι συμβατή με το άρθρο 5, παράγραφος 1, και ότι η έννοια της «αυθαιρεσίας» του άρθρου 5, παράγραφος 1 εκτείνεται πέρα από την έλλειψη συμμόρφωσης με την εθνική νομοθεσία, ούτως ώστε η στέρηση της ελευθερίας να μπορεί να είναι νόμιμη υπό τους όρους του εθνικού δικαίου, αλλά να εξακολουθεί να είναι αυθαίρετη και, ως εκ τούτου, ασυμβίβαστη με τη Σύμβαση (βλέπε υπόθεση *Saadi*, όπως αναφέρεται ανωτέρω, παράγραφος 67, και υπόθεση *Suso Musa κατά Μάλτας*, αριθ. 42337/12, παράγραφος 92, 23 Ιουλίου 2013).

40. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει, περαιτέρω, ότι οποιαδήποτε στέρηση της ελευθερίας σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1 (στ) θα δικαιολογείται μόνο για όσο χρονικό διάστημα είναι σε εξέλιξη οι διαδικασίες έκδοσης και ότι, αν οι εν λόγω διαδικασίες δεν συνεχιστούν με τη δέουσα επιμέλεια, η κράτηση θα πάψει να είναι επιτρεπτή (βλέπε

υπόθεση *Quinn*, όπως αναφέρεται ανωτέρω, παράγραφος 48, και υπόθεση *Chahal*, όπως αναφέρεται ανωτέρω, παράγραφος 113).

41. Το Δικαστήριο έχει, κατά συνέπεια, το καθήκον όχι να εκτιμήσει αν η διάρκεια της διαδικασίας έκδοσης ήταν εύλογη ως σύνολο, όπως θα έκανε, πιο συγκεκριμένα, σε περιπτώσεις χρονικής διάρκειας των διαδικασίας του άρθρου 6, αλλά να διαπιστώνει, ανεξάρτητα από τη συνολική διάρκεια της διαδικασίας, αν η χρονική διάρκεια της κράτησης υπερέβη αυτή που εύλογα απαιτείται για το σκοπό που επιδιώκει (βλέπε υπόθεση *Saadi*, όπως προαναφέρθηκε, παράγραφοι 72-74). Στις περιπτώσεις που υπήρξαν περίοδοι αδράνειας εκ μέρους των αρχών, και, ως εκ τούτου, έλλειψη επιμέλειας, η διατήρηση του μέτρου της κράτησης θα πάψει να δικαιολογείται. Εν κατακλείδι, το Δικαστήριο οφείλει να εκτιμήσει, για κάθε περίπτωση χωριστά, αν, κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου κράτησης, οι εθνικές αρχές παρέμειναν αδρανείς, ανά πάσα στιγμή, ή όχι (βλέπε, για μια παρόμοια διαπίστωση σε μια υπόθεση απέλασης, υπόθεση *Tabesh κατά Ελλάδας*, αριθ. 8256/07, παράγραφος 56, 26 Νοεμβρίου 2009).

42. Στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι ο προσφεύγων κρατείτο προκειμένου να εκδοθεί ώστε να δοθεί η δυνατότητα στις ελληνικές αρχές να τον διώξουν. Συναφώς, το Δικαστήριο κρίνει αναγκαίο να γίνει διάκριση μεταξύ δύο μορφών έκδοσης, προκειμένου να αποσαφηνιστεί το επίπεδο επιμέλειας που απαιτείται για την κάθε μία: πρώτον, στις περιπτώσεις που ζητείται η έκδοση για το σκοπό της εκτέλεσης ποινής και, δεύτερο, στις περιπτώσεις που η έκδοση θα επιτρέψει στο αιτούν Κράτος να δικάσει τον ενδιαφερόμενο. Στη δεύτερη περίπτωση, η ποινική δίωξη εκκρεμεί ακόμη και το άτομο υπό κράτηση, εν αναμονή της έκδοσης, πρέπει να θεωρείται αθώο. Επιπλέον, σε αυτό το στάδιο, η δυνατότητα του εν λόγω ατόμου να ασκήσει τα δικαιώματά υπεράσπισής του κατά τη διάρκεια της ποινικής δίωξης, προκειμένου να αποδείξει την αθωότητά του, περιορίζεται σημαντικά ή, ακόμη, είναι και ανύπαρκτη. Τέλος, οι αρχές του ερωτώμενου Κράτους δεν δικαιούνται να εξετάσουν την ουσία της υπόθεσης (βλέπε σημείο 28, *εν τέλει*, ανωτέρω). Για όλους αυτούς τους λόγους, η προστασία των δικαιωμάτων του ενδιαφερομένου και η ομαλή διεξαγωγή της διαδικασίας έκδοσης, συμπεριλαμβανόμενης και της απαίτησης δίωξης ενός ατόμου εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, υποχρεώνουν το ερωτώμενο Κράτος

να ενεργεί με ιδιαίτερη επιμέλεια.

43. Το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να διαπιστώσει υπερβολικές, λόγω των αδικαιολόγητων καθυστερήσεων εκ μέρους των εθνικών αρχών, περιόδους κράτησης ενός έτους και έντεκα μηνών, εν αναμονή έκδοσης (βλέπε υπόθεση *Quinn*, όπως αναφέρεται ανωτέρω) και τριών μηνών, εν αναμονή απέλασης (βλέπε υπόθεση *Tabesh*, όπως αναφέρεται ανωτέρω).

44. Λαμβάνει υπόψη ότι, στην παρούσα υπόθεση, η θέση υπό κράτηση του προσφεύγοντα, εν αναμονή της έκδοσής του, διήρκεσε περίπου ένα έτος και έξι μήνες (από τις 19 Απριλίου 2005 έως τις 26 Οκτωβρίου 2006).

45. Διαπιστώνει ότι σημειώθηκαν μεγάλες καθυστερήσεις κατά τα διάφορα στάδια της διαδικασίας έκδοσης.

46. Κατ' αρχάς, η πρώτη επ' ακροατηρίου συζήτηση του Εφετείου είχε προγραμματιστεί για τις 15 Δεκεμβρίου 2005, έξι μήνες αφότου είχε σταλεί το αίτημα έκδοσης στο Εφετείο και οκτώ μήνες αφότου ο προσφεύγων είχε τεθεί υπό κράτηση, εν αναμονή της έκδοσης.

47. Το Δικαστήριο δεν μπορεί να συμφωνήσει με την Κυβέρνηση, όταν αυτή ισχυρίζεται ότι τα ένδικα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν από τον προσφεύγοντα, προκειμένου αυτός να επιτύχει την απόλυσή του κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου (βλέπε παράγραφο 18 ανωτέρω), μπορούν, από μόνα τους, να δικαιολογήσουν την καθυστέρηση στη διαδικασία. Η εν λόγω διαδικασία αποτελείτο από δύο μέρη, με διαφορετικά αντικείμενα και σκοπούς, συνιστώμενα, αφενός, από τη διαπίστωση αν είχαν τηρηθεί οι τυπικές προϋποθέσεις για την έκδοση, και, αφετέρου, από την εξέταση του κατά πόσον τα κριτήρια που δικαιολογούν την υιοθέτηση του προληπτικού μέτρου εξακολουθούσαν να ισχύουν και να είναι επαρκή. Το γεγονός ότι η εθνική νομοθεσία έχει αναθέσει στο ίδιο Εφετείο αυτό το διττό καθήκον αποτελεί μια θεμιτή επιλογή εκ μέρους του Κράτους, αλλά μια επιλογή της οποίας δεν μπορεί να γίνει επίκληση προκειμένου να δικαιολογηθούν σημαντικές καθυστερήσεις κατά την εξέταση του αντικειμένου της υπόθεσης. Εν πάση περιπτώσει, το Δικαστήριο αδυνατεί να αντιληφθεί πώς τα επανειλημμένα αιτήματα του προσφεύγοντα, τα οποία ήταν κατ' αρχάς δικαιολογημένα, δεδομένου ότι η κράτησή του παρατάθηκε απουσία

οποιασδήποτε επ' ακροατηρίου συζήτησης για το αντικείμενο, εμπόδισαν το Εφετείο από τον προγραμματισμό της εν λόγω επ' ακροατηρίου συζήτησης σε προγενέστερη ημερομηνία (βλέπε, *τηρουμένων των αναλογιών*, υπόθεση *Quinn*, παράγραφος 48). Οι αποφάσεις του Εφετείου βασίστηκαν αποκλειστικά στα έγγραφα που έχει στη διάθεσή του, εγκρίθηκαν κεκλεισμένων των θυρών, σε συμμόρφωση με την αρχή της εκατέρωθεν ακροάσεως (βλέπε παράγραφο 27 ανωτέρω) και, κυρίως, αφορούσαν την εξέταση της απαίτησης διατήρησης του προσφεύγοντα υπό κράτηση, λόγω του κινδύνου φυγής του (βλέπε παράγραφο 18 ανωτέρω).

48. Το Δικαστήριο επισημαίνει, περαιτέρω, ότι η υπόθεση δεν ήταν περίπλοκη (σε αντίθεση με την υπόθεση *Bogdanovski*, όπως αναφέρεται ανωτέρω, όπου ο προσφεύγων ζήτησε καθεστώς πολιτικού πρόσφυγα και οι διαδικασίες έκδοσης είχαν ανασταλεί κατόπιν αιτήματος της Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες και του ίδιου του Δικαστηρίου, μετά την εφαρμογή του άρθρου 39 του Κανονισμού του Δικαστηρίου). Το έργο του Εφετείου περιορίστηκε στο να διαπιστώσει τα εξής: ότι το αίτημα έκδοσης είχε υποβληθεί σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση περί Εκδόσεων, ότι οι αρχές *ne bis in idem* και του διττού αξιοποίνου είχαν τηρηθεί, και ότι η ποινική δίωξη δεν υπαγορεύθηκε από λόγους που εισάγουν διακρίσεις ή πολιτικούς λόγους. Το δικαστήριο δεν είχε δικαίωμα, από το νόμο, να εκτιμήσει αν υπήρχαν σοβαρές ενδείξεις ενοχής (*gravi indizi di colpevolezza*) (βλέπε υπόθεση σημείο 28, *εν τέλει*, ανωτέρω) και δεν ήταν αναγκαίες έρευνες ή ανακριτική δραστηριότητα (βλέπε παράγραφο 15 ανωτέρω).

49. Δεύτερον, το Δικαστήριο εντυπωσιάζεται από το γεγονός ότι το Ακυρωτικό Δικαστήριο, αφού αποφάσισε εντός δύο μηνών σχετικά με την προσφυγή του προσφεύγοντα, στη συνέχεια, χρειάστηκε περισσότερο από τέσσερις μήνες για να καταθέσει στη γραμματεία του μια μονοσέλιδη απόφαση, η οποία απλώς αναφέρει ότι το αίτημα έκδοσης είχε σταλεί από το αιτούν Κράτος σύμφωνα με τη σωστή διαδικασία και ότι δεν έχει αρμοδιότητα να θέσει υπό αμφισβήτηση τις κατηγορίες που διατυπώθηκαν εις βάρος του προσφεύγοντα από τις ελληνικές αρχές (βλέπε ανωτέρω σημείο 17). Η Κυβέρνηση δεν προσκόμισε κανένα αποδεικτικό στοιχείο ικανό να δικαιολογήσει την καθυστέρηση αυτή.

50. Τέλος, όσον αφορά στο επιχείρημα της Κυβέρνησης ότι ο προσφεύγων θα μπορούσε να επιταχύνει τις διαδικασίες με το να μην εναντιώνεται στην έκδοσή του, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι, ενώ η εν λόγω εναντίωση μπορεί, κατ' αρχάς, να δικαιολογήσει μια παράταση της κράτησης, δεδομένου ότι θα πρέπει να εξεταστεί από το δικαστήριο, αυτό δεν μπορεί να απαλλάξει το Κράτος από την ευθύνη για οποιαδήποτε αδικαιολόγητη καθυστέρηση κατά τη διάρκεια της δικαστικής φάσης.

51. Κατά συνέπεια, λαμβάνοντας υπόψη τη φύση της διαδικασίας έκδοσης, της οποίας στόχος ήταν να διασφαλιστεί ότι η δίωξη του προσφεύγοντα θα συνεχιζόταν σε ένα τρίτο Κράτος, και τις αδικαιολόγητες καθυστερήσεις στα ιταλικά δικαστήρια, το Δικαστήριο κρίνει ότι η κράτηση του προσφεύγοντα δεν ήταν «νόμιμη» κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1 (στ) της Σύμβασης και ότι, ως εκ τούτου, υπήρξε παραβίαση της διάταξης αυτής.

II. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

52. Το άρθρο 41 της Σύμβασης προβλέπει:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εθνικό δίκαιο του ενδιαφερόμενου Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους επιτρέπει τη μερική μόνο επανόρθωση, το Δικαστήριο παρέχει, εφόσον είναι αναγκαίο, δίκαιη ικανοποίηση στο ζημιωθέντα.»

53. Ο προσφεύγων δεν υπέβαλε αίτημα για δίκαιη ικανοποίηση (βλέπε παράγραφο 5 ανωτέρω). Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο κρίνει ότι δεν υπάρχει καμία ανάγκη να του επιδικάσει οποιοδήποτε ποσό για το λόγο αυτό.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή,
2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 5, παράγραφος 1 (στ) της Σύμβασης. Έγινε στη γαλλική γλώσσα και κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 24 Μαρτίου 2015, σύμφωνα με το άρθρο 77, παράγραφοι 2 και 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου.

Fatoş Aracı	Päivi Hirvelä
Αναπληρωτής Γραμματέας	Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του Αγγλικού πρωτότυπου εγγράφου.

Αθήνα, 15/3/2016

Ο μεταφραστής, Στέφανος Τέφος

ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

ΥΠΟΘΕΣΗ NAZARENKO ΚΑΤΑ ΡΩΣΙΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 39438/13)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

16 Ιουλίου 2015

ΤΕΛΕΣΙΔΙΚΗ

16/10/2015

Η εν λόγω απόφαση έχει καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44, παράγραφος 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί φραστικές αναδιατυπώσεις.

Στην υπόθεση Nazarenko κατά Ρωσίας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Πρώτος Τομέας), συνεδριάζοντας σε Τμήμα αποτελούμενο από τους:

Isabelle Berro, *Πρόεδρο,*

Elisabeth Steiner,

Khanlar Hajiyev,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Julia Laffranque,

Ksenija Turković,

Dmitry Dedov, *δικαστές,*

και Søren Nielsen, *Γραμματέα του Τμήματος,*

Αφού διαβουλευτηκε κεκλεισμένων των θυρών στις 23 Ιουνίου 2015,

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία ελήφθη κατά την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση προέκυψε από μία προσφυγή (αριθ. 39438/13) κατά της Ρωσικής Ομοσπονδίας, η οποία κατατέθηκε στο Δικαστήριο βάσει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (εφεξής «η Σύμβαση») από ένα Ρώσο υπήκοο, τον κ. Anatoliy Sergeyevich Nazarenko (εφεξής «ο προσφεύγων»), στις 15 Μαΐου 2013.
2. Η Ρωσική Κυβέρνηση (εφεξής «η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τον G.

Matyushkin, Εκπρόσωπο της Ρωσικής Ομοσπονδίας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

3. Ο προσφεύγων ισχυρίστηκε, μεταξύ άλλων, ότι η αφαίρεση της πατρότητάς του του είχε στερήσει το δικαίωμα να επικοινωνεί με την κόρη του ή να καταθέτει αστικές αγωγές για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων της και ότι δεν είχε ενημερωθεί για την ημερομηνία εκδίκασης της έφεσής του.

4. Στις 15 Οκτωβρίου 2013 οι ανωτέρω καταγγελίες κοινοποιήθηκαν στην Κυβέρνηση και το υπόλοιπο της προσφυγής κηρύχθηκε απαράδεκτο. Αποφασίστηκε, επίσης, να εφαρμοστεί το άρθρο 41 του Κανονισμού του Δικαστηρίου και να δοθεί προτεραιότητα στην εφαρμογή.

ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Ι. ΟΙ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

5. Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1965 και ζει στην πόλη Ulan-Ude.

6. Το 2007, η σύζυγος του προσφεύγοντα, Ν., γέννησε μια κόρη, την Α.

7. Το 2010, ο προσφεύγων και η Ν. χώρισαν.

8. Στις 18 Ιανουαρίου 2011 η Περιφερειακή Αρχή Παιδικής Μέριμνας και Κηδεμονίας του Oktyabrskiy (εφεξής «η Αρχή Παιδικής Μέριμνας») καθόρισε την κατοικία της Α. ως εξής: τις ζυγές εβδομάδες με τον προσφεύγοντα και τις μονές εβδομάδες με τη μητέρα της, Ν. Τον Ιανουάριο, Ιούνιο, Ιούλιο και Αύγουστο, η Α. θα έμενε με τον προσφεύγοντα, επί μία εβδομάδα της επιλογής του ανά μήνα.

Α. Γεγονότα που προηγήθηκαν της αφαίρεσης της πατρότητας

9. Στις 22 Μαρτίου 2011, ο προσφεύγων ανακάλυψε αρκετές μελανιές στο σώμα της Α. Υποψιαζόμενος ότι είχε υποστεί ξυλοδαρμό και κακοποιηθεί σεξουαλικά από το νέο σύντροφο της Ν., αρνήθηκε να επιστρέψει την Α. στη Ν.

10. Κατά τη διάρκεια του επόμενου έτους η Α. έζησε μαζί με τον προσφεύγοντα και τη γιαγιά από τον πατέρα της. Σε αρκετές περιπτώσεις ο προσφεύγων επέτρεψε στη Ν. να επισκεφθεί την Α. παρουσία του.

11. Στις 25 Μαρτίου 2011 ο προσφεύγων κατήγγειλε στην αστυνομία και στην Περιφερειακή Ανακριτική Επιτροπή του Oktyabrskiy ότι η κόρη της Α. είχε υποστεί ξυλοδαρμό και κακοποιηθεί σεξουαλικά από το σύντροφο της Ν. Η Ανακριτική

Επιτροπή κίνησε προανάκριση.

12. Τόσο ο προσφεύγων όσο και η Ν. υπέβαλαν αίτημα στο Περιφερειακό Δικαστήριο του Oktyabrskiy, στο Ulan-Ude, για έκδοση εντολής για τη διαμονή του παιδιού σε σχέση με την Α.

13. Στις 25 Απριλίου 2011 η Α. εξετάστηκε από τον ανακριτή, επικουρούμενο από ψυχολόγο, στο πλαίσιο της προανάκρισης. Η Α. δήλωσε ότι ήθελε να ζήσει με τον προσφεύγοντα επειδή ήταν καλός, ενώ η μητέρα της και ο νέος σύντροφος της μητέρας της της φέρονταν άσχημα. Εξετάστηκε και πάλι από τον ανακριτή, επικουρούμενο από ψυχολόγο, στις 27 Ιουνίου και στις 3 Αυγούστου του 2011 και επιβεβαίωσε τις προηγούμενες καταθέσεις της.

14. Στις 19 Μαΐου 2011 το Περιφερειακό Δικαστήριο του Oktyabrskiy δέχθηκε την προσφυγή της Ν. για έκδοση εντολής για τη διαμονή του παιδιού και απέρριψε μία παρόμοια προσφυγή από τον προσφεύγοντα. Το δικαστήριο έκρινε ότι και οι δύο γονείς είχαν, μέχρι τότε, ίσο μερίδιο στην ανατροφή της Α. Και οι δύο είχαν επαρκή οικονομικά μέσα και οι συνθήκες βιοπορισμού τους ήταν εξίσου ικανοποιητικές. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη το φύλο και την ηλικία της Α., ήταν προτιμότερο γι' αυτή να ανατραφεί από τη μητέρα της. Ένα παιδί ηλικίας κάτω των δώδεκα ετών θα μπορούσε να αποχωριστεί τη μητέρα του μόνο σε εξαιρετικές περιστάσεις. Τέτοιες περιστάσεις δεν διαπιστώθηκαν στην παρούσα υπόθεση. Η Ν. εργαζόταν και είχε επαρκές εισόδημα. Δεν υπήρξε απόδειξη αμέλειας ή κακομεταχείρισης εκ μέρους της. Οι μώλωπες της Α. θα μπορούσαν να έχουν προκύψει εξαιτίας πτώσης ή σε ένα παιχνίδι και ήταν ανεπαρκείς προκειμένου να αποδείξουν κακομεταχείριση. Μια ποινική ανάκριση σχετικά με τις καταγγελίες για κακομεταχείριση είναι ακόμα σε εκκρεμότητα. Το πόρισμα του διορισμένου από το δικαστήριο εμπειρογνώμονα - ψυχολόγου ότι η Α. ήταν συναισθηματικά πιο κοντά στον πατέρα της και τη γιαγιά της από την πλευρά του πατέρα, παρά στη μητέρα της, δεν μπορούσε να ληφθεί υπόψη, ελλείπει διαπιστωμένων γεγονότων κακομεταχείρισης από τη μητέρα. Ως εκ τούτου, ήταν προς το βέλτιστο συμφέρον της Α. να ζει με τη μητέρα της.

15. Στις 20 Μαΐου 2011, η Αρχή Παιδικής Μέριμνας επισήμανε ότι η Α. επιθυμούσε να ζήσει με τον πατέρα της. Μια επιθεώρηση του διαμερίσματος του προσφεύγοντα είχε

αποκαλύπτει ότι είχαν δημιουργηθεί όλες οι προϋποθέσεις για την ομαλή ανάπτυξη της Α. από τον προσφεύγοντα. Ως εκ τούτου, η Αρχή Παιδικής Μέριμνας διαπίστωσε ότι η Α. θα έπρεπε να διαμένει με τον προσφεύγοντα.

16. Στις 22 Ιουνίου 2011, το Ανώτατο Δικαστήριο της Δημοκρατίας της Buryatiya επικύρωσε την απόφαση της 19ης Μαΐου 2011 μετά από άσκηση έφεσης. Διαπίστωσε ότι, κατά παράβαση της διαδικασίας που προβλέπεται από το νόμο, το Περιφερειακό Δικαστήριο παρέλειψε να εξετάσει τα πορίσματα και τη γνωμοδότηση της Αρχής Παιδικής Μέριμνας. Ως εκ τούτου, το Περιφερειακό Δικαστήριο είχε διαπράξει σοβαρή παράβαση της διαδικασίας. Ωστόσο, δεδομένου ότι η γνωμοδότηση της Αρχής Παιδικής Μέριμνας ήταν συμβουλευτική και όχι υποχρεωτική για το δικαστήριο, η παράλειψη να ληφθεί υπόψη η γνωμοδότηση αυτή δεν δικαιολογεί επανεξέταση της απόφασης, η οποία ήταν ορθή ως προς την ουσία.

17. Στις 30 Ιουνίου 2011, η Περιφερειακή Ανακριτική Επιτροπή του Oktyabrskiy κίνησε την ποινική δίωξη σχετικά με την εικαζόμενη κακομεταχείριση και σεξουαλική κακοποίηση της Α.

18. Δεδομένου ότι ο προσφεύγων συνέχισε να παρακρατεί την Α., η Ν. υπέβαλε αίτημα στο Περιφερειακό Δικαστήριο του Oktyabrskiy για μια σειρά ασφαλιστικών μέτρων, απαιτώντας από τον προσφεύγοντα να επιστρέψει την Α. σε αυτή.

19. Στις 29 Νοεμβρίου 2011 το Περιφερειακό Δικαστήριο του Oktyabrskiy ικανοποίησε το αίτημα της Ν. Έκρινε ότι ο προσφεύγων είχε αρνηθεί να συμμορφωθεί με την απόφαση της 19ης Μαΐου 2011, που επικυρώθηκε μετά από έφεση. Διέταξε, σε συμμόρφωση με την απόφαση αυτή, ότι ο προσφεύγων θα έπρεπε να επιστρέψει την Α. στη Ν. Στις 30 Ιανουαρίου 2012, το Ανώτατο Δικαστήριο της Δημοκρατίας της Buryatiya επικύρωσε αυτή τη μετά από έφεση απόφαση.

20. Σε αδιευκρίνιστη ημερομηνία, ο προσφεύγων, για δεύτερη φορά, υπέβαλε αίτημα στο Περιφερειακό Δικαστήριο του Oktyabrskiy για έκδοση εντολής για τη διαμονή του παιδιού σε σχέση με την Α., ζητώντας ταυτόχρονα να περιοριστεί η γονική μέριμνα της Ν. επί της Α.

21. Στις 23 Ιανουαρίου 2012, το Περιφερειακό Δικαστήριο του Oktyabrskiy απέρριψε την προσφυγή και επιβεβαίωσε την προηγούμενη απόφασή του ότι η Α. θα έπρεπε να

ζει με τη μητέρα της, επικαλούμενο τους ίδιους λόγους όπως και στην απόφαση της 19ης Μαΐου 2011. Το δικαστήριο δεν διαπίστωσε λόγους προκειμένου να περιορίσει τη γονική μέριμνα της Ν. επί της Α. Στις 2 Απριλίου 2012, το Ανώτατο Δικαστήριο της Δημοκρατίας της Buryatiya επικύρωσε την απόφαση επί της έφεσης.

22. Στις 13 Μαρτίου 2012, η Ν. απήγαγε την Α. από τον προσφεύγοντα. Από τότε δεν επιτρέπει στον προσφεύγοντα να δει την κόρη του.

23. Στις 20 Μαρτίου 2012, η Α. εξετάστηκε και πάλι από τον ανακριτή, επικουρούμενο από έναν ψυχολόγο. Είπε ότι της άρεσε να ζει με τη μητέρα της και ότι η μητέρα της τη μεταχειριζόταν καλά.

24. Στις 23 Απριλίου 2012, η Α. εξετάστηκε από μια ομάδα ψυχολόγων που διορίστηκαν από τον ανακριτή, στο πλαίσιο της ποινικής δίωξης. Διαπίστωσαν ότι η Α. δεν έπασχε από οποιαδήποτε διανοητική καθυστέρηση ή διαταραχή. Ωστόσο, λόγω της ηλικίας της, του επιπέδου ανάπτυξης και της ευαισθησίας της σε εξωτερικές επιρροές, δεν ήταν σε θέση να δώσει αξιόπιστες μαρτυρίες σχετικά με τις σχέσεις της με τη μητέρα της, τον πατέρα της ή το νέο σύντροφο της μητέρας της.

25. Στις 30 Απριλίου 2013, η Περιφερειακή Ανακριτική Επιτροπή του Oktyabrskiy έπαυσε την ποινική δίωξη, κρίνοντας ότι δεν υπήρχαν αποδεικτικά στοιχεία κακομεταχείρισης ή σεξουαλικής κακοποίησης. Οι μώλωπες θα μπορούσαν να είχαν προκληθεί από πτώση. Σύμφωνα με τους ειδικούς, οι καταθέσεις της Α. ως προς το ότι ο σύντροφός της μητέρας της της είχε φερθεί άσχημα ήταν αναξιόπιστες. Οι μάρτυρες δεν ήταν σε θέση να παράσχουν οποιαδήποτε πληροφορία που να επιβεβαιώνει τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντα για παιδική κακοποίηση.

Β. Η αφαίρεση της πατρότητας και τα γεγονότα που ακολούθησαν

26. Ο προσφεύγων, για τρίτη φορά, υπέβαλε αίτημα στο Περιφερειακό Δικαστήριο του Oktyabrskiy για έκδοση εντολής διαμονής σε σχέση με την Α. Ζήτησε, επίσης, να αφαιρεθεί η γονική μέριμνα της Α από τη Ν.

27. Ενώ εκκρεμούσαν οι ανωτέρω διαδικασίες, η Ν. κατέθεσε προσφυγή στο Περιφερειακό Δικαστήριο του Oktyabrskiy, αμφισβητώντας την πατρότητα του προσφεύγοντα επί της Α. και ζητώντας να διαγραφεί το όνομά του από το πιστοποιητικό γέννησης της Α. και να αλλάξει το οικογενειακό όνομα και το

πατρώνυμο της Α.

28. Στις 23 Ιουλίου 2012, ένα τεστ πατρότητας DNA απέδειξε ότι ο προσφεύγων δεν ήταν ο βιολογικός πατέρας της Α.

29. Στις 18 Σεπτεμβρίου 2012, το Περιφερειακό Δικαστήριο του Oktyabrskiy ικανοποίησε τις αξιώσεις της Ν. Διαπίστωσε ότι ο προσφεύγων δεν ήταν ο βιολογικός πατέρας Α. και αφαίρεσε την πατρότητά του επ' αυτής. Διέταξε να διαγραφεί το όνομα του προσφεύγοντα από το πιστοποιητικό γέννησης της Α. και το οικογενειακό όνομα και το πατρώνυμο της Α. να αλλάξουν σε ένα οικογενειακό όνομα και πατρώνυμο που να μην σχετίζονται με τον προσφεύγοντα. Στις 19 Νοεμβρίου 2012, το Ανώτατο Δικαστήριο της Δημοκρατίας της Buryatiya επικύρωσε την απόφαση επί της έφεσης.

30. Στις 16 Ιανουαρίου 2013, το Περιφερειακό Δικαστήριο του Oktyabrskiy διέκοψε τη διαδικασία σχετικά με την προσφυγή του προσφεύγοντα για την έκδοση εντολής για τη διαμονή του παιδιού και εντολής αφαίρεσης της γονικής μέριμνας επί της Α από τη Ν. Το Δικαστήριο έκρινε ότι ο προσφεύγων δεν ήταν ο βιολογικός πατέρας της Α. και ότι, ως εκ τούτου, δεν ήταν σε θέση, βάσει του εθνικού δικαίου, να καταθέτει αστικές αγωγές σχετικά με τη γονική μέριμνα της Α. ή για τις διευθετήσεις σχετικά με τη διαμονή της Α. Ο προσφεύγων ήταν απών από την επ' ακροατηρίου συζήτηση επειδή ήταν άρρωστος.

31. Στις 27 Φεβρουαρίου 2013, το Ανώτατο Δικαστήριο της Δημοκρατίας της Buryatiya επικύρωσε την απόφαση επί της έφεσης. Σύμφωνα με τον προσφεύγοντα, αυτός δεν είχε ενημερωθεί για την ημερομηνία της επ' ακροατηρίου συζήτησης. Ούτε είχε ενημερωθεί για την απόφαση επί της έφεσης μέχρι τις 12 Μαρτίου 2013.

32. Στις 31 Μαΐου 2013, ένας δικαστής του Ανώτατου Δικαστηρίου της Δημοκρατίας της Buryatiya αρνήθηκε να παραπέμψει την αίτηση αναίρεσης του προσφεύγοντα στο Προεδρείο του εν λόγω Δικαστηρίου προς εξέταση, διαπιστώνοντας μη σημαντικές παραβιάσεις του ουσιαστικού ή δικονομικού δικαίου, οι οποίες επηρέασαν την έκβαση της δίκης. Επισήμανε, ειδικότερα, πως υπήρχε μια απόδειξη στη δικογραφία ότι είχε σταλεί στον προσφεύγοντα μια επιστολή, στις 7 Φεβρουαρίου 2013, ενημερώνοντάς τον για την ημερομηνία της επ' ακροατηρίου συζήτησης της έφεσης. Πληροφορίες σχετικά με την ημερομηνία επ' ακροατηρίου συζήτησης είχαν, επίσης, δημοσιευθεί

στην επίσημη ιστοσελίδα του δικαστηρίου. Ο προσφεύγων είχε, επομένως, δεόντως ενημερωθεί για την ημερομηνία επ' ακροατηρίου συζήτησης της έφεσης.

II. ΣΥΝΑΦΕΣ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

33. Ο Οικογενειακός Κώδικας προβλέπει ότι οι γονείς ενεργούν για λογαριασμό του παιδιού και υπερασπίζονται τα δικαιώματα και τα συμφέροντα του παιδιού σε όλες τις σχέσεις του με φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Δρουν *αυτεπάγγελτα* ως νόμιμοι εκπρόσωποι του παιδιού σε δικαστικές διαδικασίες (άρθρο 64, παράγραφος 1).

34. Σε περίπτωση χωρισμού των γονέων, οι διευθετήσεις για τη διαμονή του παιδιού καθορίζονται με μεταξύ τους συμφωνία. Εάν δεν μπορεί να επιτευχθεί μια τέτοια συμφωνία, οι διευθετήσεις για τη διαμονή του παιδιού καθορίζονται με δικαστική απόφαση, λαμβάνοντας υπόψη το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού και την άποψή του επί του θέματος. Ειδικότερα, το δικαστήριο πρέπει να λαμβάνει υπόψη τους δεσμούς του παιδιού έναντι καθενός από τους γονείς και τα αδέλφια του, τη σχέση ανάμεσα στο παιδί και καθένα από τους γονείς, την ηλικία του παιδιού, την ηθική και τις λοιπές προσωπικές ιδιότητες των γονέων και τις δυνατότητες που έχει καθένας από αυτούς για τη δημιουργία συνθηκών για την ανατροφή και την ανάπτυξη του παιδιού (όπως το επάγγελμα του κάθε γονέα, το ωράριο εργασίας, η οικονομική και οικογενειακή κατάσταση, κλπ) (άρθρο 65, παράγραφος 3).

35. Ο γονέας που διαμένει χωριστά από το παιδί δικαιούται να διατηρεί επαφή με το παιδί και να συμμετέχει στην ανατροφή και την εκπαίδευσή του. Ο γονέας με τον οποίο κατοικεί το παιδί δεν μπορεί να εμποδίζει την επαφή του παιδιού με τον άλλο γονέα, εκτός αν μια τέτοια επαφή υπονομεύει τη σωματική ή ψυχική υγεία ή την ηθική ανάπτυξη του παιδιού (άρθρο 66, παράγραφος 1).

36. Ένα παιδί δικαιούται να διατηρεί επαφή με τους γονείς, παππούδες και γιαγιάδες, αδελφούς, αδελφές και λοιπούς συγγενείς του. Το διαζύγιο, ο χωρισμός ή η ακύρωση του γάμου των γονέων δεν έχουν καμία επίπτωση στα δικαιώματα του παιδιού. Ειδικότερα, στην περίπτωση της χωριστής κατοικίας των γονέων, το παιδί δικαιούται να διατηρεί επαφή και με τους δύο (άρθρο 55, παράγραφος 1).

37. Οι παππούδες και γιαγιάδες, οι αδελφοί, οι αδελφές και οι λοιποί συγγενείς δικαιούνται να διατηρούν επαφή με το παιδί. Εάν οι γονείς ή ένας από αυτούς,

εμποδίζουν τους στενούς συγγενείς από το να δουν το παιδί, η Αρχή Παιδικής Μέριμνας μπορεί να διατάξει να διατηρηθεί η επαφή μεταξύ του παιδιού και του εν λόγω συγγενή. Αν οι γονείς δεν συμμορφώνονται με την εντολή της Αρχής Παιδικής Μέριμνας, ο εν λόγω συγγενής ή η αρχή παιδικής μέριμνας μπορούν να υποβάλουν αίτημα σε ένα δικαστήριο για μια έκδοση εντολής επικοινωνίας. Το δικαστήριο πρέπει να λαμβάνει μια απόφαση προς το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού και πρέπει να λαμβάνει υπόψη την άποψη του παιδιού. Αν οι γονείς δεν συμμορφώνονται με την εντολή επικοινωνίας που εκδίδεται από δικαστήριο, μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι σύμφωνα με το νόμο (άρθρο 67).

38. Το δικαστήριο μπορεί να αφαιρέσει από ένα γονέα τη γονική μέριμνα, κατόπιν αιτήματος του άλλου γονέα, ενός κηδεμόνα, του εισαγγελέα ή των κοινωνικών υπηρεσιών, εφόσον, μεταξύ άλλων, ο γονέας κακομεταχειρίζεται το παιδί, καταφεύγοντας σε σωματική ή ψυχολογική βία ή σεξουαλική κακοποίηση (άρθρα 69 και 70, παράγραφος 1).

39. Το δικαστήριο μπορεί να περιορίσει τη γονική μέριμνα ενός γονέα και να απομακρύνει το παιδί από τη φροντίδα του γονέα, προς το συμφέρον του παιδιού, κατόπιν αιτήματος ενός στενού συγγενή, των κοινωνικών υπηρεσιών, εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ή ενός εισαγγελέα. Η γονική μέριμνα μπορεί να περιορίζεται στις περιπτώσεις όπου ο γονέας αποτελεί κίνδυνο για το παιδί (άρθρο 73).

40. Η μητρότητα ή πατρότητα ενός παιδιού μπορεί να προσβληθεί ενώπιον δικαστηρίου από το άτομο που καταχωρείται στο πιστοποιητικό γέννησης του παιδιού ως η μητέρα ή ο πατέρας του, από τη βιολογική μητέρα ή τον πατέρα του παιδιού, από το ίδιο το παιδί, μόλις φθάσει την ηλικία της ενηλικιότητας, από τον κηδεμόνα του παιδιού ή, εάν ο γονέας του παιδιού είναι νομικά ανίκανος, από τον κηδεμόνα του γονέα (άρθρο 52, παράγραφος 1).

III. ΣΥΝΑΦΕΣ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

A. Έγγραφα των Ηνωμένων Εθνών

41. Το άρθρο 3 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, που εγκρίθηκε το 1989 από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών και επικυρώθηκε από τη Ρωσία το 1990, προβλέπει τα εξής:

«1. Σε όλες τις ενέργειες που αφορούν στα παιδιά, είτε αυτές αναλαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς κοινωνικής πρόνοιας, δικαστήρια, διοικητικές αρχές ή νομοθετικά όργανα, το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να διασφαλίζουν στο παιδί την προστασία και τη φροντίδα που απαιτούνται για την ευημερία του, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των γονέων του, των επιτρόπων του ή των λοιπών ατόμων που είναι νόμιμα υπεύθυνοι για αυτό, και, για το σκοπό αυτό, πρέπει να λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα νομοθετικά και διοικητικά μέτρα ...»

42. Το άρθρο 9 προβλέπει, καθόσον μας ενδιαφέρει, τα εξής:

«1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν ώστε το παιδί να μην αποχωρίζεται από τους γονείς του παρά τη θέλησή τους, εκτός εάν οι αρμόδιες αρχές, βάσει δικαστικού έλεγχου, κρίνουν, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και διαδικασίες, ότι ο χωρισμός αυτός απαιτείται για το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Μια τέτοια απόφαση μπορεί να είναι αναγκαία σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, όπως αυτή που αφορά κακοποίηση ή παραμέληση του παιδιού από τους γονείς, ή εκείνη όπου οι γονείς ζουν χωριστά και πρέπει να ληφθεί μια απόφαση σχετικά με τον τόπο κατοικίας του παιδιού...

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα του παιδιού που ζει χωριστά από το ένα ή και τους δύο γονείς να διατηρεί προσωπικές σχέσεις και άμεση επαφή και με τους δύο γονείς, σε τακτική βάση, εκτός εάν αυτό είναι αντίθετο με το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού ...»

43. Στο Γενικό Σχόλιό του αριθ. 14 (2013), σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού τα βέλτιστα συμφέροντά του να αποτελούν πρωταρχικό μέλημα (άρθρο 3, παράγραφος 1), που εγκρίθηκε στις 29 Μαΐου 2013 (CRC / C / GC / 14), η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού δήλωσε, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«13. Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος πρέπει να σέβεται και να εφαρμόζει το δικαίωμα του παιδιού να αξιολογούνται και να θεωρούνται ως πρωταρχικό μέλημα τα συμφέροντά του, και έχει την υποχρέωση να λαμβάνει όλα τα αναγκαία, σκόπιμα και συγκεκριμένα μέτρα για την πλήρη εφαρμογή του δικαιώματος αυτού.

14. Το άρθρο 3, παράγραφος 1, ορίζει ένα πλαίσιο με τρεις διαφορετικούς τύπους υποχρεώσεων για τα Συμβαλλόμενα Κράτη:

(α) Την υποχρέωση να διασφαλίζουν ότι το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού *ενσωματώνεται κατάλληλα και εφαρμόζεται με συνέπεια* σε κάθε μέτρο που λαμβάνεται από ένα δημόσιο φορέα, ιδιαίτερα σε όλα τα μέτρα εφαρμογής, τις διοικητικές και δικαστικές διαδικασίες που έχουν άμεσο ή έμμεσο αντίκτυπο στα παιδιά,

(β) Την υποχρέωση να διασφαλίζουν ότι όλες οι δικαστικές και διοικητικές αποφάσεις, καθώς και οι πολιτικές και η νομοθεσία που αφορούν στα παιδιά καταδεικνύουν ότι το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού ήταν το πρωταρχικό μέλημα. Αυτό περιλαμβάνει και την περιγραφή του τρόπου που έχουν εξεταστεί και αξιολογηθεί τα συμφέροντα, και τι βάρος έχει αποδοθεί σε αυτά στην απόφαση ...

15. Προκειμένου να διασφαλιστεί η συμμόρφωση, τα Συμβαλλόμενα Κράτη θα πρέπει να αναλάβουν μια σειρά από μέτρα εφαρμογής, σύμφωνα με τα άρθρα 4, 42 και 44, παράγραφος 6, της Σύμβασης, και να διασφαλίσουν ότι το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού θα αποτελεί το πρωταρχικό μέλημα σε όλες τις δράσεις, συμπεριλαμβανομένων και των εξής:

(α) Της αναθεώρησης και, όπου απαιτείται, της τροποποίησης της εθνικής νομοθεσίας και άλλων πηγών του δικαίου, έτσι ώστε να ενσωματώσουν το άρθρο 3, παράγραφος 1, και να διασφαλίζουν ότι η υποχρέωση εξέτασης του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού αντανakλάται και εφαρμόζεται σε όλες τις εθνικές νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις, την επαρχιακή ή εδαφική νομοθεσία, τους κανόνες που διέπουν τη λειτουργία των ιδιωτικών ή δημόσιων φορέων που παρέχουν υπηρεσίες ή έχουν αντίκτυπο στα παιδιά, καθώς και τη δικαστική και διοικητική διαδικασία σε οποιοδήποτε επίπεδο, τόσο ως ουσιαστικό δικαίωμα όσο και ως διαδικαστικός κανόνας ...

(γ) Της δημιουργίας μηχανισμών και διαδικασιών για καταγγελίες, ένδικα μέσα ή αποκατάσταση, προκειμένου να αξιοποιηθεί πλήρως το δικαίωμα του παιδιού για κατάλληλη ενσωμάτωση του βέλτιστου συμφέροντός του ή και συνεπή εφαρμογή σε όλα τα μέτρα εφαρμογής, διοικητικές και δικαστικές διαδικασίες που το αφορούν και που έχουν αντίκτυπο σε αυτό ...

29. Όσον αφορά στις αστικές υποθέσεις, το παιδί μπορεί να υπερασπίζεται τα συμφέροντά του απευθείας ή μέσω αντιπροσώπου, στην περίπτωση της πατρότητας, της παιδικής κακοποίησης ή παραμέλησης, της οικογενειακής επανένωσης, της διαμονής, κ.λπ. Το παιδί μπορεί να επηρεαστεί από τη δίκη, για παράδειγμα, στις διαδικασίες που αφορούν στην υιοθεσία ή το διαζύγιο, τις αποφάσεις σχετικά με την κηδεμονία, την κατοικία, την επαφή ή άλλα θέματα που έχουν σημαντικό αντίκτυπο στη ζωή και την ανάπτυξη του παιδιού, καθώς και στις διαδικασίες παιδικής κακοποίησης ή παραμέλησης. Τα δικαστήρια πρέπει να προβλέπουν την εξέταση του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού σε όλες αυτές τις καταστάσεις και αποφάσεις, είτε διαδικαστικού είτε ουσιαστικού χαρακτήρα, και πρέπει να αποδεικνύουν ότι το έχουν κάνει αποτελεσματικά ...

36. Το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη στην υιοθέτηση όλων των μέτρων εφαρμογής. Οι λέξεις «πρέπει να» ορίζουν μια ισχυρή νομική υποχρέωση για τα Κράτη και σημαίνουν ότι τα Κράτη δεν μπορούν να ασκούν διακριτική ευχέρεια ως προς το αν το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού πρέπει να αξιολογηθεί και να του αποδοθεί το κατάλληλο βάρος ως πρωταρχικό μέλημα σε κάθε δράση που αναλαμβάνεται ...

60. Η αποτροπή του χωρισμού της οικογένειας και η διατήρηση της ενότητας της οικογένειας είναι σημαντικά συστατικά του συστήματος προστασίας των παιδιών, και βασίζονται στο δικαίωμα που προβλέπεται στο άρθρο 9, παράγραφος 1, το οποίο απαιτεί «ότι ένα παιδί δεν πρέπει να χωρίζεται από τους γονείς του παρά τη θέλησή του, εκτός εάν [...] αυτός ο χωρισμός απαιτείται για το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού». Επιπλέον, το παιδί που χωρίζεται από τον έναν ή και τους δύο γονείς δικαιούται «να διατηρεί προσωπικές σχέσεις και απευθείας επαφή και με τους δύο γονείς, σε τακτική βάση, εκτός εάν αυτό είναι αντίθετο με το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού» (άρθρο 9, παρ. 3). Αυτό επεκτείνεται και σε κάθε άτομο που κατέχει τα δικαιώματα κηδεμονίας, τους νομικούς ή εθιμικούς κύριους φροντιστές, τους θετούς γονείς και τα άτομα με τα οποία το παιδί έχει μια ισχυρή προσωπική σχέση ...»

B. Υλικό συγκριτικού δικαίου

44. Το άρθρο 371-4 του Γαλλικού Αστικού Κώδικα ορίζει ότι, αν το απαιτούν τα

συμφέροντα του παιδιού, ο δικαστής οικογενειακών υποθέσεων καθορίζει τις λεπτομέρειες της σχέσης μεταξύ του παιδιού και οποιουδήποτε άλλου άτομου, είτε συγγενούς είτε όχι, το οποίο έχει διαμείνει με ένα σταθερό τρόπο με το παιδί και έναν από τους γονείς του, έχει συμμετάσχει στην εκπαίδευση του παιδιού, την καθημερινή φροντίδα ή διαμονή και έχει αναπτύξει διαρκείς συναισθηματικούς δεσμούς μαζί του.

45. Το άρθρο 1685 του Γερμανικού Αστικού Κώδικα προβλέπει ότι οποιαδήποτε άτομα με τα οποία το παιδί έχει στενούς δεσμούς μπορούν να διεκδικήσουν δικαιώματα επικοινωνίας εάν έχουν ή είχαν πραγματική ευθύνη για το παιδί (κοινωνική και οικογενειακή σχέση) και αν αυτό εξυπηρετεί το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Σε γενικές γραμμές, πρέπει να υποτεθεί ότι πραγματική ευθύνη έχει αναληφθεί αν το άτομο έχει ζήσει για μεγάλο χρονικό διάστημα σε οικιακή κοινωνία με το παιδί.

46. Το άρθρο 10 του Νόμου του Ηνωμένου Βασιλείου του 1989 περί Τέκνων προβλέπει ότι τα δικαιώματα επικοινωνίας μπορούν να ζητηθούν, ειδικότερα, από οποιοδήποτε μέρος ενός γάμου (είτε υφίστανται είτε όχι), σε σχέση με το οποίο το παιδί είναι παιδί της οικογένειας, από τον ανάδοχο γονέα ή οποιονδήποτε συγγενή με τον οποίο το παιδί έχει ζήσει για χρονικό διάστημα τουλάχιστον ενός έτους αμέσως πριν την προσφυγή, ή από οποιοδήποτε άτομο με το οποίο το παιδί έχει ζήσει για χρονικό διάστημα τουλάχιστον τριών ετών.

Ο ΝΟΜΟΣ

Ι. ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 8 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

47. Ο προσφεύγων κατήγγειλε ότι η αφαίρεση της πατρότητας του είχε στερήσει το δικαίωμα να διατηρεί επαφή με την κόρη του και να υπερασπίζεται τα συμφέροντά της στο δικαστήριο. Επικαλέστηκε το άρθρο 8 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«1. Καθένας δικαιούται σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, της κατοικίας και της αλληλογραφίας του.

2. Δεν επιτρέπεται να υπάρξει παρέμβαση από δημόσια αρχή κατά την άσκηση του δικαιώματος αυτού, εκτός εάν είναι σύμφωνη με το νόμο και είναι αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία, προς το συμφέρον της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας ασφάλειας ή της οικονομικής ευημερίας της χώρας, για την αποτροπή της διασάλευσης της τάξης ή του εγκλήματος, την προστασία της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασία

των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων.»

A. Επί του παραδεκτού

48. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η καταγγελία αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη, κατά την έννοια του άρθρου 35, παράγραφος 3 (α) της Σύμβασης. Περαιτέρω επισημαίνει ότι δεν είναι απαράδεκτη για οποιουδήποτε άλλους λόγους. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

1. Τα επιχειρήματα των διαδίκων

49. Η Κυβέρνηση υποστήριξε ότι ένα τεστ DNA απέδειξε ότι ο προσφεύγων δεν ήταν ο βιολογικός πατέρας της Α. Η εξέταση είχε πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται από το νόμο και τα ρωσικά δικαστήρια την είχαν αποδεχτεί ως παραδεκτή και αξιόπιστο αποδεικτικό στοιχείο το οποίο παρείχε επαρκή βάση για την απόφαση αφαίρεσης της πατρότητας του προσφεύγοντα επί της Α. Δεν υπήρχε κανένας λόγος αμφιβολίας για την ακρίβεια του τεστ DNA.

50. Η Κυβέρνηση υποστήριξε ότι η αφαίρεση της πατρότητας ήταν συμβατή με τη Σύμβαση, στις περιπτώσεις που είχε αποδειχθεί ότι ο «νόμιμος» πατέρας ενός παιδιού δεν ήταν ο βιολογικός πατέρας. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, ο σεβασμός της οικογενειακής ζωής απαιτούσε να υπερισχύει η βιολογική και κοινωνική πραγματικότητα ενός νομικού τεκμηρίου πατρότητας (βλέπε υπόθεση *Kroon και Λοιποί κατά Ολλανδίας*, 27 Οκτωβρίου 1994, παράγραφος 40, Σειρά Α, αριθ. 297-C, και υπόθεση *Shofman κατά Ρωσίας*, αριθ. 74826/01, παράγραφος 44, 24 Νοεμβρίου 2005). Επιπλέον, η απόφαση αφαίρεσης της πατρότητας του προσφεύγοντα επί της Α. είχε μια βάση στην εθνική νομοθεσία, δηλαδή στο άρθρο 52 του Οικογενειακού Κώδικα (βλέπε παράγραφο 40 ανωτέρω), το οποίο δεν έθετε καμία προθεσμία για την άσκηση αγωγής για αμφισβήτηση της πατρότητας ενός παιδιού.

51. Η Κυβέρνηση υποστήριξε, περαιτέρω, ότι, βάσει της ρωσικής νομοθεσίας, μόνο οι στενοί συγγενείς - γονείς, παππούδες και γιαγιάδες, προπαππούδες και προγιαγιάδες, αδέρφια, θείοι, θείες και ξαδέλφια - δικαιούνταν να διατηρούν επαφή με ένα παιδί (βλέπε παράγραφο 37 ανωτέρω). Δεδομένου ότι η πατρότητα του προσφεύγοντα επί της Α. είχε αφαιρεθεί, αυτός δεν είχε κανένα δικαίωμα, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία,

να διατηρεί επαφή μαζί της. Η Κυβέρνηση επισήμανε, εν προκειμένω, ότι ο προσφεύγων ουδέποτε είχε υποβάλει αίτημα σε ένα δικαστήριο για την έκδοση εντολής επικοινωνίας. Οπωσδήποτε, δεδομένου ότι υπήρχε μια διαμάχη μεταξύ του προσφεύγοντα και της μητέρας της Α., δεν θα ήταν προς το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού να χορηγηθούν στον προσφεύγοντα δικαιώματα επικοινωνίας (αναφέρθηκαν στην υπόθεση *Nekvedavicius κατά Γερμανίας* (απόφαση), αριθ. 46165/99, 19 Ιουνίου 2003).

52. Η Κυβέρνηση υποστήριξε, επίσης, ότι ο προσφεύγων δεν είχε λόγο, βάσει του εθνικού δικαίου, να υποβάλει αίτημα για έκδοση δικαστικής εντολής που θα αφαιρούσε τη γονική μέριμνα από τη μητέρα της Α.. Η ρωσική νομοθεσία προέβλεπε ότι μόνο ο γονέας, ο κηδεμόνας, ο εισαγγελέας ή οι κοινωνικές υπηρεσίες θα μπορούσαν να υποβάλουν αίτημα για μια τέτοια δικαστική εντολή (βλέπε ανωτέρω, παράγραφο 38). Η απόφαση των εθνικών δικαστηρίων να διακόψει τη διαδικασία ήταν, επομένως, νόμιμη.

53. Τέλος, η Κυβέρνηση υποστήριξε ότι, σε όλες τις αποφάσεις τους, τα εθνικά δικαστήρια είχαν πάντοτε ως γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον της Α. Ειδικότερα, διαπίστωσαν ότι ήταν προς το βέλτιστο συμφέρον της Α. να ανατραφεί από τη μητέρα της.

54. Ο προσφεύγων επέμεινε στους ισχυρισμούς του.

2. Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

55. Το Δικαστήριο πρέπει πρώτα να εξετάσει κατά πόσον υπήρχε μια σχέση που ισοδυναμούσε με ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή μεταξύ του προσφεύγοντα και της Α., κατά την έννοια του άρθρου 8 της Σύμβασης.

56. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η έννοια της «οικογενειακής ζωής», σύμφωνα με το άρθρο 8 της Σύμβασης, δεν περιορίζεται στις σχέσεις με βάση το γάμο και μπορεί να περιλαμβάνει και άλλους *de facto* «οικογενειακούς» δεσμούς (βλέπε υπόθεση *Αναγο κατά Γερμανίας*, αριθ. 20578/07, παράγραφος 55, 21 Δεκεμβρίου 2010, με περαιτέρω παραπομπές). Η ύπαρξη ή μη-ύπαρξη «οικογενειακής ζωής» για τους σκοπούς του άρθρου 8 είναι, ουσιαστικά, ένα πραγματικό ζήτημα, ανάλογα με την πραγματική ύπαρξη, στην πράξη, στενών προσωπικών δεσμών (βλέπε υπόθεση *Κ και Τ κατά Φινλανδίας* [GC], αριθ. 25702/94, παράγραφος 150, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο

Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων 2001-VII). Παρά το γεγονός ότι, κατά κανόνα, η συμβίωση μπορεί να αποτελεί προϋπόθεση για μια τέτοια σχέση, κατ' εξαίρεση και άλλοι παράγοντες μπορούν, επίσης, να χρησιμεύσουν προκειμένου να αποδειχθεί ότι μια σχέση έχει επαρκή σταθερότητα ώστε να δημιουργήσει de facto «οικογενειακούς δεσμούς» (βλέπε υπόθεση *Kroon και Λοιποί κατά Ολλανδίας*, όπως αναφέρεται ανωτέρω, παράγραφος 30).

57. Το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι η σχέση μεταξύ της ανάδοχης οικογένειας και του θετού παιδιού που είχαν ζήσει μαζί επί πολλούς μήνες ισοδυναμεί με οικογενειακή ζωή, κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 1, παρά την έλλειψη βιολογικής σχέσης μεταξύ τους. Το Δικαστήριο έλαβε υπόψη το γεγονός ότι είχε αναπτυχθεί ένας στενός συναισθηματικός δεσμός μεταξύ της ανάδοχης οικογένειας και του παιδιού, παρόμοιος με εκείνον μεταξύ γονέων και παιδιών, και ότι η ανάδοχη οικογένεια είχε συμπεριφερθεί, από κάθε άποψη, όπως και οι γονείς του παιδιού (βλέπε υπόθεση *Moretti και Benedetti κατά Ιταλίας*, αριθ. 16318/07, παράγραφοι 49-50, 27 Απριλίου 2010, και υπόθεση *Korpf και Liberda κατά Αυστρίας*, αριθ. 1598-1506, παράγραφος 37, 17 Ιανουαρίου 2012).

58. Όσον αφορά στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η Α. γεννήθηκε κατά τη διάρκεια του γάμου του προσφεύγοντα με τη Ν. και καταχωρήθηκε ως κόρη του. Μη έχοντας αμφιβολίες για την πατρότητα της Α., ο προσφεύγων την ανέθρεψε και της παρέσχε φροντίδα για περισσότερα από πέντε έτη. Όπως διαπιστώθηκε από την Αρχή Παιδικής Μέριμνας και εμπειρογνώμονες ψυχολόγους, υπήρχε στενός συναισθηματικός δεσμός μεταξύ του προσφεύγοντα και της Α. (βλέπε παραγράφους 14 και 15 ανωτέρω). Δεδομένου ότι ο προσφεύγων και η Α. είχαν πιστέψει ότι είναι πατέρας και κόρη για πολλά χρόνια, μέχρι που, τελικά, αποκαλύφθηκε ότι ο προσφεύγων δεν ήταν ο βιολογικός πατέρας της Α., και λαμβάνοντας υπόψη τις στενές προσωπικές σχέσεις μεταξύ τους, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η σχέση τους ισοδυναμεί με οικογενειακή ζωή, κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 1.

59. Το Δικαστήριο θα εξετάσει στη συνέχεια εάν υπήρξε έλλειψη σεβασμού της οικογενειακής ζωής του προσφεύγοντα.

60. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι, όταν έχει αποδειχθεί η ύπαρξη ενός οικογενειακού δεσμού, το Κράτος πρέπει, κατ' αρχάς, να ενεργεί με τρόπο υπολογισμένο ώστε να καθιστά δυνατή τη διατήρηση ενεργού αυτού του δεσμού. Η αμοιβαία απόλαυση, από γονέα και παιδί, της συντροφιάς του άλλου αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο της οικογενειακής ζωής και τα εθνικά μέτρα που εμποδίζουν αυτή την απόλαυση ισοδυναμούν με παρέμβαση στο δικαίωμα που προστατεύεται από το άρθρο 8 της Σύμβασης (βλέπε, μεταξύ άλλων αρχών, υπόθεση *Monory κατά Ρουμανίας και Ουγγαρίας*, αριθ. 71099/01, παράγραφος 70, 5 Απριλίου 2005, και υπόθεση *K και T κατά Φινλανδίας*, όπως αναφέρεται ανωτέρω, παράγραφος 150).

61. Επιπλέον, αν και ο πρωταρχικός σκοπός του άρθρου 8 είναι η προστασία του ατόμου από αυθαίρετες ενέργειες των δημόσιων αρχών, υπάρχουν, επιπλέον, θετικές υποχρεώσεις συμφυείς με τον αποτελεσματικό «σεβασμό» της οικογενειακής ζωής. Οι υποχρεώσεις αυτές μπορούν να περιλαμβάνουν την υιοθέτηση μέτρων που αποσκοπούν στη διασφάλιση του σεβασμού της οικογενειακής ζωής, ακόμη και στον τομέα των σχέσεων μεταξύ ιδιωτών, συμπεριλαμβανόμενης τόσο της παροχής ενός ρυθμιστικού πλαισίου ενός μηχανισμού εκδίκασης και επιβολής για την προστασία των δικαιωμάτων ατόμων και της υλοποίησης, ανάλογα με την περίπτωση, συγκεκριμένων βημάτων (βλέπε υπόθεση *Glaser κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, αριθ. 32346/96, παράγραφος 63, 19 Σεπτεμβρίου 2000).

62. Σε σχέση με την υποχρέωση του Κράτους να εφαρμόζει θετικά μέτρα, το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως κρίνει ότι το άρθρο 8 περιλαμβάνει το δικαίωμα του γονέα στη λήψη μέτρων με σκοπό την επανένωση με το παιδί του και την υποχρέωση των εθνικών αρχών να προβαίνουν σε τέτοιες ενέργειες. Αυτό ισχύει, επίσης, για τις περιπτώσεις όπου προκύπτουν διαφορές επικοινωνίας και κατοικίας που αφορούν στα παιδιά, μεταξύ των γονέων ή / και άλλων μελών της οικογένειας του παιδιού (βλέπε υπόθεση *Manic κατά Λιθουανίας*, αριθ. 46600/11, παράγραφος 101, 13 Ιανουαρίου 2015, με περαιτέρω παραπομπές).

63. Στα πλαίσια τόσο των αρνητικών όσο και των θετικών υποχρεώσεων, πρέπει να ληφθεί υπόψη η επίτευξη δίκαιης ισορροπίας μεταξύ των ανταγωνιστικών συμφερόντων του ατόμου και της κοινότητας στο σύνολό της. Και στα δύο πλαίσια, το

Κράτος απολαύει ενός ορισμένου περιθωρίου εκτιμήσεως (βλέπε υπόθεση *Glaser*, όπως αναφέρεται ανωτέρω, παράγραφος 63). Το άρθρο 8 απαιτεί από τις εθνικές αρχές να επιτύχουν μια δίκαιη ισορροπία μεταξύ των συμφερόντων του παιδιού και εκείνων των γονέων και να αποδίδεται, κατά τη διαδικασία εξισορρόπησης, πρωταρχική σημασία στο βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, το οποίο, ανάλογα με τη φύση και τη σοβαρότητά του, μπορεί να υπερισχύει εκείνων των γονέων (βλέπε υπόθεση *Sahin κατά Γερμανίας* [GC], αριθ. 30943/96, παράγραφος 66, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων 2003-VIII, και υπόθεση *Plaza κατά Πολωνίας*, αριθ. 18830/07, παράγραφος 71, 25 Ιανουαρίου 2011).

64. Στην παρούσα υπόθεση η πατρότητα του προσφεύγοντα έναντι της Α. αφαιρέθηκε και το όνομά του διαγράφηκε από το πιστοποιητικό γέννησης της Α., αφού είχε διαπιστωθεί ότι δεν ήταν ο βιολογικός της πατέρας. Ως αποτέλεσμα αυτού, ο προσφεύγων απώλεσε όλα τα γονικά δικαιώματα επί της Α., συμπεριλαμβανόμενων και των δικαιωμάτων επικοινωνίας. Πράγματι, ο Οικογενειακός Κώδικας προβλέπει ότι μόνο οι γονείς, παππούδες και γιαγιάδες, αδελφια, αδελφές και λοιποί συγγενείς δικαιούνται να διατηρούν επαφή με ένα παιδί (βλέπε παραγράφους 35 έως 37 ανωτέρω). Όπως επιβεβαιώθηκε από την Κυβέρνηση, ο προσφεύγων δεν δικαιούται, βάσει της εθνικής νομοθεσίας, να διατηρεί επαφή με την Α., επειδή δεν θεωρείται, πλέον, γονέας ή άλλος συγγενής της. Υπό αυτές τις συνθήκες, το Δικαστήριο κρίνει ότι η προσφυγή στο δικαστήριο για έκδοση εντολής επικοινωνίας είναι καταδικασμένη να αποτύχει με βάση το ισχύον εθνικό δίκαιο.

65. Το Δικαστήριο ανησυχεί για την ακαμψία των ρωσικών νομικών διατάξεων που διέπουν τα δικαιώματα επικοινωνίας. Θέτουν έναν εξαντλητικό κατάλογο των ατόμων που δικαιούνται να διατηρούν επαφή με ένα παιδί, χωρίς να προβλέπουν καμία εξαίρεση, ώστε να λαμβάνουν υπόψη την ποικιλία των οικογενειακών καταστάσεων και το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Ως αποτέλεσμα αυτού, ένα άτομο το οποίο, όπως ο προσφεύγων, δεν έχει συγγένεια με το παιδί, αλλά έχει αναλάβει τη φροντίδα του για μεγάλο χρονικό διάστημα και έχει σχηματίσει ένα στενό προσωπικό δεσμό μαζί του, δεν μπορεί να αποκτήσει δικαιώματα επικοινωνίας σε καμία περίπτωση και ανεξάρτητα από το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Η Κυβέρνηση δεν ανέφερε οποιουσδήποτε

λόγους για τους οποίους θα έπρεπε να ήταν «αναγκαίο σε μια δημοκρατική κοινωνία» να δημιουργηθεί ένας ανελαστικός κατάλογος των ατόμων που δικαιούνται να διατηρούν επαφή με ένα παιδί και να μην κάνει καμία εξαίρεση στην εφαρμογή της εν λόγω διάταξης, λαμβάνοντας υπόψη το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, σύμφωνα με τις ιδιαιτερότητες της κάθε περίπτωσης.

66. Το Δικαστήριο δεν έχει πεισθεί ότι το καλύτερο συμφέρον των παιδιών, στον τομέα των δικαιωμάτων επικοινωνίας, μπορεί να προσδιοριστεί πραγματικά από μια γενική νομική υπόθεση. Λαμβάνοντας υπόψη τη μεγάλη ποικιλία των ενδεχομένως εμπλεκόμενων οικογενειακών καταστάσεων, το Δικαστήριο θεωρεί ότι μια δίκαιη εξισορρόπηση των δικαιωμάτων όλων των εμπλεκόμενων ατόμων απαιτεί την εξέταση των ιδιαίτερων περιστάσεων της υπόθεσης (βλέπε, *τηρουμένων των αναλογιών*, υπόθεση *Schneider κατά Γερμανίας*, αριθ. 17080 / 07, παράγραφος 100, 15 Σεπτεμβρίου 2011). Κατά συνέπεια, το άρθρο 8 της Σύμβασης μπορεί να ερμηνευθεί ότι επιβάλλει στα Κράτη-Μέλη μια υποχρέωση να εξετάζουν, σε κάθε περίπτωση χωριστά, αν είναι προς το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού να διατηρεί επαφή με το άτομο, είτε βιολογικά συγγενικό είτε όχι, το οποίο το έχει φροντίσει για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα. Αρνούμενη στον προσφεύγοντα το δικαίωμα να διατηρήσει επαφή με την Α., χωρίς οποιαδήποτε εξέταση του ζητήματος εάν η εν λόγω επαφή θα ήταν προς το βέλτιστο συμφέρον της Α., η Ρωσία δεν συμμορφώθηκε με την υποχρέωση αυτή.

67. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι, ως αποτέλεσμα της λειτουργίας του εθνικού δικαίου, ο προσφεύγων είχε αποκλειστεί, πλήρως και αυτομάτως, από τη ζωή της Α., μετά τη αφαίρεση της πατρότητάς του. Ωστόσο, θεωρεί ότι το άτομο που έχει αναθρέψει ένα παιδί για κάποιο χρονικό διάστημα ως δικό του, δεν πρέπει να αποκλειστεί εντελώς από τη ζωή του παιδιού, όταν αποκαλύφθηκε ότι δεν ήταν ο βιολογικός πατέρας του, εκτός εάν υπάρχουν συναφείς λόγοι που σχετίζονται με το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού να το πράξει. Τέτοιοι λόγοι δεν προβλήθηκαν στην προκειμένη περίπτωση. Δεν έχει υποδηλωθεί ποτέ ότι η επικοινωνία με τον προσφεύγοντα θα ήταν επιζήμια για την ανάπτυξη της Α. Αντίθετα διαπιστώθηκε, τόσο από την Αρχή Παιδικής Μέριμνας όσο και από εμπειρογνώμονες ψυχολόγους, ότι υπήρχε ένας ισχυρός αμοιβαίος δεσμός μεταξύ του προσφεύγοντα και της Α. και ότι ο προσφεύγων φρόντιζε καλά το παιδί

(βλέπε παραγράφους 14 και 15 ανωτέρω).

68. Εν όψει των ανωτέρω, το Δικαστήριο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι αρχές δεν έχουν τηρήσει την υποχρέωσή τους να παρέχουν δυνατότητα διατήρησης των οικογενειακών δεσμών μεταξύ του προσφεύγοντα και της Α. Ο πλήρης και αυτόματος αποκλεισμός του προσφεύγοντα από τη ζωή της Α., μετά τη αφαίρεση της πατρότητάς του λόγω της ανελαστικότητας των διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας - ιδίως η απόρριψη των δικαιωμάτων επικοινωνίας χωρίς να δοθεί η δέουσα προσοχή στο βέλτιστο συμφέρον της Α., ισοδυναμεί, ως εκ τούτου, με έλλειψη σεβασμού της οικογενειακής ζωής του προσφεύγοντα.

Συνεπώς, υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 8 της Σύμβασης.

II. ΕΙΚΑΖΟΜΕΝΕΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 6, ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 1 ΚΑΙ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

69. Ο προσφεύγων κατήγγειλε τη διακοπή της δικαστικής διαδικασίας σχετικά με την προσφυγή του για έκδοση εντολής για τη διαμονή του παιδιού και εντολής αφαίρεσης της γονικής μέριμνας από τη μητέρα της Α. Κατήγγειλε, επίσης, την παράλειψη ενημέρωσής του για την επ' ακροατηρίου συζήτηση της έφεσης στις 27 Φεβρουαρίου 2013. Επικαλέστηκε τα άρθρα 6, παράγραφος 1 και 13 της Σύμβασης, τα οποία έχουν ως εξής:

Άρθρο 6, παράγραφος 1

«Για τον προσδιορισμό των αστικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του ..., ο καθένας δικαιούται μια δίκαιη ... επ' ακροατηρίου συζήτηση ... από [ένα] ... δικαστήριο ...»

Άρθρο 13

«Κάθε άτομο του οποίου τα δικαιώματα και οι ελευθερίες, όπως αναγνωρίζονται στη Σύμβαση, παραβιάζονται, δικαιούται πραγματικού ένδικου μέσου ενώπιον μιας εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίαση έχει διαπραχθεί από άτομα που ενεργούν υπό μια επίσημη ιδιότητα».

70. Η Κυβέρνηση υποστήριξε ότι ο προσφεύγων δεν είχε υποβάλει αναίρεση στο Ανώτατο Δικαστήριο της Ρωσικής Ομοσπονδίας κατά της απόφασης, της 16ης Ιανουαρίου 2013, του Περιφερειακού Δικαστηρίου του Oktyabrskiy και των μετέπειτα αποφάσεων έφεσης και αναίρεσης της 27ης Φεβρουαρίου και της 31ης Μαΐου 2013.

Ούτε είχε υποβάλει προσφυγή εποπτικής αναθεώρησης στο Προεδρείο του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Δεν είχε, επομένως, εξαντλήσει τα εθνικά ένδικα μέσα.

71. Η Κυβέρνηση υποστήριξε, περαιτέρω, ότι ο προσφεύγων δεν είχε λόγο, βάσει του εθνικού δικαίου, να υποβάλει προσφυγή για έκδοση δικαστικής εντολής που να αποστερεί τη μητέρα της Α. από τη γονική μέριμνα (βλέπε ανωτέρω, παράγραφο 38) ή μιας εντολής για τη διαμονή του παιδιού. Η απόφαση των εθνικών δικαστηρίων να διακόψουν τη διαδικασία ήταν, επομένως, νόμιμη. Επιπλέον, οι προηγούμενες προσφυγές του προσφεύγοντα για έκδοση εντολής για τη διαμονή του παιδιού είχαν εξεταστεί από τα εθνικά δικαστήρια επί της ουσίας. Ο προσφεύγων είχε, άλλωστε, ενημερωθεί δεόντως για την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 27ης Φεβρουαρίου 2013.

72. Ο προσφεύγων επέμεινε στους ισχυρισμούς του.

73. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η ένσταση της Κυβέρνησης ως προς τη μη εξάντληση των εθνικών ένδικων μέσων σχετίζεται στενά με την ουσία των καταγγελιών του προσφεύγοντα, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1 και 13 της Σύμβασης και ότι πρέπει, ως εκ τούτου, να συσχετιστεί με την ουσία. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι καταγγελίες θα πρέπει να κηρυχθούν παραδεκτές και κρίνει, ενόψει του ανωτέρω συμπεράσματος βάσει του άρθρου 8, ότι δεν είναι αναγκαίο να εξεταστούν χωριστά οι καταγγελίες του προσφεύγοντα δυνάμει των άρθρων 6, παράγραφος 1 και 13 της Σύμβασης.

III. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

74. Το άρθρο 41 της Σύμβασης προβλέπει:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι έχει υπάρξει παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εθνικό δίκαιο του ενδιαφερόμενου Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους επιτρέπει τη μερική μόνο επανόρθωση, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, δίκαιη ικανοποίηση στο ζημιωθέντα.»

75. Ο προσφεύγων δεν υπέβαλε αίτημα για δίκαιη ικανοποίηση. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο κρίνει ότι δεν υπάρχει καμία αξίωση να του επιδικαστεί σχετικά οποιοδήποτε ποσό.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Ενώνει* με την ουσία την ένσταση της Κυβέρνησης σχετικά με τη μη εξάντληση των

εθνικών ένδικων μέσων,

2. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή,

3. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 8 της Σύμβασης,

4. *Αποφαίνεται* ότι δεν υπάρχει καμία ανάγκη να εξετάσει τις καταγγελίες βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 1 και 13 της Σύμβασης, ούτε, κατά συνέπεια, την προαναφερθείσα προκαταρκτική ένσταση της Κυβέρνησης.

Συντάχθηκε στην αγγλική γλώσσα και κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 16 Ιουλίου 2015, σύμφωνα με το άρθρο 77, παράγραφοι 2 και 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου.

Søren Nielsen	Isabelle Berro
Γραμματέας	Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του Αγγλικού πρωτότυπου εγγράφου.

Αθήνα, 15/3/2016

Ο μεταφραστής, Στέφανος Τέφος